

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"צ שליט"א

פרשת
בהר – בחקתי
תשפ"ג

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

וְהָיָה לְאַחֲרָיו, וְאַף שָׁם הָיוּ כֵּלִים הַצְּרִיכִין הַזָּאָה: **הֻזָּאתוֹ פְּסוּלָה.** דִּבְעִינַן כְּזָנָה לְטָהֳרָה, כִּדְכְתִיב (במדבר יט) וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא, שֶׁיְּהֵא מִתְכַּוֵּן לוֹ: **עַל הַמִּדְרִין שֶׁבָּעֲזָרָה.** מְדָרִין שֶׁיֵּשׁ מִמֶּנּוּ וּלְהַלָּן וְלֹא צְדָדִין שֶׁיֵּשׁ מִמֶּנּוּ מִלְּאָחוֹר, וְהָכִי נָמֵי הָעוֹמְדִין בְּצְדָדִין שֶׁל כֹּהֵן הַיּוֹמְנוֹ וּלְהַלָּן בִּכְלָל בְּרָכָה הֵן דִּכְתִיב דָּמִי, אֲבָל שֶׁל אַחַר הַיּוֹמְנוֹ אע"פ שֶׁאֵינָן אַחֲרֵיהֶן מִמֶּשׁ כִּלְאַחֲרָיו דָּמְיִ: **וּבְפִתְחוֹ.** וּכְשֶׁהַתְחִיל.

וּבְעֹזְרָא כְּתִיב: **עַמְּדוּ.** שְׁתָּקוּ: **שֶׁלֹּא נָטַל יָדָיו.** לְפָנֵי עֶלְיוֹנוֹ לִדּוּכָן: **בְּמֶה הָאֲרַכְתָּ יָמִים.** אֵיזוֹ זכות בְּיָדְךָ שֶׁהַאֲרַכְתָּ יָמִים: **בַּעֲבוּרִי.** לְקַצֵּר דַּרְכּוֹ דֶּרֶךְ בהכ"נ לִכָּנֵס בְּפִתְחָהּ זֶה וְלִצְאֹת בְּנִגְדּוֹ. וּלְשׁוֹן קַפְּדָנוּת מִפָּרֵשׁ בִּבְרָכוֹת (קף סב:) אִדְּמַקְּפָא אֲדַרֵּי אֵיעוֹל בָּהָא, עַד שֶׁאֲנִי מַקִּיף סְבִיב הַשּׁוּרוֹת הִלְלוּ אֲכַנֵּס בָּזֶה וְאַקְצֵר דַּרְכִּי. וְדָרֵי שׁוּרוֹת בָּתִּים: **וְלֹא פָּצְעָתִי עַל רֹאשִׁי עָם קֹדֶשׁ.** שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים הַתַּלְמִידִין בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְהִמְהַלֵּךְ בֵּינֵיהֶם כְּשֶׁהֵן יוֹשְׁבִין וְנִכְנַס לְיוֹשֵׁב בַּמָּקוֹם מְרוּחָב פְּסִיעוֹתָיו בְּעֵל כָּרְחוֹ, וְהוּא לְשׁוֹן מְפַסֵּעַ (ואזיל), וְנִרְאֶה בְּמִפַּסֵּעַ עַל רָאשֵׁיהֶם, לְפִיכָךְ צָרִיךְ לְהַקְדִּים אוֹ יָשַׁב לוֹ מִבַּחוּץ: **וְלֹא נָשָׂאתִי כַפַּי לְבָרְךָ.** שֶׁכֹּהֵן הָיָה: **בְּלֹא בְרָכָה.** בְּרָכָה דְּמִפָּרֵשׁ וְאָזֵיל מִאי מְבָרְךְ: **וְכִי עֶקֶר בְּרִיעָה.** בְּעֲבוּדָה לְמֵיסַק וְהוּא מְחַזִּיר פָּנָיו בְּלִפְנִים תֵּבֵת מִאי אָמְרִי: **וְכִי מֵהֵיכָן אֲפִיאָ מְצַבְּרָא.** בְּשֶׁגּוֹמֵר בִּרְכוֹתָיו מַחֲזִיר פָּנָיו לְצַד הַתֵּבָה עַד שֶׁיִּגְמוֹר שְׁלִיחַ צִבּוּר הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם:

מה

אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, לֹא יֵהָא בָּהּ מִכְשׁוֹל וְעָוֹן". וְכִי מַהֲדַר מִצִּיבּוּרָא, מַאי אָמְרִי? אַהֲדְרֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרֵב עוּקְבָא, וְדָרַשׁ "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזְרוּ עָלֵינוּ, עֲשֵׂה אַתָּה עִמָּנוּ

מה

רב ששת הוה מהדר אפיה לגריס אמר אינהו בדידהו ואנן בדידן ומצינו למימר דמהדר אפיה שאני אי נמי רב ששת משום דהוה מאור עינים והוה פטור מקריאה משום דהוה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה וכיון דפטור מקריאה אפילו בשעת שמיעה היה יכול לעסוק בדבר הלכה והיינו דקאמר אנן בדידן כגון דברי הלכה (כגון) דברים דעל פה ואינהו בדידהו דברים שבכתב מידע מסתברא כפירוש ר"ח דפי' התם דוקא רב ששת ובזיעא בו דתורתו אומנתו אבל האידנא ברבא סבירא לן דאמר רבא סיון שנפתח ס"ת וכו' והאי דהוה מהדר אפי' י"ל דלא הויא אורחא דמילתא לאיעסוקי בדבר הלכה באנפי צבורא בעוד שהן עסוקין בשמיעת התורה:

כל כהן שלא נטל ידיו. פירש רש"י אמר לי רבי אם נטל ידיו שחרית ונטהר כהן אינו צריך ליטול ידיו כשעולה לדוכן ומכדומה שהזעתך מהגדת תלמיד שהרי אין לשונו משמע כך דפירש שלא נטל ידיו לפני עלותו לדוכן משמע ממש סמוך ועוד דמייתי גמרא קרא שאו ידיכם קדש וברכו משמע תיכף לנטילת ידים ברכת כהנים דמשמע ליה השתא דבברכת כהנים משתעי קרא דהיא בנשיאות ידים ומשמע בירושלמי פ"ח דברכות דבברכה דמשתעי קרא בעינן נטילת ידים סמוך לה דמייתי לה התם אברכת המזון והכי איתא שלשה הכיפות הן תיכף לסמיכה שחיטה שנאמר וסמך ושחט תיכף לנטילת ידים ברכה שנא' שאו ידיכם וברכו תיכף לגאולה תפלה שנא' ידיו לרצון אמרי פי וגו' וכתיב בתריה יענך ה' ביום צרה ובפ' כיצד מברכין (כלמעלה מב.) משמע דההיא ברכה איירי בברכת המזון מיהו שמעינן מינה דבעינן תיכף נטילת ידים בברכה דמשתעי ביה קרא והכא מייתי לה אברכת כהנים ועוד אי מירי הכא בשלא נטל ידיו בשחרית אמאי נקט כהן לנשיאות כפים תיפוק ליה משום דברי תורה שצריך ליטול ידיו כדאמרי' בפ"ק דברכות (קף יא:) ובפ"ב (סה יא:) אמר רבי חייא בר רב אשי זימנין סגיאין הוה קאימנן קמיה דרב לתעויי לן פירקא בסיפרא דבי רב ומקדים וקאי ומשי ידיה ומברך ומנח תפילין והדר אמר לן ואמר נמי התם דבעי לאהדורי בתר מיא לנטי"ש לק"ש מיל ומה לי ק"ש ומה לי ברכת כהנים אי משום דצריך ברכה לפניה הכא נמי צריך ברכה לפניה כדאמר לקמן להכי מסתבר דהכא בנטילת ידים תיכף לברכה מיירי ושיעור תביעה איכא למישמע מתביעת סמיכה לשחיטה דאמרי' בפ' כל הפסולין (פיכחים נב.) כל הסמיכות שהיו שם קורא אני בהם תיכף לסמיכה שחיטה חוץ מזו שהיתה בשער נקנור שאין מצורע יכול לכיבוס שם אלמא כדי מהלך משער נקנור עד בית המטבחים לא חשיבה תביעה ובמסכת מדות (פ"ב מ"ו) משמע דלא הוי טפי מעשרים ושתים אמה מקום דריסת רגלי ישראל ומקום דריסת רגלי הכהנים שכל אחד היו י"א אמה:

ובי מהדר אפיה מצבורא מאי אמר. סדר נשיאת כפים מפי' רבינו שלמה עוקר רגליו בעבודה ממקומו ובא לפני התיבה ומתפלל יהי רצון שתהא ברכה זו וכו' ומאריך בה עד שיאמרו אמן של הודאה מפי הצבור וקורא כהנים שם שנים הם ואם אחד אינו קורא ש"מ והוא מחזיר פניו מאליו כדאביי דאמר לעיל לאחד אינו קורא ובשבלה דבור מהקורא מברכין אשר קדשנו כו' ואחר כך מתחילין בברכה ובשבלה אמן אחרון מפי צבור הן מחזירין ובופיפן קשרי אצבעותיהן אם רוצין ושליח צבור מתחיל שים שלום והכהנים יתפללו רבונו של עולם עשינו מה שגזרת וכו' ומאריכין בה עד שתכלה ברכה מפי שליח צבור עוקרין רגליהן והולכין להן, בשאלתות פרשת ויקח קרח כהן שעבד עבודת כוכבים לא ישא את כפיו דגרע מהורגי את הנפש דאמרינן בפ' אין עומדין (כלעיל כ:) כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו ורבינו גרשום מאור הגולה השיב בשתובותיו דנשא כפיו וקורא ראשון בתורה דכיון דחזר בתשובה חחור לקדושתו דתנן בסוף מסכת מנחות (קף קט.) אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה' בירושלים כי אם אכלו מצות בתוך אחיהם והרי הן כבעלי מומין שחולקין ואוכלין וכשם שבעלי מומין נושאין את כפיהם וקורא ראשון בתורה ואף זה שאם לא תאמר כן נמצאת מרפה ידיהן של בעלי תשובה שיאמרו אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה וימנעו מעשות תשובה ואמר ר' יוחנן כל האומר מנשה אין לו חלק לעולם הבא מרפה ידיהן של בעלי תשובה ותנא דבי רבי ישמעאל הואיל והלך זה ונעשה כהן לאלילים אדרוש אבן אחר הנופל וכו' [וע"ע תוס' מנחות קט. ד"ה לא ישמשו ותוס' תענית כו. ד"ה אי מהו]:

עד שיכלה אמן מפי הצבור. פירש ר"י אע"ג דאמרינן בפרק שלשה שאכלו (סנהדרין קף מז:), אין הברוצע רשאי לבצוע עד שיכלה אמן מפי הענין ואמר רב חסדא מפי רוב הענין דכל העונה אמן יותר מדאי אינו אלא טועה מיהו לענין ברכת כהנים כיון דמשום לשמוע הוא לא משתמע כל זמן שעונין דהוו להו תרי קלי קולות הענין וקול כהנים המברכים ולא משתמעי ואי תקשי לדברי הרב א"כ לא ישאו שנים בפיהם דהא אמרינן בפ"ג דמגילה (קף כא:) בתורה אחד קורא ואחד מתרגם וקתני סיפא דאפי' שנים בבבא אין קורין וטעמא מפרש בירושלמי דפרק אין עומדין משום שאין שני קולות נכנסין באוזן אחד ואנן אומרים לעיל לשנים קורא כהנים אלא מאי איית לך למימר ברכות איידי דחביבי להו יהבו דעתייהו ומשתמעי תרי קלי כדאמר גבי מגילה קראה שנים יצא גבי אמן נמי יהבי דעתייהו ולישתמע תרי קלי תריע דלא דמו תרי קלי וקורין דבר אחד לתרי קלי שקורין שני דברים כגון אמן והני ברכות כדתנן בפרק ראוהו ב"ד (ר"ה לד:) שופר של ר"ה של יעל פשוט ופיו מצופה זהב וב' חצוצרות משתי צדדיו שמצות היום בשופר ופריך בגמ' (שם כג.) ותרי קלי מי משתמעי והתניא זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ומה שאין האוזן יכול לשמוע ע"כ היכא דהקולות משונות כגון קול אחד זכור והשני שמור אין האוזן יכולה לשמוע כלל וקול שופר וקול חצוצרות י"ל דאין משונין להכי מסיק התם דמשתמעי איידי דחביבי אי נמי בעי דלישתמעי נמי הברכה הני דמאריכין באמן אע"פ שטוענין וכל שעה שהן בעצמן ענינן אין שומעין קול חברים ותפוס לשון אחרון דהא מסיק התם תרי קלי מחד גברא לא משתמעי כגון זכור ושמור מפי הגבורה מתרי גברי משתמעי משמע אפי' דומיא דזכור ושמור איידי דחביבי וקול שופר וקול חצוצרות תרי קלי משונין זה מזה דומיא דזכור ושמור ומשתמעי איידי דחביבי:

במנחתא דתעניתא מאי אמרי. אע"ג דפסקינן בפ' בשלשה פרקים (תענית ד' כו:) כר' יוסי דאמר ליכא נשיאות כפים במנחתא דתעניתא משום דשכיח שכרות ואתי לאחלופי בשאר יומי י"ל הכא אליבא סתמא דמתני' דהתם בעי דקהני ד' פעמים ביום אי נמי אפי' לר' יוסי דאמר התם מאחר דקי"ל כר' יוסי האידנא מ"ט פרסי כהני ידייהו במנחתא דתעניתא ביון דסמוך לשקיעת החמה קפרסי בתפלה כתפלת נעילה דמי.

אם עונינו ענו בנו. א"ת הני פסוקים דמנחתא מאי הסברת פנים איכא בהו י"ל משום דהיו מתענין על הצרה שלא תבא על הצבור ואמר בפ"ק דתענית (קף יב:) ובפ' בתרא דמגילה (קף ל:) דבריבעא בתרא דימנא בעי רחמי דהיינו ממנחה ואילך כדכתיב (מלכים ח) ואני ישב משומם עד מנחת הערב ובמנחת הערב קמתי מתעניתי ובקרעי בגדי ומעילי ואכרע על ברכי ואפרוש כפי אל ה' אלקים הלכך התירו למבעי רחמי בעידנא דפרסי ידייהו דעת רצון הוא וענו ציבורא אמן כדמשמע בפ' הרואה (ברכות נה:) האי מאן דחזי חלמא ולא ידע מאי חזי ליקו קמי כהני בעידנא דפרסי ידייהו ולימא רבון העולמים חלום חלמתי ובו':

בנעילה

מה שהכבשתנו. שחסכים על ידינו, כדכתיב ואני אברכם (פסוקנו ח:) לְבוֹשׁ קְשָׁרֵי אֲצַבְּעוֹתֶיהָ. שפושטין אצבעותיהם בשמברכין, ולאחר שנמרו סוגרין אגרוף שלהם כשאר בני אדם. קשרי אצבע הם החלילות שכופפים ופושטין בהם. אין הקורא. שליח צבור שקורא כהנים שיחזירו פניהם לברך: אמן. של ברכת הודאה: דבור. כהנים: לעקור רגליהם. מן הדוכן, אלא עומדין בפופין לפני התבה. הכי גרסינן כדאמר בפרק שלשה שאכלו (ברכות נה:) אלא עומדין בפופין כך הוא, עוקר רגליו בעבודה ממקומו ובא לפני התבה ומתפלל יהי רצון שתהא ברכה כו' כדלעיל, ומארוך בה עד שתכלה אמן של הודאה מפי צבור, ושליח צבור קורא כהנים אם שנים הם, ואם יחיד הוא אינו קורא והוא מחזיר פניו מאליו כדאמר דאמר לעיל (קף לח.). לא' אין קורא כהנים, וכשנוכלה והודבור מפי הקורא מברך אשר קדשנו כו' ואח"כ מתחילין בברכה, וכשכלה אמן אחרון מפי צבור הן מחזירין פניהם וכופפין קשריהם אם רוצים, ושליח צבור מתחיל שים שלום והכהנים מתפללין רבש"ע עשינו מה שגזרת עלינו כו', ומאריכין בה עד שתכלה ברכה מפי שליח צבור ועוקרין רגליהם ולילך עד שיגמור שליח צבור שים שלום". ואמר ר' יצחק אמר רב חסדא: אין הצבור רשאין לענות "אמן" עד שתכלה ברכה מפי הקורא ואין הקורא רשאי לקרות בתורה עד שיכלה "אמן" מפי הצבור, ואין המתרגם רשאי להתחיל בתרגום עד שיכלה פסוק אחר עד שיכלה תרגום מפי הקורא, ואין הקורא רשאי להתחיל בפסוק אחר עד שיכלה תרגום מפי המתרגם. אמר ר' תנחום אמר ר' יהושע בן לוי: המפטיר בנביא, צריך שיקרא בתורה תחילה. ואמר ר' תנחום אמר ר' יהושע בן לוי: אין המפטיר רשאי להפטיר בנביא עד שיגלגל ספר תורה. ואמר ר' תנחום אמר ר' יהושע בן לוי: אין שליח צבור רשאי להפשיט את התיבה בצבור, ממני בכוד צבור. ואמר ר' תנחום אמר ר' יהושע בן לוי: אין הצבור רשאין לצאת עד שיגמל ספר תורה ויניח במקומו, ושמואל אמר: עד שיצא. ולא פליגי, הא דאיכא פיתחא אחרינא, הא דלית ליה פיתחא אחרינא. אמר רבא: בר אהינא, אסברה לי "אלהיכם ה' אלהיכם תלכו". בזמן שהכהנים מברכים את העם, מה הן אומרים? אמר ר' זירא אמר רב חסדא: "ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח" וגו' "ברכו ה' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו" "ברכו ה' כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו ברכי נפשי את ה'". במוסף דשבתא, מה הן אומרים? אמר ר' אסי: "שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו'" "שאו ידיכם קדש וברכו את ה'" "ברוך ה' מציון שכן ירושלם הללויה". ולימא נמי "ברכך ה' מציון"? דכתיב בההוא ענינא? אמר יהודה בריה דר' שמעון בן פזי: מתוך שהתחיל בברכותיו של הקדוש ברוך הוא, מסיים בברכותיו של הקדוש ברוך הוא. במנחתא דתעניתא, מאי אמרי? אמר רב אחא בר יעקב: "אם עוונינו ענו בנו ה' עשה למען שמך" "מקוה ישראל מושיעו בעת צרה למה תהיה כגבר בארץ" וגו' "למה תהיה כאיש נדהם כגבור לא יוכל להושיע" וגו'

בנעילה

בְּחִזְבְּרַת הַשֵּׁם. כְּשֶׁהַכֹּהֲנִים מַזְכִּירִין אֶת הַשֵּׁם: פְּסוּקָא. לְקַבֵּל פְּסוּקָא. שֶׁהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים פְּסוּק רִאשׁוֹן וְהֵם אוֹמְרִים אֶחָד מֵאֵלּוּ, וּבְשֵׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים אֶת הַשֵּׁנִי וּבַשְּׁלִישִׁי אֶת הַשְּׁלִישִׁי, וְכֵן בְּמוּסָף וְכֵן בְּמִנְחָה, שֶׁהֲרֵי בְּלָן שִׁלְשָׁה שִׁלְשָׁה הֵם: אִינוּ אֶלָּא מוּעָט. שֶׁלֹּא נִתְּקְנוּ לוֹמַר אֶלָּא לְכָבוֹד שָׁם הַמְיֻחָד הַנִּזְכָּר בַּמִּקְדָּשׁ: וְאִינוּ מְסֻבָּרִי פָּנִים. לְהַרְאוֹת שֶׁבִּרְכַּת רַבּוֹ חֲשׁוּבָה לוֹ וְעֵרֶבָה עָלָיו וְתִגְמֹל לְרַבּוֹ עָלָיו בְּכָךְ: אֲמוּרִים. הַמְּתֻרְגָּם לְרַבִּים מַה שֶּׁהוּא לוֹחֵשׁ לוֹ בְּשָׁעַת הַדְּרָשָׁה: לֹא צָרִיךְ לְיַדְּדוֹ. חָכָם הוּא כְּמוֹ בְּעָלָיו: יְקָרָא דְמַלְכוּתָא. שֶׁהֲרֵי (שְׁהָהֵן) רַבִּי אַבָּהוּ נָשׂוּא פָּנִים בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, כִּדְאָמְרִי׳ בְּחַגִּיגָה (דף יז.), נָשׂוּא פָּנִים בְּגוֹן ר׳ אַבָּהוּ בִּי קֵיסָר, וּבְסַנְהֶדְרִין (דף יז.) אָמַר דְּהוּוּ נָפְקֵי אַמַּתְקָא דְּבֵי קֵיסָר לְאַפּוּיֵהּ וּמְשָׁרֵית קַמֵּיהּ רִבְדָּא דְעַמּוּיֵהּ מִדְּבָרָא לְאַמַּתְקֵיהּ: וְתוּ רַבָּנַן אִימְנוּ עֲלֵיהּ. דְּעוֹד זוֹ מְעִידָתוֹ: דְּנָפֵישׁ עֲלֵיהּ חוֹבוֹת. שֶׁהָיָה צָרִיךְ לְלַוּוֹת: אָמַר ר׳ אַבָּהוּ מִמָּנַי. כְּדִי גְּדוֹל וְרָאוּי לְיַשֵּׁב בְּרֹאשׁ יוֹתֵר מִמֶּנִּי, כְּדִי שֶׁיּוֹשִׁיבוּהוּ בְּרֹאשׁ וּנוֹתְנִין לוֹ מְנוֹת וּמַעֲשִׂירִין אוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁיֵּהֵא חָשׁוּב וְיִשְׁמְעוּ דְּבָרָיו, כִּדְתָנֵיָא וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֲחָיו בְּגִדְלוּתוֹ מִשֵּׁל אֲחָיו (וּמָשָׁח קָדָשׁ יח.) : ה"ז. רַבִּי אַבָּהוּ דְּרֵישׁ בְּאַגַּדְתָּא: שְׁמַעְתָּא. הֲלָכוֹת דִּינִין וְאִסּוּר וְטָהֳרוֹת: פִּירְקֵיהּ. כְּלֵי מִלָּאכוֹת נָשִׁים וְעֵנְיָנִים כְּגוֹן פְּלָכִים מְחַטִּין וְצַנּוֹרוֹת: לֹא עַל מוֹכֵר פִּירְקֵיהּ. בְּתִמְיָהָּ, מִתּוֹךְ שֶׁדְּמֵיהֶם קְלִים יֵשׁ לָהֶם קוֹנִים הַרְבֵּה, וּלְהִפֵּיס דַּעְתּוֹ הוּא אוֹמֵר: עַל שֶׁאֲנִי מוֹדִים לָךְ. עַל שֶׁנָּתַתָּ בְּלִבֵּנוּ לְהִיוֹת (מוֹדִים לָךְ) דְּבוּקִים בָּךְ וּמוֹדִים לָךְ: רַבִּי סִימַאי. מוֹסִיף הוּא. וְכֵן כָּלָם מוֹסִיפִין הַן עַל הָרִאשׁוֹנִים: שֶׁמְּעוֹנִי אֲחֵי וְעַמִּי. מְזֻהָּרִים הָיָה לְהִתְנַהֵג בְּלֵבָב הַבַּיִת לִבְנֵין הַמִּקְדָּשׁ: אִם אַתֶּם שׁוֹמְעִים לִי. לִהְיוֹת שְׁלֵמִים לְמָקוֹם אֲחֵי וַחֲבֵרַי אַתֶּם, אֶלָּמָא הַמֶּלֶךְ אֵימַת צִבּוּר עָלָיו אִם כְּשֵׁרִים הֵם: עֲשׂוּ אֶתֶם. כִּבְרוֹשִׁים תַּחְתִּי: לְאוֹ מְשׁוּם אֵימְתָא דְּצִבּוּרָא. מִפְּנֵי שֶׁמִּסְתַּלְקִין בְּנֵדְיוֹ הָעֶשׂוּיִין לְמִדָּתוֹ בְּהַגְבָּהַת יָדָיו וּנְראִין סַנְדָּלָיו לְצִבּוּר, וְהֵן אֵין רְאוּיִין לִרְאוֹת מִפְּנֵי טִיט שֶׁעֲלֵיהֶן: דְּיִלְפָא מִפִּסְקָא רְצוּעָה. וְגַם הוּא לְעַצְמוֹ וּמִתְּלוֹצְצִים עָלָיו כְּשֶׁמְּגַדֵּלוּ מֶחֱרָת וְיָתִיב לְמִקְרְיֵהּ וְחַבְרֵיהּ מְבָרְכִין, וְאָתֵי לְמֵימַר אֵינוֹ רָאוּי לִנְשִׂיאוּת כַּפַּיִם וְהָלַךְ וְיָשַׁב לוֹ:

וכל

אַחֲרָא, ר׳ אַבָּהוּ דָּרֵשׁ בַּאֲגַדְתָּא, ר׳ חִיָּיא בַּר אַבָּא דָּרֵשׁ בִּשְׁמַעְתָּא. שֶׁבְּקוּף כּוֹלֵי עָלְמָא לֵיהּ: חִיָּיא בַּר אַבָּא, וְאָזוּל לְגַבֵּיהּ דְּר׳ אַבָּהוּ. חֲלַשׁ דַּעְתֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ אֲמַשּׁוֹל לָךְ מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה: לִשְׁנֵי בְנֵי אָדָם, אֶחָד מוֹכֵר אֲבָנִים טוֹבוֹת וְאֶחָד מוֹכֵר מִינֵי סִידְקִית, עַל מִי קוֹפִּיצִין? לֹא עַל זֶה שֶׁמּוֹכֵר מִינֵי סִידְקִית? כָּל יוֹמָא הָוָה מְלַוֵּה ר׳ חִיָּיא בַּר אַבָּא לֵיהּ׳ אַבָּהוּ עַד אוּשְׁפִּיזֵיהּ, מִשּׁוּם יְקָרֵא דְּבֵי קֵיסָר. הֲהוּא יוֹמָא אַלְוֵיהּ ר׳ אַבָּהוּ לֵיהּ׳ חִיָּיא בַּר אַבָּא עַד אוּשְׁפִּיזֵיהּ, וַאֲפִילּוּ הָכִי לֹא אִיתּוֹתֵב דַּעְתֵּיהּ מִינֵּיהּ. בְּזִמַּן שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹמֵר מוֹדִים, הָעָם מָה הֵם אוֹמְרִים? אָמַר רַב: "מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ ה׳ אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ", וּשְׁמוּאֵל אָמַר: "אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר, עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ". ר׳ סִימַאי אוֹמֵר: "יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ". נַהֲרְדְּעִי אָמְרִי מִשְּׁמֵיהּ דְּר׳ סִימַאי: "בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ, עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ". רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב מְסַיֵּים בָּהּ הָכִי: "כֵּן תְּחַיֵּינוּ וְתְחָנֵּנוּ, וְתַקְבְּצֵנוּ, וְתֶאֱסוֹף גָּלְיוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ, לִשְׁמוֹר חוּקֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם, עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ". אָמַר רַב פָּפָּא: הֵילָךְ נִימְרִינְהוּ לְבוּאֵיהּ. אָמַר ר׳ יִצְחָק: לְעוֹלָם תְּהֵא אֵימַת צִבּוּר עָלֶיךָ, שֶׁהֲרֵי כֹּהֲנִים פָּנִיהֶם כְּלַפֵּי הָעָם וְאַחוֹרֵיהֶם כְּלַפֵּי שְׁכִינָה. רַב נַחְמָן אָמַר: מֵהָכָא "וַיָּקָם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עַל רַגְלָיו וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּנִי אַחַי וְעַמִּי" אִם "אַחַי" לָמָּה "עַמִּי", וְאִם "עַמִּי" לָמָּה "אַחַי"? אָמַר ר׳ אֶלְעָזָר: אָמַר לָהֶם דָּוִד לְיִשְׂרָאֵל: אִם אַתֶּם שׁוֹמְעִין לִי אַחַי אַתֶּם, וְאִם לָאו עַמִּי אַתֶּם, וַאֲנִי רוֹדֶה אֶתְכֶם בְּמִקֵּל. רַבָּנַן אָמְרִי מֵהָכָא, דְּתָנוּ רַבָּנַן אֵין הַכֹּהֲנִים רִאשׁוֹנִין לַעֲלוֹת בְּסַנְהֶדְרֵיהֶן לְדִינָן, וְזֶהוּ, אַחַת מִתִּשַּׁע הַקְּנוֹת שֶׁהִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. מַאי מַשְׁמַע, לָאו מִשּׁוּם כְּבוֹד צִבּוּר? אָמַר רַב אַשֵׁי: לֹא, הָתָם שָׁמַע נִפְסְקָה לוֹ רְצוּעָה בְּסַנְדָּלוֹ וְהָדַר אָזֵיל לְמִיקְטְרֵיהּ וְאָמְרִי בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה הוּא: וּבְמִקְדָּשׁ בְּרָכָה אַחַת כּוּ׳

וכל

בנעילה דיומא דכיפורי מאי אמר. לא ידענא אמאי לא אמר בנעילה דתענית כי היכא דאמר במנחתא דתעניתא דהא משמע בגמרא בפ׳ בשלשה פרקים (תענית כו:) דבתענית דהוה נמי נעילה אבל מוסף לא דהוה בהה: **כל** האומרים בגבולין אינו אלא טועה. פירש ר״י אע״ג דאמרי׳ בפרק הרואה (ברכות נה:) האי מאן דחזי חלמא וכו׳ דאחתם משום סכנה התירו שמא חלום מסוכן הוא שצריך רפואה דהא אפילו בשבת התירו להתענות תענית חלום. פירש ר״ח הני כולהו רבי חייא בר אבא ודרבי חינגא בר פפא ודרבי אבהו הילכתא נינהו:

על שאנחנו מודים לך. בערוך בערך הודאה פירש רב משה ראש ישיבה בן מרנא יעקב דקא מודו צבור על שליח צבור אינון סומכין ומאי על שאנו מודים לך על ההודאה דקאמר שליח צבור וקא ענו אינון אמן בירושלמי פ״ק דברכות איתא נמי רבי אבא ב״ר יבדא בשם רב מודים אנחנו לך שאנו חייבין להודות לך שמך תרגנה שפתי כי אזמרה לך וגו׳ בא״י האל ההודאות ר׳ שמואל ב״ר אוניא בשם רבי אחא ההודיה ושבח לשמך הגדול לך גבורה לך תפארת יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו שתסמכנו בתפלתנו ותזקפנו מכפיפותו כי אתה הוא סומך נופלים וזוקף כפופים מלא רחמים ואין עוד מלברך בא״י האל ההודאות בר קפרא אומר לך בריעה לך ברכה לך בפופה לך השתחויה כי לך תברכ כל ברך וכל לשון לך תשבע לך ה׳ הגדולה והגבורה וגו׳ והעושר והכבוד מלפניך וגו׳ ועתה ה׳ אלהינו בכל לב ובכל נפש לך משתחוים כל עצמותי תאמרנה ה׳ מי כמוך בא״י האל ההודאות אמר רבי יודן נהגין אמרי רבנן כולהן ואית דאמר או הדא או הדא או הדא:

שמא תפסוק רצועה בסנדלו. פירש ר״ח שמע מינה דמותר ליכנס בבית הכנסת בסנדל ובמגלת דלא אסרו אלא שלא לעלות לדוכן בסנדל ורבי חביא כמו כן מפרק שלישי דמגילה (דף כד:) האומר איני עובר לפני התיבה בסנדל אף יחף לא יעבור אלמא דאפילו לפני התיבה מותר לעבור בסנדל והכי מסיק בהדיא בפרק הרואה (ברכות דף סג.) אמר רבא מה ביתו אקפנדריא קפיד איניש אריקיה ואמנעל לא קפיד איניש אף בית הכנסת קפנדריא אסור ורקיקה ומנעל שרי:

וכל

וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש. תימה דהלא היו עונין ברוך שכמלו"ה בשהיו שומעין שם הקדוש כדתנן בפרק אמר להן הממונה (יומא דף לה:) ובפרק טרף בקלפי (שם דף לט.) וזה היה הפסק גדול מעניית אמן ועוד שהיו נופלין על פניהם שהרי בשהיו שומעין את השם מפי כהן גדול בשעת הגרלה היו נופלין על פניהם כדאיתא בירושלמי הקרובים היו נופלין על פניהם והרחוקים היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואלו ואלו לא היו זזין משם עד שהיה מתעלם מהן ונראה דדהם ה"פ הקרובים היו נופלים וכ"ש שהיו אומרים בשכמל"ו אבל דרחוקים לא היו נופלין אלא בלא נפילה היו אומרים והיה שם הקדוש מתעלם ומשכח מן השומעים קודם שהיו זזין משם מ"מ קא חזינן שהיו מפסיקין בעניינן בשכמל"ו ושמא היו עונין בשכמל"ו לאלתר בשהיו שומעין שם הנכבד והנורא ולא היו ממתינין עד סוף הפסוק ולפי שלא היו מפסיקין בין פסוק לפסוק חשוב להו כמו ברכה אחת:

ומנין שעל כל ברכה תהלה. שנא' ומרומם על כל ברכה ותהלה ואותה תהלה מפרש בפ"ב דמסכת תענית (דף טז:) שהיא בשכמל"ה:

שמע מינה הלכין כבית לתלמיד במקום הרב. פי' הרב ר' יצחק בר מרדכי בפרק בא לו (יומא סט:) נראה דאסון קאי שמקבל ס"ת מראש הכנסת ואינה מקבלה מחזן בית הכנסת נמצא שזה חלק לו לסגן כבוד שראש הכנסת צריך לקבל מיד חזן הכנסת וליתן לסגן ומשני אביי כולה משום כבודו דס"ג דסופו לקבלה מיד הסגן אע"פ שסגן חשוב ומכובד עדיין בהן גדול מעולה ממנו: **שמע** מינה. וא"ת אמאי לא משני בגון דפליג ליה ר"ל הבא בסתמא וסגן לראש הכנסת כדפסיק התם ביש נוחלין (ב"ב דף קיט:) והילכתא הולכין והילכתא אין הולכין קשיא הילכתא אהילכתא ל"ק הא דפליג ליה רבינה יקרא הא דלא פליג ליה ר"ל הבא בסתמא קתני דלעולם היה הממונה כך בין פליג בין לא פליג ופליגתייהו התם נמי בין פליג בין לא פליג דאי פליגתייהו בדפליג לפסוק בהדיא במ"ד הולכין ואי בדלא פליג לפסוק במ"ד אין הולכין:

והאמר מר אין ישיבה בעזרה. לא ידעתי מקומו ומיתי לה בפ"ק דתמיד (דף כז.) ובפ' עשרה יוחסין (קדושין עח:) ובפ' ב' דיומא (דף כה.) ובתוספות רבי הראשי דבחלק (סנהדרין קא:) בגמ' דג' מלכים מקומו ומוריי הרב רבי מאיר בר קלונימוס הראשי מקומו בתוספתא דסנהדרין (פ"ד) בפרק כהן גדול ונראה דבתוספתא דר' חייא מקומה דהא מקשה בירושלמי לא כן תני רבי חייא לא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד ואמר ר' אמי בשם ר"ל אף למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה תיפתר שמסר לו בכותל וישב לו והכתיב ויבא המלך דוד לשבת לפני ה' אמר ר' אייבו ב"ר נגרי שישב עצמו בתפלה תנן תנינן יצאת מת הראשונה וישבה לה בהר הבית השניה בחיל השלישית במקומה רבי נחמיה בשם ר' מנא מי תנינן ישבה לה (לא) במקומה עמדה לה במקומה והא דרבי אמי דמייתי בירושלמי דאף למלכי בית דוד לא היתה ישיבה במקומה בתחילת מדרש שוחר טוב והתם משמע דלבית דוד היה מתוקן כסא שם היתה ישיבה ור"ל שאותו כסא היה חוץ לעזרה והכי איתא התם אשרי האיש ש"ה ויבא המלך דוד וישב לפני ה' וכן תני רבי חייא אין ישיבה בעזרה אלא למלכות בית דוד רבי אמי בשם ריש לקיש אמר אין ישיבה בעזרה אלא במקום מלכות בית דוד בלבד משמע דבאותו מקום היתה ישיבה לכל אדם ומינה דייק דבסאו היה נתון חוץ לעזרה מכלל דאף לעצמו אין ישיבה בעזרה ותו התם וכן הוא אומר וישב לפני ה' ולא כן א"ר הונא בשם רבי שמעון אין ישיבה למעלה שאין להם קפיצת רגל שנאמר ורגליהם רגל ישרה וכתיב שרפים עומדים ממעל לו וכתיב וכל צבא השמים עומדים מימינו ומשמאלו למעלה אין ישיבה דוד יושב אמר רבי אמי אף למלכי בית דוד אין להן ישיבה בעזרה מהו ישב לפני ה' שסמך עצמו לבותל ולמי היתה ישיבה בעזרה ובהיכל דוי אומר לכ"ג שנאמר ועלי בתפלה וקשה לר"י אם לכ"ג היתה ישיבה א"כ מאי מקשה הכא והא אנן בכ"ג קיימינן ותו קשיא מפ' שני דזבחים (דף יט:) דאמר התם כיצד קידש מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית ומקדש אמר לו הפלגת אי אפשר לעשות כן שפיר קאמר ליה אמר רב יוסף חבירו מסייעו מאי ביניהו עמידה מן הצד איבא ביניהו:

וְכָל כָּךְ לָמָּה? לְפִי שֶׁאֵין עוֹנִין "אָמֵן" בְּמִקְדָּשׁ. תָּנוּ רַבָּנָן: מִנַּיִן שֶׁאֵין עוֹנִין "אָמֵן" בְּמִקְדָּשׁ? שֶׁנֶּאֱמַר: "קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם". וּמִנַּיִן שֶׁעַל כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה, תְּהִלָּה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה" עַל כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה תֵּן לוֹ תְּהִלָּה: **מתני'** בְּרָכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיִצּוּד? חַיָּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה וְנוֹתְנָהּ לוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת, וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת נוֹתְנָהּ לַסָּגָן, וְהַסָּגָן נוֹתְנָהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרֵא "אַחֲרֵי מוֹת" וְ"אַךְ בֶּעָשׂוֹר", וְגוֹלֵל אֶת הַתּוֹרָה וּמַנִּיחָהּ בְּחֵיקוֹ, וְאוֹמֵר: יָתֵר מִמַּה שֶׁקָּרִיתִי לִפְנֵיכֶם, כְּתוּב כָּאן. "וּבָעָשׂוֹר" שֶׁבַּחֲמִשָּׁה הַפְקוֹדִים קוֹרֵא עַל פֶּה. וּמְבָרֵךְ עָלֶיהָ שְׁמֹנָה בְּרָכוֹת: עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה, וְעַל הַהוֹדָיָה, וְעַל מְחִילַת הָעָוֹן, וְעַל הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל הַכֹּהֲנִים, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם, וְהַשְּׁאָר תְּפִלָּה. **גמ'** שְׁמָעְתָּ מִינַּהּ חוֹלְקִין כָּבוֹד לְתַלְמִיד בְּמָקוֹם הָרַב? אָמַר אַבַּיֵי: פּוֹשֵׁט מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּכֹהֵן גָּדוֹל הוּא: וְכֹהֵן גָּדוֹל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרֵא וְכוּ': "עוֹמֵד" מִכְּלָל דְּיוֹשֵׁב הוּא? וְהָאָמַר מָר: אֵין יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי ה' וַיֹּאמֶר מִי אָנֹכִי" וְגוֹ'. בְּדַאֲמַר רַב חִסְדָּא: בְּעֲזָרָה נָשִׁים, הָכָא נַמִּי בְּעֲזָרַת נָשִׁים. מֵיתִיבִי, וְהֵיכַן קוֹרִין בּוֹ? בָּעֲזָרָה. **ר' אֶלְעָזָר** בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בְּהַר הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר:

"וְיִקְרָא

וְסוֹלֵת לַעֲנוֹתֹתֶיהָ וְלַעֲנוֹת עִמּוֹ וגו', **וְעַל הַמִּקְדָּשׁ**. מִתְפַּלֵּל עַל הַמִּקְדָּשׁ וְחוֹזְרִים בְּרִכּוּךְ אֲשֶׁר בָּחַר בְּמִקְדָּשׁוֹ: **וְעַל יִשְׂרָאֵל**. מִתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל וְחוֹזְרִים בְּרִכּוּךְ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְכֵן עַל יְרוּשָׁלַיִם, וּבְמֻסָּכֶת סוֹטָה יְרוּשַׁלְמִית מְפֹרָשׁ לָהּ: **וְעַל שְׁאָר תְּפִלָּה**. בְּגִמָּרָא מְפֹרָשׁ לָהּ: **גמ'. שָׁמַע מִנַּהּ**. מְדִקָּתָנֵי חַיָּן הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל סֵפֶר תּוֹרָה וְנוֹתְנוֹ לְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת כו', וְאֵין חַיָּן הַכְּנֶסֶת נוֹתְנָהּ לוֹ כ"ג אֶלָּא מְכֻבָּד בְּפָנֵי רֹאשׁ הַכְּנֶסֶת הַסָּגָן וּבִפְנֵי כֹּהֵן גָּדוֹל, וְרֹאשׁ הַכְּנֶסֶת מְכֻבָּד הַסָּגָן בִּפְנֵי כ"ג, שֶׁ"מ חוֹלְקִין כָּבוֹד לְתַלְמִיד, תַּלְמִיד קָטָן חוֹלֵק כָּבוֹד לְתַלְמִיד גָּדוֹל מִמֶּנּוּ וְאע"פ שֶׁהָרַב שָׁם וְאֵין אֲנִי קָרֵב, וְסִתְמָא כ"ד חוֹלְקִין, דְּפֹשֵׁט וְנוֹתֵן הִיא בְּיֵשׁ נוֹחְלִין גַּבֵּי בְּנוֹת צְלָפְחָד (כ"ג קיט:): **בְּלָה מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דִּיכֹּל**. תַּלְמִיד אֵין חוֹלְקִין, וְהָכָא בְּלָה מִשּׁוּם דְּיָקָא דְּ"ג הוּא, שֶׁמָּרְאֵין אֵת מַעֲלוֹתָיו מַעֲלָה לְמַעֲלָה מִמֶּנָּה: **אֵין יְשִׁיבָה בָּעֲזָרָה**. דְּאֵין כְּבוֹד שָׁמִים בְּבָר, וְאַפֵּי' מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אֵין לָהֶם שָׁם יְשִׁיבָה דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָהוּ ו) עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, (קְרֻבְתִּ) עַל חַד מִן קַמָּיְיָא (קְרֻבְתִּ ז): **אֶלָּא לְמַלְכֵי בֵּית דָּוִד**. שֶׁחֵלֶק לָהֶם הַמָּקוֹם כְּבוֹד לְהַרְאוֹת שְׁמֻלָּאתוֹ שֶׁלָּמָּה: **כְּדַאֲמַר רַב חִסְדָּא. בְּעֲזָרָה נָשִׁים**. הֵיוּ קוֹרִין בּוֹ, וְהֵיכָא הֲיָיְתָה חל בְּשַׁאָר הַר הַבַּיִת שֶׁלֹּא נִתְקַדֵּשׁ אֶלָּא מִן הַחוֹמָה וּלְפָנִים, וְאַפִּילוּ חֵלֶל שַׁעַר נִקָּנוּ

הְשׁוּלָה מְעֲזָרַת נָשִׁים לְעֲזָרַת יִשְׂרָאֵל לֹא נִתְקַדֵּשׁ:

ויקרא בו'. בספר עזרא כתיב. תקני מיהא לרבנן בעזרה היו קורין: פתני' בבדי שלא יפסוק התורגמן הוא. שקרשת שור או כשב קרובה לקרשי אחרי מות, ולא גמר התורגמן לתרגם עד שזה רואה אך בעשור ומתחיל בשמשפסיק זה: ועד בפה מדלגין. בגבינא: באן בענין אחר. מדלגין בתורה, כגון מתני' דתרוייהו בענינא דיה"כ נינהו, הלכך מדלגין בבדי שלא יפסוק. ובריייתא דקתני דאפי' בבדי שלא יפסוק התורגמן אין מדלגין – בשני ענינין, שזה בענין יום הכפורים וזה בצו את אהרן או בפרשה אחרת, שאין הלב שהוא נמשך אחר ענין אחד ממהר לצאת ממנו לשמוע ולהבין דברי ענין אחר. הלכך תורה שהמצות תלויות בה ומשמיעין אותה לצבור, ופסוק אחד שלא יבין בו הוא שוכחו ועובר עליו ואינו מקימו: ובפה מדלגין. חזרבה על בד, לכן אין מדלגין מענין לענין ואפילו אין התורגמן מפסיק, אבל בגבינא שפיר דמי: והתניא. בגבינא בשני ענינין. וכל שכן בענין אחד: ובגבינא של שנים עשר מדלגין. מגבואה לחברתה, דכל"ה חד ספרא הוא: משוח הספר לתחילתו למפרע: וכל בך לפה. לו לומר להם: שלא להוציא לעז. שלא יאמרו פרשה שהוא קורא על פה אינה כתובה בו וספר משבש הוא: משום פגמו. של ספר תורה ראשון. שלא יאמרו מצא בו פסול: בענינו של יום. פרשה זו אותה שבת לפי סדר פרשיות התורה: ת"ר חשאי תפלה. זו היא שיש ברכה אחת ובו תפלה תחנה רנה ובקשה שצמוך בו: מבאן ואילך. לאחר שגמר בהן גדול לקרוא פרשה בברכותיה, כל אחד מן העבור מביא ספר תורה מביתו לעזרה, דקסבר אין ערוב והוצאה ליום הכפורים, אי נמי ירושלים דלתותיה נעולות בלילה ומערבין את בלה: לחראות חיותו. של ס"ת ונויו, דאמר מר (מיר קף כ:) זה אלי ואנוהו התנצה לפניו במצות בס"ת נאה בציצית נאה: מתני'. בשמיני. בגמרא פריך בשמיני ס"ד, הא אמרת במוצאי י"ט הראשון, ומשנינן אינא בשמינית במוצאי שביעית בסכות שבתחלת שנה שמינית: בימה. אלמבר"א: שנאמר מקץ שבע שנים. בסוף שבע שנים, ואותה קריאה על יד מלך היא, בתניא בספרי בפרשת המלך, את משנה התורה הזאת. אין קורין ביום הקהל אלא במשנה תורה: וקורא יושב. וקורא בישיבה: אנשים המלך. מלך ישראל היה מוזרעו של הורדוס, והוא שנתרחב בהמ"ק בימיו: ולנו עיני דמעות. שהמקרא הזה פוסלו מן המלוכה: אחינו אתה. שאמרו מישראל: וקורא אלה תחריבים עד שמע. שבקונתנהו: ושמע והיה אם שמוע. ע"י דלוג, ומשם מדלג לעשר תעשר, ומשם מדלג וקורא כי תכלה לעשר וברכות וקללות, ומשם חוזר למפרע וקורא אשימה עלי מלך. שמע קבלת מלכות שמים, והיה אם שמוע קבלת עול מצות כדאמר בפ' שני דברכות (דף יג.), וכן ברכות וקללות קבלת בריתות של תורה, ומשמיע לרבים עשר תעשר כי תכלה לעשר מפני שהוא זמן אסיף ומתנות עניים והפרשת תרומות ומעשרות. ואע"פ שפרשת המלך מפסקת בין עשר לכי תבלה, קורא את אלה יחד שלא להפסיק במעשרות, ואח"כ קורא פרשת המלך. ואי משום דיש כאן דלוג בתורה בבדי (קמ) יפסיק התורגמן, אין למלך תורגמן ואין מתרגמין אחריו: ברכות שכ"נ מברך. ביומ"כ אחר מקרא פרשה כדאמרן (ויקרא כח) מברך עליה שמונה ברכות: המלך מברך. אחר קריאתו: של רגלים. מקדש ישראל והזמנים מברך תחת ברכות של מחילת העון שביו"כ: גמ' צריכי. כל הסימנין הללו מקץ שנת השמטה ובחג הסכות ובמועד: נימנוהו מהאשה. משנת שמטה. קדם ר"ה של שמיניות, דהא מקץ שבע בסוף שנה משמע: מריש שתא. שלכך נקראו מועד בדכתיב (ויקרא כג) אלה מועדי ה' וקחשיב נמי ר"ה:

מאימת

רזמנא בחג הסוכות. תימה השתא דכתיב בחג הסוכות במועד למה לי ועוד לא ליכתוב אלא מקץ שבע שנים שנת השמיטה בבא כל ישראל ליראות ואנא ידענא דלאו היינו מר"ה דאז אינם באים ליראות וי"ל אם כן הוה אמינא בחג המצות להכי איצטריך בחג הסוכות מיהו במועד לא הוה צריך והוה לה"ק איצטריך משום דבבא כל ישראל ליראות משמע מאתחלתא דמועד ביום ראשון קמ"ל במועד דמשמע בתוך המועד ואהני בבא כל ישראל דמשמע מאתחלתא דמועד לא ביום ב' או ביום ג' אלא במרצאי י"ט הראשון אבל פי' רש"י תמוה דפי' דמהאי טעמא אינה ביום טוב ראשון לא דתיקון בימה אינה דוחה י"ט בין דגזירת הכתוב לקרות מאתחלתא דמועד יקראו בלא בימה מנלן דבימה מעכבת להכי מטחבר כדפי' ונראה דהיו בונין הבימה מע"ט בנין של פרקים ובחולו של מועד לא היו עושין שום בנין אלא מקימין אותה ומתחברין הפרקים יחד ואם לא בנו אותה מערב י"ט ונראה דבניינה לא היה דוחה אפילו חולו של מועד:

מצוה

"ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים". אמר רב חסדא: בעזרת נשים; וקורא "אחרי מות" ו"אך בעשור": ורמינהו, מדלגין בגבינא ואין מדלגין בתורה? אמר אביי: לא קשיא. באן, בבדי שיפסוק התורגמן. והא עלה קתני: מדלגין בגבינא ואין מדלגין בתורה, ועד בפה מדלגין? עד בדי שלא יפסוק התורגמן. מכלל דבתורה בלל כלל לא?! אלא אמר אביי: לא קשיא. באן, בשני ענינין. אחד. באן, בשני ענינין. והתניא: מדלגין בתורה בענין אחד, ובגבינא בשני ענינין. וכאן וכאן בבדי שלא יפסוק התורגמן. ואין מדלגין מגבינא לגבינא, ובגבינא של שנים עשר מדלגין, ובלבד שלא ירגל בסוף הספר לתחילתו; וגולל את התורה ומניחה בחיקו כו'; וכל בך למה? שלא להוציא לעז על ספר תורה: "ובעשור שבחמשי הפקודים קורא על פה": ולכרכיה למפסר ולירקרי? אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת: לפי שאין גוללין ספר תורה בצבור. וליתי ספר תורה אחרינא וליקרי? רב הונא בר יהודה אמר: משום פגמו של ראשון, ר' שמעון בן לקיש אמר: לפי שאין מברכין ברכה שאינה צריכה. ומי חיישינן לפגמא? והאמר ר' יצחק נפחא: ראש חדש טבת שחל להיות בשבת מביא שלש תורות, ובעמא? חד בגברא בתרי סיפרי, אינא פגמא: "ומברך עליה שמנה ברכות" כו': תנו רבנן: [מברכין] על התורה, בדרך שמברכין בבית הכנסת. ועל העבודה ועל ההודאה ועל מחילת עון, כתיקנן. על המקדש בפני עצמו, ועל הכהנים בפני עצמן, על ישראל בפני עצמן, ועל ירושלים בפני עצמה: "והשאר תפלה": תנו רבנן, השאר תפלה: "תחנה רנה ובקשה שעמך ישראל צריכין ליושע". וחותם ב"שומע תפלה". מכאן ואילך, כל אחד ואחד מביא ספר תורה מתוך ביתו וקורא בו. וכל כך למה? כדי להראות חזותו לרבים: **מתני'** פרשת המלך, ביצד? מוצאי יום טוב הראשון של חג, במוצאי שביעית, עושין לו בימה של עץ בעזרה, והוא יושב עליה, שנאמר: "מקץ שבע שנים במועד". חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנה לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנה לסגן, והסגן נותנה לכהן גדול, וכהן גדול נותנה למלך. והמלך עומד ומקבל, וקורא יושב. אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד, וישבחוהו חכמים. וכשהגיע ל"לא תוכל לתת עליך איש נכרי" זלגו עיניו דמעות, אמרו לו אל תתירא אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה. וקורא מהתחלת "אלה הדברים" עד "שמע", ו"שמע" "והיה אם שמוע", "עשר תעשר", "כי תכלה לעשר", ופרשת המלך וברכות וקללות עד שגומר כל הפרשה. ברכות שכנגד גדול מברך אותן, המלך מברך אותן, אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון: **גמ'** בשמיני. סלקא דעתך: אימא: בשמיניות. וכל הני, לפה לי? צריכי, דאי כתב רחמנא "ממקץ" הוה אמינא ניכנו מהשתא, ואף על גב דלא מתרמי בשמיטה, כתב רחמנא "שמיטה". ואי כתב רחמנא "שמיטה" הוה אמינא בסוף שמיטה, כתב רחמנא "במועד". ואי כתב "במועד" הוה אמינא מריש שתא, כתב רחמנא "בחג הסכות". ואי כתב רחמנא "בחג הסכות" הוה אמינא אפילו יום טוב אחרון, כתב רחמנא "בבוא כל ישראל"

מאתחלתא

מצוה שאני. והכי פרכינן נמי בפרק ב"ג בסנהדרין (דף יט:) גבי מלך דתנן לא יחזלץ ולא יחזלצין לאשתו רבי יהודה אומר אם רצה להחזיץ וליבם זכור לטוב איני והאמר רב אשי וכו' ומשני מצוה שאני וקשיא לר"י אמאי לא משני הכי בפרק שני דכתובות (דף יז.) מעברינן את השנה מלפני כלה וזה וזה לפני מלך ישראל אמרו עליו על אגריפס המלך שעבר לפני הכלה ושבחוהו חכמים וקא פריך מכלל דשפיר עבד והאמר רב אשי וכו' ומשני פרשת דרכים הוה ואמאי לא משני מצוה שאני ותו איכא למיתמה והא הזיא גופיה דרב אשי מיירי במקום מצוה דמעיקרא אמרי' אפי' למ"ד הרב שמחל על בבודו בבודו מחול בשיא שמחל על בבודו אין בבודו מחול ומותיב ליה מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק שהיו מסובין בבית המשתה בנו של ר"ג ברבי והיה ר"ג עומד ומשקה עליהן וכו' אלא אי אמתר הכי אתמר אמר רב אשי אפי' למ"ד נשיא שמחל על בבודו דהיינו רבי יהושע שקבל הכוס מרבן גמליאל וכן רבי (אלעזר בר) צדוק מלך שמחל על בבודו אין בבודו מחול משמע אפילו במקום מצוה דומיא דנשיא בההוא מעשה דרבן גמליאל שהיה סעודת מצוה ומחל על בבודו בשביל בבוד חכמים אורחין שהיו מסובין בסעודתו דמייתי עליה דאברהם אבינו והוא עומד עליהם אלמא דאפי' במקום מצוה אמר רב אשי אין בבודו מחול ונראה לתרץ דדוקא הכא שייך למימר מצוה שאני דמוחל על בבודו משום בבוד התורה שהוא בבוד השכינה וכן הזיא דפרק כהן גדול (סנהדרין יט:) דהולץ אז מיבם מוחל על בבודו כדי לקיים מצות מלך עולמים ומראה בעצמו שאימת שכינה עליו אבל ההיא דכתובות (דף יז.) ופ"ק דקידושין (דף לב:) שמוחל על בבודו כדי לחזוק בבוד לבשר דם כגון לכלה ות"ח בזה גזירת הכתוב הוא שאינו מוחל אפי' במקום מצוה שהרי מצות כיבוד עצמו שהן צריכין לעשות בו למלך בבוד גדולה ממצות כיבוד שחייב המלך לנהוג בהו שהרי גם עליהן אמרה תורה שום תשים עליך מלך שתהא אימתו עליך ולא אימתך עליו נמצא דמה שהמלך מכבדו ליכא מצוה: **אותו** היום נתחייבו שונאי ישראל כלייה. ירושלמי תני רבי חנינא ברבי גמליאל אומר הרבה חללים נפלו באותו יום שהחניפו לו ודבר תמוה לומר אם היה ראוי מפני [מדין] התורה כיון דאמו היתה מישראל אלא משום דזילא מילתא כמו שפירש"י שיתחייבו על חנופה מועטת כזאת ענוש גדול ופירש ר"י אע"ג דאמר בפרק מצות חליצה (יבמות קב.) ובפרק החולץ (שם מה:) גבי רב מרי דמנייה רבא אפורסי דבבל וגבי אושפיזכניה דרב אדא בר אהבה אם היתה אמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה (קדושין דף עו:) היינו דוקא גבי נשיאות ושררות בעלמא דלינהג שררות בתוכה דדרשינן שום תשים עליך מלך מקרב אחיך מדסמך משימות למקרב אחיך ש"מ דבעינן בהו מקרב אחיך קצת כגון אמו מישראל אבל מלך חזר ושנה עליו מקרב אחיך תשים עליך מלך דקפיד קרא גבי מלך עד שידוא ממש מקרב ממוצע מאביו ואמו מישראל וזו היתה החנופה שמלך בזורע שלא כדין תורה והזדו לו וחהזיקו בכך נדי שלא יוכלו למחות היה להן לשתוק ולא עונש החנופה בדבר עבירה שמתניין לחבירו מחמת יראתו מפניו ואינו חושש על יראת הקב"ה ועושה עין שלמעלה באילו אינה רואה בירושלמי דעשרה יוחסין בגמרא אין בודקין מן המוזבח כתיב שום תשים עליך מלך אין לי אלא מלך מנין לרבות שוטרי הרבים וגבאי צדקה וסופרי דיינין ומכין ברצועות ת"ל מקרב אחיך תשים עליך מלך כל שתשימוהו עליך לא יהא אלא מן הברורין שבאחיך:

כל המחניף לחבירו. יש לפרש שלא במקום סכנה אבל במקום סכנה מותר כי היהיא דפרק ארבעה נדרים (דף כב.) עולא אזל לארעא דישראל לוו בהדיה תרי בני חחאי קם חד שחטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין ופרע לו בית השחיטה כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה דלמא ח"ו אחזקית ידי עוברי עבירה א"ל רבי יוחנן נפשך הצלתה:

מַאֵימַת דְּמִתְחִיל מוֹצֵי. וּמִדְּהוּ בִּיוֹ"ט לֹא, שֶׁאֵין תִּקּוּן הַבִּימָה דּוֹחֶה לֹה אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא יוֹ"ט, וּמֵאֲתְמוֹל נַמִּי לֹא עֲבָדִינַן לָהּ דְּחֶקֶא לָהּ עֲזָרָה, וְהַאי טַעֲמָא מִפְּרָא בְּגַמ' יְרוּשַׁלְמִי (פ"ח) בְּמִסֶּכֶת מְגִלָּה, דְּקָתָנֵי הַקָּהָל מֵאֶחָרַיִן בְּשַׁבָּת, וְקָאָמַר מִפְּנֵי הַבִּימָה, וְנַעֲבֵדֶה מֵאֲתְמוֹל דְּחֶקֶא לָהּ עֲזָרָה אִנקוּבְרִי"ר בְּלַע"ז: **לְמַלְבֵי בֵּית** דָּוִד. אֲבָל לֹא לְמַלְכֵי בֵּית חַשְׁמוֹנַאי, **אֲפִי'** לְמַאן דְּאָמַר. בְּקִדּוּשִׁין בַּפ"ק (קג: כג:) : **אֲגְרִיפַּס**. כֹּהֵן שֶׁל חֲנוּפָה, דְּאִיע"ג דְּאָמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל אֵין רְאוּי לְמַלְכוּת דְּעָבֵד הָיָה וְזִילְזֵל מִלְּתֹא: **שְׁהַחֲנִיפוּ הַדַּיָּנִין**. שֶׁהֶחֱנִיפוּ הַדַּיָּנִין אֶת בַּעֲלֵי הַדִּין: **וְנִתְקַלְקְלוּ הַמַּעֲשִׂים**. שֶׁהִגְדִּילוּ רָאוּ עוֹבְרֵי עֲבֵרָה וְלֹא מִחוּ בְּיָדָם מִפְּנֵי חֲנוּפָה: **וְאֵין אָדָם שֶׁיִּכּוֹל לוֹמַר לַחֲבֵרוֹ מַעֲשֶׂיךָ נְדוּלִים מִמַּעֲשֵׂי**. שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא מִחוּ בְּעוֹבְרֵי עֲבֵרָה לָמְדוּ הַדּוֹרוֹת אֶת מַעֲשֵׂיהֶם וְנִמְצָא כֻּלָּן עוֹבְרִין: **לְבֵילִי**. לְשׁוֹן כְּלָתָה נַפְשִׁי (תְּהִלִּים קיט), שֶׁמִּתְאַוֶּה לִשְׁתּוֹת יַיִן תָּדִיר: **וּפְלִיגָא**. הָא דְּרִישׁ לְקִישׁ דְּאָמַר לְהַחֲנִיפוֹ עֲשָׂעוֹ נִתְכַּוֵּן לוֹמַר לוֹ רָאִיתִי פָּנִיךָ כְּרָאוֹת פְּנֵי וְגוֹ', פְּלִיגָא אַדְּרַבִּי לֵוִי דְּאָמַר לֹא לְהַחֲנִיפוֹ נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְאַיֵּם עָלָיו וּלְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא רָגִיל לִרְאוֹת מַלְאָכִים: **לֹא שְׁוִינוּ כִּי אַבְרָם**. כְּשֶׁיָּבוֹאוּ עֲלֵיהֶם יִסּוּרִין לֹא יוֹעִילוּם שִׁנּוּיָה: **וְיֹאמַר יְרֻמְיָהוּ לַחֲנַנְיָה הַנָּבִיא**. שֶׁאָמַר נְבוּאָה שֶׁקֶר עַל גָּלוּת יְכָנְיָה וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁגָּלוּ עִמּוֹ, בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים אֲנִי מְשִׁיבָם אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה, אָמַן כֵּן יַעֲשֶׂה ה', חֲנוּפָה הִיא זוֹ שֶׁהֵיזֵה לוֹ לוֹמַר בְּהַדְיָא שֶׁקֶר אַתָּה נָבִא:

ויהי

וְיִהְיֶה הוּא בְּשַׁעַר בִּנְיָמִין. לְאַחַר כַּמָּה יָמִים הָיָה יִרְמְיָה יוֹצֵא מִירוּשָׁלַיִם לְלֶכֶת אֶרֶץ בִּנְיָמִין לְחַלֵּק נַחֲלָה שָׁנְפְלָה לוֹ, וְתָפְסוּ אוֹתָהּ נוֹפֵל: גְּבוּלָהּ. בְּדוּלָה, כְּמוֹ וְיִגְבֹּל (בְּמִדְבַּר כא). מְשַׁךְ יָדִי. הַקֵּפָּ"ה מְהַיּוֹת אֶת לוֹצְצִים: לֹא יְעִיר רַע. לֹא יְגוֹר עָפָר רַע, וְגַבֵּי מְסַפְּרִי לְשׁוֹן הָרַע כְּתִיב, דִּכְתִיב בְּהֶהוּא פָּרְשָׁתָא כִּי אֵין בְּפִיהוּ נְכוֹנָה וְגוֹ':

הַדֶּרֶן עָלָךְ אֵלּוּ נֶאֱמָרִין

מַתְנִי'. מְשׁוּחַ מִלְחָמָה. כֹּהֵן שֶׁנִּתְרַפָּה לִבּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְגוֹ', וּבַגְּמָרָא פָּרִיךְ מֵאי קָאָמַר? וַיְקִיזוּ הָאֲנָשִׁים עִם אֲחֵי בְּדִבְרֵי הַיָּמִים, שֶׁשָּׁבוּ מִבְּנֵי יְהוּדָה הַרְבֵּה וְשָׁם הָיָה בְּעִיא עוֹדֵד שְׁמוֹ וְהוֹכִיחָם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לָהֶם בַּחֲמַת ה' עַל בְּנֵי יְהוּדָה נְתָנָם בְּיֶדְיכֶם וְהִכִּיתֶם בָּהֶם לְאֵין מֵרָפֵא, וְעַתָּה אַתֶּם אוֹמְרִים לְכַבֵּשׁ אוֹתָם לַעֲבָדִים, שִׁמְעוּנִי וְהָשִׁיבוּ אֶת הַשְּׁבִיָּה וְגוֹ': לְבָל בּוֹשֶׁל. כָּל הַבּוֹשְׁלִים שֶׁבָּהֶם שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְיַלֵּךְ בְּרַגְלֵיהֶם: פְּחָלֵת סוּסִים. עֲנָף סוּסִים קְרוּי פְּחָלָה בִּלְשׁוֹן הַמִּקְרָא: קַלְפֵּנִי. חִילוֹת: הַנָּפֵת תְּרִיסִין. מְגִפִּין וְסוֹגְרִין וּמְדַבְּקִין הַתְּרִיסִין זֶה סְמוּךְ לָזֶה כְּדֵי שֶׁיִּנָּקְשׁוּ זֶה עַל זֶה, וְהַקּוֹל נִשְׁמָע בְּקוֹל הָמוֹן לְאֵים עַל שֶׁנִּבְנְבְּנִים: שׁוֹכָב. שֵׁר צְבָא הַדְּרַעְוֵי:

גמ'. מַאי אֲמָאֵי. הֵיכִי נְלִיף לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מֵהָכָא: דּוּמְיָא דְּשׁוֹטֵר. תִּירוּצָא הִיא. הַשּׁוֹפֵט מְמַנֶּה עַל הַשּׁוֹטֵר, שֶׁשּׁוֹטֵר עוֹשֶׂה לְנִגּוּשׁ אֶת מִי שֶׁיְּצִוָּה הַשּׁוֹפֵט לְכוֹתוֹ: וְאִימָא מָנֶן. מִדְּבַר דְּבָרִים הַלָּלוּ, דְּהָא מְמַנֶּה הוּא וְיֵשׁ מְמַנֶּה עַל גַּבְיהּ: לָמָּה מָנֶן מְמַנֶּה. לְאֵיזֶה דָּבָר הוּא מְמַנֶּה וּמוֹכֵן: שֵׁאם אֵרַע בּוֹ'. אֲבָל בְּעוֹד שֶׁלֹּא אֵרַע פְּסוּל לְכֹהֵן גָּדוֹל אֵין לִסְגָּן גְּדֻלָּה שֶׁל כֻּלּוֹם: מַאי שְׁנָא שֶׁמַּע יִשְׂרָאֵל. לָמָּה מִתְחִיל בְּלָשׁוֹן זֶה: פְּעָמִים מִדַּבֵּר עִמָּהֶם, אַחַת בְּפֶה. כְּשֶׁיָּצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

שמעון

משנה מלחמה. נראה האי דלא תנא הכי משוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם כיצד בדקתני בפרק אלו נאמרין (לעיל דף לב.) מקרא בכורים כיצד משוח ודהדם סליק מיניה דתני לעיל מיניה ואלו נאמרין בלשון קודש אבל תימה למה הקדים פרק זה קודם פרק עגלה ערופה והלא שנה משוח מלחמה בבבא אחרונה אחרי כולן ויש לומר דהדם הקדים פרשת עגלה ערופה משום דאיירי בפרשת המלך נקט בתריה פרשת עגלה ערופה אבל הכא שבא לפרשה מקדים משוח מלחמה משום דזוטרי מיליה ופסיק רשדי להו אי"ת ולית לעיל פרשת משוח מלחמה כדתני פרשת עגלה ערופה יש לומר דלא שייך למימר פרשת משוח מלחמה שהרי לא נתנה משום מצות קריאה אלא משום התראה: **הכי** קאמר שנאמר ודבר. ירושלמי למה בגין דתני ודבר הרי ק"ש דתני בה ודברת בם והיא נאמרת בכל לשון אלא בגין דתני בה אמירה הרי פרשת ודי מעשר הרי כתיב בה אמירה והיא נאמרת בכל לשון אמר רבי חגי נאמר כאן הגשה ונאמר להלן הגשה ונגשו הכהנים בני לוי מה נגישה שנא' להלן בלשון קודש אף כאן בלשון קודש עד כדון כרבי עקיבא דאמר לשונות ריבויין הן כרבי ישמעאל דאמר לשונות כפולין הן ברם מאי אמר ר' חייא בר אבא נאמר כאן נגישה ונאמר להלן נגישה ונגש משה אל הערפל מה לשם לשון הקודש אף כאן לשון הקודש מסתברא דלא ופקדו שרי צבאות בראש העם ואחרי כן ונגש הכהן ודבר אל העם בתר דמתקן להון הוא משמע לן:

גמ' לאו ממונה הוא. ואם תאמר הא אמרינן בסנהדרין פרק כהן גדול (דף יט.) כשהוא מנחם אחרים כל העם עוברין זה אחר זה והממונה ממצעו ותניא כשהוא עומד בשורה לנחם את האחרים סגן ומשוח מלחמה עומד בימינו ואמר רב פפא ש"מ מהא מתניתין תלת שמע מינה היינו סגן היינו ממונה יש לומר ודאי ממונה היה לדברים שמינהו אחיו הכהנים כדתנן (יומא דף כח.) אמר להם הממונה אבל מן התורה אין לו שום מנוי ושררה יותר על אחיו הכהנים ואינו אלא כעין מינוי אמרכל וגיזבר שגידלוהו אחיו הכהנים:

מאה

"וַיְהִי הוּא בְּשַׁעַר בִּנְיָמִן וְשָׁם בַּעַל פְּקֻדַּת וּשְׁמוֹ יְרִיאָיָה בֶּן שֶׁלֶמְיָה בֶּן חֲנַנְיָה וַיִּתְפֹּשׂ אֶת יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא לֵאמֹר אֶל הַכַּשְׂדִּים אַתָּה נֹפֵל. וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ שֶׁקֶר אֵינֶנִּי נֹפֵל אֶל הַכַּשְׂדִּים", וְכָתִיב: "וַיִּתְפֹּשׂ יִרְמְיָהוּ וַיְבִאֵהוּ אֶל הַשָּׂרִים". וְאָמַר ר' אֶלְעָזָר: כָּל עֲדָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲנוּפָּה מְאוּסָה בְּנֶדֶד, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי עֲדַת חָנֵף גַּלְמוּד", שֶׁבֵּן בִּכְרֵכֵי הַיָּם קוֹרִין לְנֶדֶד "גַּלְמוּדָה". מַאי "גַּלְמוּדָה"? גְּמוּלָה מִבַּעֲלָהּ. וְאָמַר ר' אֶלְעָזָר: כָּל עֲדָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲנוּפָּה לְסוֹף גּוֹלָה, כְּתִיב הָכָא "כִּי עֲדַת חָנֵף גַּלְמוּד", וּכְתִיב הָתָם "וְאִמַּרְתְּ בִּלְבָבֵךְ מִי יָלַד לִי אֶת אֵלֶּה וַאֲנִי שְׁכוּלָה וְגַלְמוּדָה גֹּלָה וְסוֹרָה". אָמַר ר' יִרְמְיָה בַּר אַבָּא: אַרְבַּע בְּיוֹתוֹת אֵין מְקַבְּלוֹת פְּנֵי שְׁכִינָה: פַּת לֵיצִים, וְכַת חֲנֵיפִים, וְכַת שַׁקָּרִים וְכַת מְסַפְּרֵי לָשׁוֹן הָרַע. פַּת לֵיצִים, דִּכְתִיב: "מָשַׁךְ יָדוֹ אֶת לְצִצִים". פַּת חֲנֵיפִים, דִּכְתִיב: "כִּי לֹא לְפִנָּיו חָנְפָ יְבוֹא". פַּת שַׁקָּרִים, דִּכְתִיב: "דֹּבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי". פַּת מְסַפְּרֵי לָשׁוֹן הָרַע, דִּכְתִיב: "כִּי לֹא אֵל חָפֶץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגָרְךָ רָע" צַדִּיק אַתָּה ה' לֹא יָגוּר בִּמְגוּרֶךָ, רַע:

הדרן עלך אלו נאמרין

משוח מִלְחָמָה, בְּשָׁעָה שֶׁמְּדַבֵּר אֶל הָעָם, בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ הָיָה מְדַבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיָה כְּקָרְבְּכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן" זֶה כֹּהֵן מְשׁוּחַ מִלְחָמָה "וְדִבֶּר אֶל הָעָם" בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. "וְאָמַר אֲלֵיהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' עַל אֹיְבֵיכֶם" וְלֹא עַל אַחֵיכֶם, לֹא יְהוּדָה עַל שִׁמְעוֹן וְלֹא שִׁמְעוֹן עַל בִּנְיָמִין. שֶׁאִם תִּפְּלֵא בְּיָדָם יִרָּחֲמוּ עֲלֵיכֶם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר "וְיָקֻמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְשֵׁמוֹת וַיַּחֲזִיקוּ בַּשְּׁבִיָה וְכָל מַעֲרֻמֵּיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן הַשָּׁלָל וַיַּלְבִּשׁוּם וַיְנַעֲלוּם וַיַּאֲכִלוּם וַיַּשְׁקוּם וַיְסֻכּוּם וַיְנַהֲלוּם בַּחֲמֹרִים לְכָל כּוֹשֵׁל וַיְבִיאוּם יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים אֶצֶל אֲחֵיהֶם וַיָּשׁוּבוּ שֹׁמְרוֹן" וְגוֹ'. עַל אוֹיְבֵיכֶם אַתֶּם הוֹלְכִים, שֶׁאִם תִּפְּלוּ בְּיָדָם אֵין מְרַחֲמִין עֲלֵיכֶם. "אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ", "אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם" מִפְּנֵי צַהֲלַת סוּסִים וְצִחְצוּחַ חֲרָבוֹת, "אַל תִּירְאוּ" מִפְּנֵי הֲגָפַת תְּרִיסִין וְשִׁפְעַת הַקַּלְגַּסִּין, "אַל תַּחְפְּזוּ" מִקּוֹל קְרָנוֹת, "אַל תַּעַרְצוּ" מִפְּנֵי קוֹל צְוָוחוֹת, "כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם" הֵם בָּאִין בִּנְצִחוֹנוֹ שֶׁל בָּשָׂר וָדָם, וְאַתֶּם בָּאִים בִּנְצִחוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם. פְּלִשְׁתִּים בָּאוּ בִּנְצִחוֹנוֹ שֶׁל גָּלְיָת, מֶה הָיָה סוֹפוֹ? לַסּוֹף נָפַל בַּחֶרֶב וְנָפְלוּ עָמּוֹ. בְּנֵי עַמּוֹן בָּאוּ בִּנְצִחוֹנוֹ שֶׁל שׁוֹבָךְ, מֶה הָיָה סוֹפוֹ? לַסּוֹף נָפַל בַּחֶרֶב וְנָפְלוּ עָמּוֹ. וְאַתֶּם, אִי אַתֶּם כֵּן, "כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם" זֶה מַהֲנֶה הָאֲרוֹן: **גמ'** מַאי קָאָמַר? הָכִי קָאָמַר: שֶׁנֶּאֱמַר "וְדִבֶּר", וּלְהַלֵּן אוֹמֵר: "מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל" מַה לְּהַלָּן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. תָּנוּ רַבָּנָן: "וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר אֶל הָעָם" יָכוֹל כָּל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים", מַה שֹּׁטְרִים בְּמִמּוּנָּה, אַף כֹּהֵן בְּמִמּוּנָּה. וְאִימָא כֹּהֵן גָּדוֹל? דּוּמְיָא דְּשׁוֹטֵר, מַה שּׁוֹטֵר שֵׁשׁ מִמּוּנָּה עַל גַּבָּיו, אַף כֹּהֵן שֵׁשׁ מִמּוּנָּה עַל גַּבָּיו. כֹּהֵן גָּדוֹל נָמֵי, הָאִיכָּא מֶלֶךְ עַל גַּבָּיו? בְּעָבוֹדָתוֹ קָאָמַר. וְאִימָא סָגָן? סָגָן לָאו מִמּוּנָּה הוּא, דְּתַנְיָא אָמַר ר' חֲנִינָא סָגָן הַכֹּהֲנִים: לָמָּה סָגָן מִמּוּנָּה? שֶׁאִם אֵירַע בּוֹ פְּסוּל בְּכֹהֵן גָּדוֹל נִכְנָס וּמְשַׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו: "וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל". מַאי שְׁנָא "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל"? אָמַר ר' יוֹחָנָן מְשׁוּם ר' שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: אַפִּילּוּ לֹא קִיַּמְתֶּם אֶלָּא קְרִיאַת שְׁמַע שַׁחֲרִית וְעַרְבִית, אִי אַתֶּם נִמְסָרִין בְּיָדָם: "אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ" כו': תָּנוּ רַבָּנָן: פַּעֲמַיִם מְדַבֵּר עִמָּם, אַחַת בְּפֶה וְאַחַת בַּמִּלְחָמָה. בְּפֶה, מַה הוּא אוֹמֵר?

שמעון

מאה פפי וחד נאנאי. בירושלמי בפרק החולץ אגמרא וחייבין אשם תלוי את ש"מ (שהאשה) מתעברת וחוזרת ומתעברת את ש"מ שאין האשה מתעברת משני בני אדם כאחת ופליגי על רבנן דאמרתא דרבנן דאמרתא אומרים ויצא איש הבינים ממערכות פלשתים ממאה ערלות פלשתים שהערו בה מאה ערלות פלשתים אמר רבי מתניא ולא פליגין עד שלא נסרחה הזורע האשה מתעברת משני בני אדם כאחת משנסרחה הזורע אין האשה מתעברת משני בני אדם כאחת זה משמע שכולן מאה היו אבותיו שהרי מכולן נתעברה אמו ולא רפי' רש"י שפירש וחד נאנאי שאחד מהן אביו ופי' הערוך נאנאי כלב שבאו עליה מאה אנשים וכלב אחד וכן מפורש בויקרא רבה ובאגדה דשמואל אמר ר' יצחק אותה הלילה שפירשה ערפה מחמותה נתערבו בה גייס של מאה בני אדם הדא דתבתיב והוא מדבר עמם והנה איש הבינים וגו' ממערכות פלשתים ממערות כתיב ממאה ערלות פלשתים רבי תנחומא אמר אף כלב אחד שנאמר ויאמר הפלשתי אל דוד הכלב אנכי וגו' ותו התם ויתיצב ארבעים יום אמר רבי ברביה ב"ר יצחק בשכר ארבעים פסיעות שהלכה ערפה עם חמותה נהלה לבנה ארבעים יום: **מפני** שהשם וכל בניו מונחים בארון. תוספתא (פ"ז ע"ש) כי ה' אלהיכם המהלך עמכם הזה השם הנתון בארון שנאמר וישלח אותם משה וגו' מלמד שהיה פנחס משוח מלחמה וכלי הקודש זה הארון ויש אומרים אלו בגדי כהונה שנא' ובגדי הקודש אשר לאהרן ולבני יהודה בן לקיש) אומר ב' ארונות היו עמהם זה שיוצא עמהן למלחמה דיו בו שברי לוחות שנאמר ויסיו מדבר ה' וגו' זה שהיה עמהן היה בו ס"ת שנאמר ויעפילו לעלות וגו' ובירושלמי אמרי' ארון אחד היה:

מאלו התום' לא מצאתי יותר

שְׁמְעוּ דִּבְרֵי מְעֻרְעֵי מִלְחָמָה. מִי רָאוּי לְחַזֵּר וּמִי רָאוּי לְיַלֵּל, וְחַזְרוּ הָרְאוּיִים לְחַזֵּר, כְּגוֹן בָּנָה בַּיִת וְנָטַע כֶּרֶם וְאֵרַשׂ אִשָּׁה וְיָרֵךְ הַלְּבָבָה. וְאוֹ"ג דִּכְתִיב בָּהֶן וְדִבַּרְתָּ הַשּׁוֹטְרִים, לְקַמָּן אָמְרִינַן דְּכוֹתֵן קָאָמַר לְהוּ, אֶלָּא שֶׁהַשּׁוֹטְרִים מְשַׁמִּיעִין דְּבָרִיו לָעָם: **אַל יֶרֶךְ לְבָבְכֶם.** בְּחִצְּפָה: **יָרֵא.** בַּחֲרָדָה: **לְבָבִי פּוּ.** אָמַר פִּיו אֶת כִּשְׁלוֹנוֹ: **יָרֵד אֵלַי.** מִשָּׁמַע עָלַי, שֶׁהוּא יִגְבֹּר, דְּוָדֵהּ לֵיהּ לְמֵימַר וְיַלְחֵם אִתִּי: **וְאִידָךְ וְהַכְּנִי.** וְאוֹ"ג דְּוָדֵהּ אָמַר וְאִם אֲנִי אוּכַל לוֹ וְהַכִּיתִיהוּ, מִכָּל מָקוֹם פְּתִיחַת פִּיו לְרָעָתוֹ! וְהָנֵי: דָּוִד יָדַע בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁיִּפֹּל בְּיָדוֹ, קָאָמַר לֵיהּ וְאֲנִי בָּא. וְאֵין זוֹ פְּתִיחַת פֶּה לְרָעָה, דְּאָמַר לֵיהּ אַתָּה בָּא לִמְשׁוֹל בִּי עַל יְדֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וַאֲנִי בָּא לִמְשׁוֹל בְּךָ בְּשֵׁם שֶׁהַנַּעֲרוּת שֶׁלּוֹ: **כְּגֹבַע אַרְבָּעִים יוֹם.** שֶׁאַחֲרֵי תּוֹרָה לְהִתְקַבֵּל נִתַּן לוֹ כֹּחַ לְהִתְגַּיֵּס: **מִכָּל מוּם.** מִתְקַן וּמְנֻקֶּה מִכָּל מוּם שֶׁל כְּעוּר: **שֶׁכָּאֵחִי.** אַרְבָּעָה (אַחִים) הָיוּ (ט"ו) בְּדַלְקְמָן: **בַּר מֵאָה פְּאֵפֵי.** וְחַד נְאנָאי: בֶּן הַתַּרְבָּת, שֶׁבָּאוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים עַל אִמּוֹ בְּלֵילָה אַחַת וְנִתְעַבְּרָה מִן אֶחָד, נִמְצָא הָאֶחָד אָבִיו וְכֻלָּן מְנָאֲפִים: **נְאנָאי.** זֶהוּ אָב בְּלִשׁוֹן פָּרָסִי: **פְּאֵפֵי.** פַּרְשׁטְרָא, וּלְשׁוֹן אִישׁ הַבִּינִים שֶׁיָּצָא מִבֵּין אֲנָשִׁים הַרְבֵּה: **כְּתִיב בְּעָרוֹת.** מְעָרוֹת פְּלִשְׁתִּים: **כְּתִיב עֶרְפָּה.** שֵׁם הָאִשָּׁה עֶרְפָּה (רוּת א, ד), וּכְתִיב הֲרָפָה אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרָפָה, וְהִיא עֶרְפָּה כְּדַאֲמְרִי' לְקַמָּן שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ שֶׁיִּפֹּלוּ בְּגֵיהִ בְּחֶרֶב בְּיַד בְּנֵי רוּת שֶׁדָּבְקָה בְּשִׂכְינָהּ: **עוֹרְפִין אוֹתָהּ.** הַפְּקִירָה עַצְמָהּ כִּבְהֵמָה פְּנִים כְּנֶגֶד עֹרֶף: **כְּהָרִיפוֹת.** חִטִּין כְּתוּשִׁין: **סָף וּמְדֹן.** בְּהָרִיפוֹת: **וְנָלְיָת וְיִשְׁבִּי.** כְּלָם בְּסֵפֶר שְׁמוּאֵל (כ' כ"ה): **בְּנֵי הַנְּשׁוּקָה.** שֶׁנִּשְׁקָה לַחֲמוֹתָהּ לְהַפְרֵד מֵעָפָר, שֶׁלֹּא נִתְגָּרְתָה, וּתְבִיבְיָנָה עוֹד. פַּעַם שֵׁנִית, דִּלְעֵיל מִנֵּיהּ כְּתִיב וְתִשְׁאֹנָה קוֹלָן וּתְבִיבְיָנָה: **אַרְבַּע דְּמָעוֹת.** שְׁתֵּי בְּכִיּוֹת מִשְׁתֵּי עֵינַיִם: **חֵין.** לְשׁוֹן חֵצִי. הוֹדִיעֲךָ הַכָּתוּב שֶׁלֹּא סִפֵּר בְּחֵצִי גִּבּוֹרְתוֹ: **לְאוֹזְנֵי שַׁבְּחִיהּ דְּוִדוֹ.** שֶׁנִּכְלְמָה עַל גְּבוּרַת כְּמוֹתוֹ: **כְּתִיב שׁוֹבֵךְ.** בְּסֵפֶר שְׁמוּאֵל (כ' י) וּכְתִיב שׁוֹפֵךְ בִּדְבָרֵי הַיָּמִים (ל' יט:) **אַשְׁפָּתוֹ בְּקֶבֶר פָּתוּחַ.** בְּחִיּוּת שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר כְּתִיב, וְאִיידִי דִּנְקִט פְּלוּגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל בְּדִרְשׁוֹת דִּקְרָאֵי נָקֵט לָהּ: **מִפְּנֵי** שֶׁאוֹיְבִים הַרְבֵּה בִּגְבוּרָה: **שֵׁם מִנֶּה.** מִדְּקָאָמַר שֶׁמָּא תֹּאמַר חוֹלִי מְעַיִים הֵם: **לְיִטְרַק בְּנַפְשֵׁיהּ.** לְבַקֵּשׁ לוֹ רְפוּאוֹת טָרֵם יִכָּבֵד חָלְיוֹ עָלָיו: **דְּאָנָּה בְּלֵב אִישׁ יְשַׁחֲנֶהָ.** לַאֲחֵרִים: וְכָל כָּךְ לָמָּה. אוֹמֵר לָהֶם, וּמַה הִיא בִּנְעוּרֶיהָ זוֹ שֶׁהִבְטִיחָן כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַהוֹלֵךְ וְלֹא אָמַר כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם עִמָּכֶם, וּמַה הִיא הֲלֵיכָה זוֹ דְּמִשְׁמַע הוֹלֵךְ מֵעִמּוֹ: **שֶׁהַשֵּׁם** וְכָל בנוניו **עוֹדְרִין בָּאָרֶץ.** הֵיצֵא עִמָּהֶם בְּמִלְחָמָה.

ר' יוֹחָנָן אָמַר: בַּר מֵאָה פְּפֵי וְחַד נַאנַאי. "גָּלְיָת שְׁמוֹ מִנַּת" תָּנֵי רַב יוֹסֵף: שֶׁהָכַל הָעֲרוּ בְּאִמּוֹ: כְּתִיב "הָרָפָה" אִמּוֹ בְּנָה. כְּתִיב "מֵעֲרוֹת", וְקָרִינַן "מַעֲרָכוֹת". תָּנֵי רַב יוֹסֵף: שֶׁהָכַל הָעֲרוּ בְּאִמּוֹ: כְּתִיב "עֶרְפָּה", רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: "הָרָפָה" שֶׁמָּה, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ "עֶרְפָּה" שֶׁהָכַל עוֹרְפִין אוֹתָהּ מֵאֲחֲרֶיהָ. וְחַד אָמַר: "עֶרְפָּה" שֶׁמָּה, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ "הָרָפָה" שֶׁהָכַל דָּשִׁין אוֹתָהּ כְּהָרִיפוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וַתִּקַּח הָאִשָּׁה וַתִּפְרֹשׂ אֶת הַמָּסָךְ עַל פְּנֵי הַבְּאֵר וַתְּשַׂטַּח עָלָיו הָרִפֹת". וְאִי בָּעֵית אֵימָא מֵהָכָא, "אִם תִּכְתּוֹשׁ אֶת הָאֱוִיל בְּמַכְתֵּשׁ בְּתוֹךְ הָרִפֹות בָּעֲלָי". אֶת אַרְבַּעַת אֵלֶּה יֻלְּדוּ לְהָרָפָה בְּנֵת וַיִּפְּלוּ בְּיַד דָּוִד וּבְיַד עֲבָדָיו" מַאי נִינְהוּ? אָמַר רַב חִסְדָּא: סַף וּמָדוֹן גָּלְיָת וְיִשְׁבִּי בְּנוֹב. "וַיִּפְּלוּ בְּיַד דָּוִד וּבְיַד עֲבָדָיו", דִּכְתִיב: "וַתִּשַּׁק עֶרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ וַתֵּלֶךְ אֶל אֶרְפָּה בָּהּ" אָמַר ר' יִצְחָק, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יָבוֹאוּ בְּנֵי הַנְּשׁוּקָה, וְיִפְּלוּ בְּיַד בְּנֵי הַדַּבְּרָנִית. דָּרַשׁ רַבָּא: בִּשְׂכַר אַרְבַּע דְּמָעוֹת שֶׁהוֹרִידָה עָרְפָּה עַל חֲמוֹתָהּ, זָכְתָה וְיָצְאוּ מִמֶּנָּה אַרְבָּעָה גִּבּוֹרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתִּשָּׂנֶה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה עוֹד". כְּתִיב "חֵץ חֲנִיתוֹ" וְקָרִינַן "עֵץ חֲנִיתוֹ", אָמַר ר' אֶלְעָזָר: עֲדַיִן לֹא הִגִּיעָנוּ לְחֲצִי שִׁבְחוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, מִכָּאן שֶׁאָסוּר לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָן שֶׁל רְשָׁעִים. וְלֹא לְפָתַח בֵּיהּ בְּלָל? לְאוֹדוֹעֵי שִׁבְחֵיהּ דְּדָוִד "בְּנֵי עַמּוֹן בָּאוּ בְּנִצְחוֹנוֹ שֶׁל שׁוֹבֵךְ כוּ'": כְּתִיב "שׁוֹבֵךְ" וּכְתִיב "שׁוֹפֵךְ", רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: "שׁוֹפֵךְ" שְׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ "שׁוֹבֵךְ" שֶׁעָשׂוּי בְּשׁוֹבֵךְ, וְחַד אָמַר: "שׁוֹבֵךְ" שְׁמוֹ, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ "שׁוֹפֵךְ" שֶׁכָּל הָרוֹאֶה אוֹתוֹ, נִשְׁפַּךְ לִפָּנָיו בְּקִיתוֹן. "אִשָּׁפָתוֹ בְּקֶבֶר פָּתוּחַ בָּלָם גִּבּוֹרִים" רַב וּשְׁמוּאֵל, וְאָמְרִי לְהּ ר' אַמִּי וְר' אַסִּי, חַד אָמַר: כְּתִיב "בָּלָם גִּבּוֹרִים". וְחַד אָמַר: בְּשָׁעָה שֶׁעוֹשִׂין צוֹרְכֵיהֶן עוֹשִׂין אַשְׁפָּתוֹת אַשְׁפָּתוֹת שֶׁל זָבֶל, וְשָׁמָּא תֹּאמַר מִפְּנֵי שֶׁחוֹלֵי מֵעַיִם הֵם, תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּלָם גִּבּוֹרִים". אָמַר רַב מָרִי: שָׁמַע מִינָּהּ, הַאי מַאן דְּנָפֵק לֵיהּ מֵעַיִם הוּא. לְמֵאי נָפְקָא מִינָּהּ? לִיטְרַח בְּנַפְשֵׁיהּ. "דְּאָנָּה בְּלֵב אִישׁ יְשַׁחֲנֶהָ" רַ' אַמִּי וְר' אַסִּי, חַד אָמַר: יְשַׁחֲנֶהָ מִדַּעְתּוֹ, וְחַד אָמַר: יְשִׁיחֶנָּה, לַאֲחֵרִים: "וְאַתֶּם אִי אַתֶּם בֵּן כּוֹ" וְכָל כָּךְ לָמָּה? מִפְּנֵי שֶׁהַשֵּׁם וְכָל כִּינּוּיָו מוּנָּחִין

שֶׁפִּטְּמָם. וְלָזֶל וְכָבֵשׁ אוֹתוֹ וְלֹא חִשְּׁבוּ; וְהֲלֹא שִׁבְּחָם מְבַזִּים אוֹתוֹ. כִּדְאָמְרִינַן בְּאִלּוּ הֵן הַנִּשְׂרָפִין (סַנְהֶדְרִין קז: פב.) לְפִיכָךְ הֶעֱרִךְ לְיִחְסוֹ שָׁם, פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: תְּרֵי בְּנֵי. מִדְּלא כְּתִיב פּוּטִיאֵל: פַּרְנַךְ. בֵּית הָאוֹצָרוֹת. לְאוֹצַר יַיִן שָׁמְן וּתְבוּאָה; וְאֶחָד חִלּוּקָה. בֵּית בְּנוּי, שֶׁהָרֵי אֲצִילוּ הוּא חָדָשׁ, וּבְגֶמָּרָא מְרַבְּינַן לֵיהּ מִקְּרָא: חֲמִשָּׁה אֵילֵי מַאבֶל. דִּבְהַכִי הַקְּרָקַע יָפָה לְלִבְנִים, וְלֹא הָוֵי דִּבּוּר קִיָּמָא, שֶׁפְּעָמִים צָרִיךְ לְחַדְּשָׁהּ בְּשֶׁבַע שָׁנִים: וְאִלּוּ שֶׁאֵין זַיִן מִמְּקוֹמָן אֲפִלּוּ לְלֶכֶת עַד הַסֵּפֶר וּלְשׁוּב ע"פ כֹּהֵן: הַנּוֹצָה בֵּית וְחֶצְנוֹ. שְׁנֵה: וְכֵן הַנּוֹטֵעַ כֶּרֶם וְחִלְּלוֹ. וְעֵדִין לֹא עָבְרָה שְׁנַת רְבִיעִית עָלָיו שֶׁלֹּמֹה: נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ. לְדִבְרֵי הַשּׁוֹטְרִים. לְדִבּוּר אֶל הָעָם וְאָמְרוּ מִי הָאִישׁ וְגוֹ', וְיִסְפּוּ מִשְׁמֵע שִׁדְּבֶר זֶה הֵם מוֹסִיפִים מִשֶּׁלָּהֶם: חֲדֵי דִּבְרִים שֶׁל עַצְמָן. אֲמוּר. שֶׁהִדָּבְרָה זֶה לְבַדּוֹ הֵן מוֹסִיפִין עַל שֶׁל כֹּהֵן. מִדְּעַד הַשְׁתָּא גַּבֵּי נָטַע וּגְבֵי אֵרַס אִשָּׁה לֹא כְּתִיב וְיִסְפּוּ וְהִכְבִּיד כְּתִיב וְיָסְפוּ, שׁ"מ עַד הַנָּה דִּבְרֵי כֹהֵן וְאֵת זוֹ הֵן מוֹסִיפִין: הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּם וְדִבְּרוּ הַשּׁוֹטְרִים. בְּבָנָה וְנָטַע וְאֵרַס: בְּדִבְרֵי מְשׁוּחַ מִלְחָמָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר. שֶׁהִכֹּהֵן אוֹמֵר וְהַשּׁוֹטְרִים מְשַׁמִּיעִין אוֹתוֹ: מוּנָּשׁ עַד וְדִבְּרוּ. דְּהֵיכִי שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֹתָם קְרֵבִים וְגוֹ' עַד לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם: מִי הָאִישׁ. רְבִיעָא הוּא, דְּמָצֵי לְמֵימַר מִי אֲשֶׁר בָּנָה, וּמִדְּלֹא כְּתִיב אֲשֶׁר בֵּית בָּנָה דִּרוֹשׁ בֵּיהּ בָּנָה מ"מ. וְהַאי דִּכְתִיב בֵּיתִי, לְמֵימְרֵי בֵּית שַׁעַר אִכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת שֶׁהֵם עֲשׂוּיִם לְדִרִיסַת רֶגֶל וְלֹא רְאוּיִים לְדוֹר בָּהֶם: בֵּית שַׁעַר. בֵּית בְּנִיסַת שַׁעַר הֶחָצֵר לְהִסְתּוֹפֵף שָׁם שׁוֹמֵר הַפֶּתַח: וְלֹא חֲנָכוֹ. מִדְּלֹא כְּתִיב (וְלֹא) חֲנָךְ הָוֵי מִשְׁעֵטָא, חֲנֻכּוֹ לְזֶה וְלֹא לְאַחֵר פֶּרֶט לְגוֹזֵל בֵּיתוֹ: בְּרֵבִי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. דְּמַתְנִי׳ מַעֲבִירוֹת

מוּנָּחִין בָּאָרוֹן. וְכֵן הוּא אוֹמֵר "וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֶּה לָצָבָא אֹתָם וְאֶת פִּינְחָס", "אֹתָם" אִלּוּ סַנְהֶדְרִין, "פִּינְחָס" זֶה מְשׁוּחַ מִלְחָמָה, "וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ" זֶה אָרוֹן וּלְוִיתוֹת שָׁם, "וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה" אִלּוּ הַשּׁוֹטְרוֹת. תָּנָא: לֹא לְחִנָּם הָלַךְ פִּינְחָס לַמִּלְחָמָה, אֶלָּא לִיפָּרַע דִּין אֲבִי אִמּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַמִּדְיָנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל מִצְרַיִם" וְגוֹ' לְמֵימְרָא דִּפִּינְחָס מִיּוֹסֵף אָחֵי? וְהָא כְּתִיב: "וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן לָקַח לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה". מַאי לָאו, דְּאָתֵי מִיתְרוּ שְׁפִיטָם עֲנָלִים לַעֲבוֹדָה זָרָה. לֹא, מִיּוֹסֵף שֶׁפִּיטְפֵּט בִּיצְרוֹ. וְהֲלֹא שְׁבָטִים מִבְּנֵיהֶן אוֹתוֹ: רְאֵיתֶם בֶּן פּוּטִי זֶה, בֶּן שְׁפִיטָם אֲבִי אִמּוֹ עֲגָלִים לַעֲבוֹדָה זָרָה, יְהֵרוֹג נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל? אֶלָּא אִי אִבּוּהּ דְּאִימֵּיהּ מִיּוֹסֵף, אִימֵּיהּ דְּאִימֵּיהּ מֵיתְרוּ. וְאִי אִימֵּיהּ דְּאִימֵּיהּ מִיּוֹסֵף, אִבּוּהּ דְּאִימֵּיהּ מֵיתְרוּ. דַּיְקָא נַמִי, דִּכְתִיב "מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל", "תְּרֵי מַשְׁמַע, שְׁמַע מִינַּהּ **מותני׳** "וְדִבְּרוּ הַשּׁוֹטְרִים אֶל הָעָם לֵאמֹר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בֵּית חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֵךְ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ" וְגוֹ' אֶחָד הַבּוֹנֶה בֵּית הַתֶּבֶן, בֵּית הַבָּקָר, בֵּית הָעֲצִים, בֵּית הָאוֹצָרוֹת. אֶחָד הַבּוֹנֶה וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּתַּן לוֹ מַתָּנָה. "וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חִלְּלוֹ" וְגוֹ' אֶחָד הַנּוֹטֵעַ כֶּרֶם, וְאֶחָד הַנּוֹטֵעַ חֲמִשָּׁה אִילֵנֵי מַאֲכָל וַאֲפִילּוּ מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִין.

אֶחָד הַנּוֹטֵעַ, וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ, וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב, וְאֶחָד הַלּוֹקֵחַ, וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ, וְאֶחָד שֶׁנִּתַּן לוֹ מַתָּנָה. "וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה" אֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הַבְּתוּלָה, וְאֶחָד הַמְאָרֵס אֶת הָאַלְמָנָה. אֲפִילּוּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם וַאֲפִילּוּ שָׁמַע שָׁמַת אָחִיו בְּמִלְחָמָה, חוֹזֵר וּבָא לוֹ. כָּל אִלּוּ וַאֲפִילּוּ שׁוֹמְעִין דִּבְרֵי כֹהֵן מַעֲרֵבִי מִלְחָמָה, וְחוֹזְרִין וּמְסַפְּקִין מַיִם וְזָוָן וּמְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים. וַאֲפִילּוּ שְׁאֵינָן חוֹזְרִין: הַבּוֹנֶה בֵּית שַׁעַר, אַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת. הַנּוֹטֵעַ אַרְבַּע אִילֵנֵי מַאֲכָל, חֲמִשָּׁה אִילֵנֵי סָרָק, הַמַּחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ, אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלָצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין לֹא הָיָה חוֹזֵר. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַבּוֹנֶה בֵּית עַל מְכוֹנוֹ, לֹא הָיָה חוֹזֵר. ר' אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַבּוֹנֶה בֵּית לְבֵינִים בַּשָּׂרוֹן לֹא הָיָה חוֹזֵר. אִלּוּ שָׁאֵין זַיִן מִמְּקוֹמָן: בָּנָה בֵּית וְחִלְּלוֹ, נָטַע כֶּרֶם וְחִלְּלוֹ, הַנּוֹשֵׂא אֶת אַרְמְנָתוֹ, הַפּוֹנֵם אֶת יְבִמְתּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר: נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת, "לְבֵיתוֹ" זֶה בֵּיתוֹ, "יִהְיֶה" זֶה פַּרְמוֹ, "וְשִׂמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ" זוֹ אִשְׁתּוֹ, "אֲשֶׁר לָקָח" לְחֲבִיא אֶת יְבִמְתּוֹ. אֵין מְסַפְּקִין מַיִם וּמָזוֹן, וְאֵין מְתַקְּנִין אֶת הַדְּרָכִים: **גמ'** תָּנוּ רַבָּנָן: "וְדִבְּרוּ הַשּׁוֹטְרִים..." יָכוֹל דִּבְרִים שֶׁל עַצְמָן? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְיָסְפוּ הַשּׁוֹטְרִים" הֲרֵי דִּבְרִים שֶׁל עַצְמָן אָמוּר, הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּם "וְדִבְּרוּ הַשּׁוֹטְרִים"? בְּדִבְרֵי מְשׁוּחַ מִלְחָמָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר, הָא כֵּיצַד? כֹּהֵן מְדַבֵּר וְשׁוֹטֵר מַשְׁמִיעַ. תָּנֵי חִדָּא כֹּהֵן: מְדַבֵּר וְשׁוֹטֵר מַשְׁמִיעַ, וְתַנְיָא אִידָךְ: כֹּהֵן מְדַבֵּר וְשׁוֹטֵר מַשְׁמִיעַ. אֲמַר אַבָּיֵי: הָא כֵּיצַד? מ"וְנָגַשׁ" וְעַד "וְדִבְּרוּ", כֹּהֵן מְדַבֵּר וְכֹהֵן מַשְׁמִיעַ. מ"וְדִבְּרוּ" עַד "וְיָסְפוּ", כֹּהֵן מְדַבֵּר וְשׁוֹטֵר מַשְׁמִיעַ. מ"וְיָסְפוּ" וְאֵילָךְ, שׁוֹטֵר מְדַבֵּר וְשׁוֹטֵר מַשְׁמִיעַ: "מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בֵּית חָדָשׁ" כו': תָּנוּ רַבָּנָן: "אֲשֶׁר בָּנָה", אֵין לִי אֶלָּא אֲשֶׁר בָּנָה. לָקַח, יָרַשׁ, נִיתַּן לוֹ בְּמַתָּנָה, מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַּיִת", אֵין לִי אֶלָּא בַּיִת, מְנַיִן לְרִבּוֹת בֵּית הַתֶּבֶן, וּבֵית הַבָּקָר, וּבֵית הָעֲצִים, וּבֵית הָאוֹצָרוֹת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר בָּנָה" מִכָּל מָקוֹם. יָכוֹל שֶׁאֲנִי מְרַבֶּה אַף הַבּוֹנֶה בֵּית שַׁעַר, אִכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בַּיִת", מַה בַּיִת הָרָאוּי לְדִירָה, אַף כָּל הָרָאוּי לְדִירָה. ר' אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: "בַּיִת" כְּמַשְׁמָעוֹ, "לֹא חֲנָכוֹ" "וְלֹא חֲנָכוֹ", פֶּרֶט לְגוֹזֵל. לֵימָא דְּלָא כְּר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאִי ר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי, הָא אָמַר: "דֶּרֶךְ הַלֹּבֵב" זֶה הַמִּתְיָרֵא מַעֲבִירוֹת

מעברות שבירו. והאי איש ליה למיחדר משום הארך ורך הלבב. תלמוד לומר אשר נטע. מדלא כתיב כרם אשר נטע ופרוש לא חילל. משמע מעשה, לזה ולא לאחר: כאן בהרכבת אסור מין בשאינו מינו, אסור. ברייתא בהרכבת אסור מין בשאינו מינו, ומעשיה קרא דכתיבי ולא חבלו גבי בית פרס לגולן: מבריח. שכופפו והזמורה או היחור] בארץ: מרכיב. שנוקב האילן ונוטל מן הרך שבענפי האילן וחותב לתוכו ועושה ענף בתוך הנקב ונושא ממין אותו אילן שנוטל ממנו, וישראל מתר להרכיב משני אילנות שזה פרותיו נפסין וזה פרותיו דקין, והנוי ממין אחד זה בזה: האי הרכבת חתר. דאוקמת מתני' בה היכי דמי דחזר מפני חלול ההרכבה: אי ניכא ילדה בילדה. שאם זו שבקרקע שהרכיב את הענף בה נטיעה היא ועדיין לא הגיעה לשנה רביעית לחלקה, הא לאו משום הרכבה הדר, דבלאו הרכבה נמי בעי למיחדר מן המלחמה משום ילדה ראשונה: בוקנה. שכבר נתחלקה: שפכבה. לשון נאצתו בספך (ישעיהו כב), שעשאוה ענף בוקנה: בשלח לגבי זקנה. ואינה חיבת בערלה ואין בה דין רבעי, וכי תנן במסכת ערלה דמרכיב חיב בערלה [וזקנה]: בילדה תנן, שאם אותו ענף חיב בערלה ואע"ג שקצצו מזקנה נעשה עבשיו ילדה שזו היא נטיעתו: לעולם בילדה. ודקשיא לך בלא הרכבה נמי בעי למיחדר ממערכי המלחמה אקפייתא: בגון דנטעה לקפייתא לקייט. בגון שהיתה פרצה בגדר שדחתה ונטעה בפרצה לסתום, לשון סוף בשושנים (שיר השירים ז) גדרה בשושנים: ולקורות. לקוץ ממנה קורות לכשתגדל: ואמי שנא ילדה בילדה. כי הך ילדה קפייתא דכוקנה היא לענין ערלה (לא) בטלה הרכבה בה להפטר מן הערלה במולתה: חתם. גבי זקנה לאו בת אימולכי היא לחזור ולהיות ילדה על שום מחשבה, אבל נטע לקיט אי ממליך עלה בתוך שני ערלה לקימה בגדה לאכילה חיבת בערלה, הלכך ילדה דקא מרכיב בגדה לאכילה חיבת בערלה, ואע"ג דלא אימליך אקפייתא הא מיקמ לאכילה הוא ומהניא מחשבה, דעקר דידה נמי אי הוה חשיב עלה הוה מהני מחשבה ואע"ג דבשעת נטיעה לאו לקיבי נטעה: מידי דהוה אנטעו מאליהן. לקיבי נטעה: ולוקמה בכרם של שני שתפין. למה לי לאהדורי אשנויא דחיקא בנוטע לקיט ולקורות, ודקשיא לך תיפוק לי משום דבעי למהדר משום ראשונה, לישני בגון שהנטיעה של ראובן ובא שמעון והרכיב בה להיות פרות הרכבה שלו: ואמי שנא מחשבה אחרת. בריתא היא דקתני (ה"ג מ"ג:) בעל חוזרין. מפני שהיא שומרת יבם לבעלה: קרינא ביה אשתו. שקנא לזה התיבום: כל חד וחד לא קרינא ביה ברמו. המיחדר לו, שאין לו בה גמן שאין לשנים חלק בה: רב נחמן אמר. היא דקתני מתני' מרכיב חוזר, במרכיב אילן בירק דלא בעי למיחדר משום קנקא. ואם תאמר מין בשאינו מינו הוא ואימעיטיה לה הרכבת אסור מולא חלוקין פרט למרכיב ומרכיב, האי תנא הוא דאמר מתר: בפר עבו. כן שמה: הא מני. דקתני פרט למרכיב ומרכיב, לאו שתתנה היא אלא סיפא דמלתא דרבי אליעזר בן יעקב היא ואפי' הרכבת חתר לא הדר עלה: פחותה משפח. שהיא שפל קומה ולא תגבה לעולם עד שפח: כל שנותיה. מדרבנן כל הימים ערלה נוהגת בה דמתחזיא כבת שתא והרואה שאוכלין פרותיה אומר שפרות ערלה מתרין: קלא אית ליה. הכל אומרים כרם יש לפלוני משנה מכל הכרמים ויודעין שהיא זקנה, ליכי נקט שתים כו'. דסבר לה כמאן דאמר במסכת ברכות (דף לה.) כרם רבעי תנן, שאין ערלה נוהגת בנטיעה אחת אלא בכרם שלם: לקריאת שמע. שאסור לקרות בארבע אמותיו משום לועג לרש, שזה קורא וזה אינו יכול לקרות: בת אשתו. שנדרתיה בין האחין: בני הבעל מאשה אחרת: דמתחזיא כי אחתייהו. מי שאינו מכיר בה ורואה אותה שגדלה אצלו בסבור שהיא אחותו ואומר שנושא אחותו: לקט שכחה ופאה שעשאן. העני גרן, שבשעה הרפה בארוח ועשיה מהן כרי: הקבעי למעשר. מדרבנן, דמאן דחזי סבור שגדל בשדהו: וה"מ בשדה. שלא ידעו הכל שבשמו מעט מעט וסבורין שגדל שם, אבל בעיר כל שבניו ראו שבנס על יד על יד ויודעין שהן של לקט שכחה ופאה ופטור מן המעשר, כדתניא בספרי וגבא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך, בדבר שאין לו בו חלק ונחלה עמך הוא בא ונוטל מעשר ראשון שלו, יצא לקט שכחה ופאה שיש לו חלק ונחלה עמך, שאף לעניים לוים הם מפקרים כשאר עניי ישראל: אינה מקדשת את הזרעים. משום כלאי הכרם דכתיב בהו תקדש המלאה הזרע, ונראה לי דקסבר דראמרינן במנחות (דף טו:) שבטלו ולוף אקרה תורה, שאר זרעים מדרבנן ניתנה, ובכי האי כרם לא גזור רבנן אשאר זרעים. אבל בליה כרם. [כרם] גדול שהיא שפלת קומה הואיל והשיכה גזור עליה:

מעברות שבירו. והאי איש ליה למיחדר משום הארך ורך הלבב. תלמוד לומר אשר נטע. מדלא כתיב כרם אשר נטע ופרוש לא חילל. משמע מעשה, לזה ולא לאחר: כאן בהרכבת אסור מין בשאינו מינו, אסור. ברייתא בהרכבת אסור מין בשאינו מינו, ומעשיה קרא דכתיבי ולא חבלו גבי בית פרס לגולן: מבריח. שכופפו והזמורה או היחור] בארץ: מרכיב. שנוקב האילן ונוטל מן הרך שבענפי האילן וחותב לתוכו ועושה ענף בתוך הנקב ונושא ממין אותו אילן שנוטל ממנו, וישראל מתר להרכיב משני אילנות שזה פרותיו נפסין וזה פרותיו דקין, והנוי ממין אחד זה בזה: האי הרכבת חתר. דאוקמת מתני' בה היכי דמי דחזר מפני חלול ההרכבה: אי ניכא ילדה בילדה. שאם זו שבקרקע שהרכיב את הענף בה נטיעה היא ועדיין לא הגיעה לשנה רביעית לחלקה, הא לאו משום הרכבה הדר, דבלאו הרכבה נמי בעי למיחדר מן המלחמה משום ילדה ראשונה: בוקנה. שכבר נתחלקה: שפכבה. לשון נאצתו בספך (ישעיהו כב), שעשאוה ענף בוקנה: בשלח לגבי זקנה. ואינה חיבת בערלה ואין בה דין רבעי, וכי תנן במסכת ערלה דמרכיב חיב בערלה [וזקנה]: בילדה תנן, שאם אותו ענף חיב בערלה ואע"ג שקצצו מזקנה נעשה עבשיו ילדה שזו היא נטיעתו: לעולם בילדה. ודקשיא לך בלא הרכבה נמי בעי למיחדר ממערכי המלחמה אקפייתא: בגון דנטעה לקפייתא לקייט. בגון שהיתה פרצה בגדר שדחתה ונטעה בפרצה לסתום, לשון סוף בשושנים (שיר השירים ז) גדרה בשושנים: ולקורות. לקוץ ממנה קורות לכשתגדל: ואמי שנא ילדה בילדה. כי הך ילדה קפייתא דכוקנה היא לענין ערלה (לא) בטלה הרכבה בה להפטר מן הערלה במולתה: חתם. גבי זקנה לאו בת אימולכי היא לחזור ולהיות ילדה על שום מחשבה, אבל נטע לקיט אי ממליך עלה בתוך שני ערלה לקימה בגדה לאכילה חיבת בערלה, הלכך ילדה דקא מרכיב בגדה לאכילה חיבת בערלה, ואע"ג דלא אימליך אקפייתא הא מיקמ לאכילה הוא ומהניא מחשבה, דעקר דידה נמי אי הוה חשיב עלה הוה מהני מחשבה ואע"ג דבשעת נטיעה לאו לקיבי נטעה: מידי דהוה אנטעו מאליהן. לקיבי נטעה: ולוקמה בכרם של שני שתפין. למה לי לאהדורי אשנויא דחיקא בנוטע לקיט ולקורות, ודקשיא לך תיפוק לי לוקמה בנוטע לאכילה, ודקשיא לך תיפוק לי

1 מַעֲבֵירוֹת שָׁבִירוּ. וְהַאי אִיש לֵיהּ לְמֵיחְדַּר מִשּׁוּם הָאֲרֵךְ וְרַךְ הַלֵּבָב. תַּלְמוּד לוֹמַר אֲשֶׁר נָטַע.
2 מִדְּלָא כְּתִיב כֶּרֶם אֲשֶׁר נָטַע וְפָרוּשׁ לֹא חִלֵּל. מִשְׁמַע מַעֲשֶׂה, לָזֶה וְלֹא לְאַחֵר: כָּאן בְּהַרְכָּבָה
3 אָסוּר. בְּרַיְיתָא בְּהַרְכָּבָה אָסוּר מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ,
4 וּמַעֲשֶׂיהָ קְרָא דִּכְתִיבִי וְלֹא חִבְּלוּ גְּבֵי בֵּית פָּרֵס
5 לְגוֹלָן: מַבְרִיחַ. שֶׁכּוֹפְפוֹ וְהַזְּמוֹרָה אוֹ הַיַּחְרוֹר] בָּאָרֶץ:
6 מַרְכִּיב. שֶׁנּוֹקֵב הָאִילָן וְנוֹטֵל מִן הָרַךְ שֶׁבְּעַנְפֵי
7 הָאִילָן וְחוֹתֵב לְתוֹכוֹ וְעוֹשֶׂה עָנָף בְּתוֹךְ הַנֶּקֶב
8 וְנוֹשֵׂא מִמִּין אוֹתוֹ אִילָן שֶׁנּוֹטֵל מִמֶּנּוּ, וְיִשְׂרָאֵל
9 מֻתָּר לְהַרְכִּיב מִשְּׁנֵי אִילָנוֹת שֶׁזֶּה פֵּרוֹתָיו נִפְסָין
10 וְזֶה פֵּרוֹתָיו דַּקִּין, וְהַנּוֹי מִמִּין אֶחָד זֶה בְּזֶה: הַאי
11 הִרְכָּבָה חָתַר. דְּאוֹקְמַת מַתְנִי' בְּהּ הֵיכִי דָּמֵי
12 דְּחָזַר מִפְּנֵי חִלּוּל הַהִרְכָּבָה: אִי נִיכָּא
13 יְלָדָה בִּילָדָה. שֶׁאִם זוֹ שֶׁבְּקַרְקַע שֶׁהִרְכִּיב אֶת הַעָנָף בָּהּ
14 נְטִיעָה הִיא וְעֲדַיִן לֹא הִגִּיעָה לְשָׁנָה רְבִיעִית
15 לְחֻלְקָהּ, הָא לָאו מִשּׁוּם הִרְכָּבָה הָדַר, דִּבְלָאו
16 הִרְכָּבָה נַמִּי בָּעֵי לְמֵיחְדַּר מִן הַמִּלְחָמָה מִשּׁוּם
17 יְלָדָה רִאשׁוֹנָה: בּוֹקְנָה. שֶׁכְּבָר נִתְחַלְּקָה: שְׁפָכְבָה.
18 לְשׁוֹן נַאֲצָתוֹ בִּסְפָךְ (יְשַׁעְיָהוּ כב), שֶׁעֲשָׂאָהּ עָנָף
19 בּוֹקְנָה: בְּשִׁלֵּחַ לְגַבֵּי זְקֵנָה. וְאֵינָהּ חַיֶּבֶת בְּעָרְלָה
20 וְאֵין בָּהּ דִּין רְבָעִי, וְכִי תְּנַן בְּמַסֶּכֶת עָרְלָה
21 דְּמַרְכִּיב חַיָּב בְּעָרְלָה [וְזְקֵנָה]: בִּילָדָה תְּנַן, שֶׁאִם
22 אוֹתוֹ עָנָף חַיָּב בְּעָרְלָה וְאַע"ג שֶׁקִּצְּצוֹ מִזְּקֵנָה
23 נַעֲשָׂה עַכְשָׁיו יְלָדָה שֶׁזּוֹ הִיא נְטִיעָתוֹ: לְעוֹלָם
24 יְלָדָה בִּילָדָה. וְדִקְשִׁיָא לָךְ בִּלְא הִרְכָּבָה נַמִּי בָּעֵי
25 לְמֵיחְדַּר מִמַּעַרְכֵי הַמִּלְחָמָה אַקַּפְיֵיתָא: בְּגוֹן
26 דְּנִטְּעָהּ לְקַפְיֵיתָא לְקַיֵּט. בְּגוֹן שֶׁהָיְתָה פִּרְצָה
27 בְּגָדֵר שֶׁדְּחָתָה וּנְטָעָהּ בְּפִרְצָה לִסְתּוֹם, לְשׁוֹן סוֹף
28 בְּשׁוֹשַׁנִּים (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) גְּדֵרָה בְּשׁוֹשַׁנִּים: וּלְקוֹרוֹת.
29 לְקוֹץ מִמֶּנָּה קוֹרוֹת לְכְשֶׁתִּגְדַּל: וּמַאי שְׁנָא יְלָדָה
30 בִּילָדָה. כִּי הַךְ יְלָדָה קַמַּיְיתָא דְּכוֹקְנָה הִיא לְעִנְיַן
31 עָרְלָה (לא) בָּטְלָה הִרְכָּבָה בָּהּ לְהִפָּטֵר מִן
32 הָעָרְלָה בְּמוּלָתָהּ: חָתַם. גַּבֵּי זְקֵנָה לָאו בַּת
33 אִימּוֹלְכִי הִיא לַחֲזוֹר וְלִהְיוֹת יְלָדָה עַל שׁוּם
34 מַחֲשָׁבָה, אֲבָל נָטַע לְקִיט אִי מַמְלִיךְ עָלָיו בְּתוֹךְ
35 שְׁנֵי עָרְלָה לְקִימָה בְּגָדֵר לְאֲכִילָה חִיֶּבֶת בְּעָרְלָה, הִלְכָּךְ
36 יְלָדָה דְּקָא מַרְכִּיב בְּגָדֵר לְאֲכִילָה חִיֶּבֶת בְּעָרְלָה,
37 וְאַע"ג דְּלֹא אִימְלִיךְ אַקַּפְיֵיתָא הָא מִיקְמָ
38 לְאֲכִילָה הוּא וּמַהְנֵינַן מַחֲשָׁבָה, דְּעִקַּר דִּידָהּ נַמִּי
39 אִי הֲוָה חָשִׁיב עָלָהּ הֲוָה מַהְנֵי מַחֲשָׁבָה וְאַע"ג
40 דִּבְשַׁעַת נְטִיעָה לָאו לְקִבֵּי נְטָעָהּ: מִידֵּי דַּהֲוָה
41 אִנְּטָעוּ מֵאֲלֵיהֶן. לְקִבֵּי נְטָעָהּ: וּלְוָקְמָהּ בְּכֶרֶם
42 שֶׁל שְׁנֵי שְׁתָפִין. לְמָה לִי לְאַהְדּוֹרֵי אֲשְׁנּוּיֵא דְּחִיקָא בְּנוֹטֵעַ לְקִיט וּלְקוֹרוֹת,
43 וְדִקְשִׁיָא לָךְ תִּיפּוֹק לִי

35 אָתָא רַב דִּימִי אָמַר רִ' יוֹחָנָן: הָא מַנִּי, ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. לֹא אָמַר ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הָתָם "כֶּרֶם" כְּמַשְׁמָעוֹ? הָכָא
36 נַמִּי "נָטַע" כְּמַשְׁמָעוֹ, נוֹטֵעַ אֵין מַבְרִיךְ וּמַרְכִּיב לֹא. כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר ר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: יְלָדָה פְּחוּתָה
37 מִמֻּפָּפָת, חַיֶּבֶת בָּעֲרְלָה כָּל שְׁנוֹתֶיהָ, דְּמִתְחַזְיָא כְּבַת שָׁתָּא, וְהֵנִי מִילֵּי, שְׁתַּיִם בְּגֻבָּד שְׁתַּיִם, וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב, אֲבָל כּוּלֵּיהּ כֶּרֶם,
38 קָלָא אִית לֵיהּ. כִּי אָתָא רַב דִּימִי, אָמַר ר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: מֵת תּוֹפֵס אַרְבַּע אַמּוֹת לְקִרְיַאת שְׁמַע, דִּכְתִיב:
39 "לַעַג לְרַשׁ חֶרֶף עִשְׁהוּ". אָמַר ר' יִצְחָק אָמַר ר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: חוֹרְתָּא הַגְּדִילָה בֵּין הָאַחִין, אַסְוְרָה לְיַנְשָׂא
40 לְאַחִין, דְּמִתְחַזְיָא כִּי אֲחָתַיְיהוּ. וְלָא הִיא, קָלָא אִית לֵיהּ לְמִילְתָא. וְאָמַר ר' יִצְחָק אָמַר ר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב:
41 לָקַט שִׁכְחָה וּפֵאָה שֶׁעֲשָׂאָן בְּגוֹרֶן, הוֹקְבְּעוּ לְמַעֲשֵׂר. אָמַר עוּלָּא: לֹא אָמְרַן אֶלָּא בַּשָּׂדֶה, אֲבָל בָּעִיר קָלָא אִית לֵיהּ לְמִילְתָא.
42 וְאָמַר ר' יִצְחָק אָמַר ר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: יְלָדָה הַפְּחוּתָה מִמֻּפֶּפֶת אֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת אֶת הַזְּרָעִים. וְהֵנִי מִילֵּי,
43 שְׁתַּיִם בְּגֻבָּד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב, אֲבָל כּוּלֵּי כֶּרֶם מְקַדֵּישׁ. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב:

תוספות

מת תופס ארבע אמות לטומאה. חכמים גזרו שיהא המת מטמא כל הנכנס בארבע אמותיו בדי שלא ירגילו אוכלי טהרות ליכנס לו ויהא סבור שלא האהיל ויש לחוש שמא ישמוט ידו ויאהיל ולאו אדעתיה: ותנא תונא. וכן תני תנא דידן במשנה הנשנית בינינו בבית המדרש בסדר טהרות (תוספות פרק ג' מ"ח) : חצר הקברי. שלפני המערה, כדאמר סדר בנין הקברות בבבא בתרא (דף ק:) שעושין מערות גדולות של שש על שש, וחופר בכתליה סביב כוכין ארבות כמדת המת ומחבו לתוכן, והמערה מקורה בתקרה וכסוי, ועושה גומא רחבה בצד המערה ופותחו פי המערה לתוך הגומא בכותל המערה במין פתח, ואותה גומא היא חצר הקברי: העומד בתוכו טהור. בל מקום שהוא עומד בה טהור, דכיון דמערה חלולה היתנה ומחבותיה נערות לא גזור רבנן במתים שבתוכה שיתפזרו ד' אמות סביבותיה לצד המערה, דכי גזור רבנן ארבע אמות במת המסגל באויר, ובגון למעלה אצל גג המערה כדי להרחיק את האדם מלהאהיל על השמאה, אבל כאן יש הכר: והוא שש אי ארבע אמות. והוא הדשישבא מקום לעצמה, אבל פחות מכאן בטלה אצל המערה ולא חשיבא למיהני מקום לעצמה: וכ"ה אומרים ארבעה מטפחים. ויש מקום לחשוב בכל דוכתא: בשה דברים אמורים. כ"ה אמרו ליה: בשפתחה של חצר למעלה. שאין לה בניסת מדרון במעלות מן הצד, אלא כשיורדין לה קופצין לה ובשעות מתוכה משפס ועולה. ולקמן אפקא מסתברא: בלפי ליא. בנגד אפוא דפתח דברייה. ליא אפוא כדאמר בברכות (דף נח.) בגבי ליא, כדים שבורים לתיבו הולכים. אפקא מסתברא, מן הצד כשישתוי לחצר מדרון לצאת דרך עבדים איבא למימר כיון דלא גזור רבנן ארבע אמות במחיצות נערות סגי להאי חצר בארבעה טפחים והעומד בה חרי זה טהור. שאין לנו במה לטמאו, דאינו צריך לטפס ולעלות שיפשוט זרועותיו ויאהיל ובנפיו על חלל הפתח, דכי נפיק מידדי ונפיק, נשמט ונמשך לו מן הפתח של מערה לצד פתח של חצר ויוצא לה: מלמעלה אי אפשר דלא מאהיל. כיון דאינא אלא ארבעה טפחים אי אפשר לו לפרוש בנפיו ולטפס ולעלות אלא אם כן מאהיל על חלל הפתח: וחני מלי בו. השתא מהדר לפרושי סיעתיה מהכא. מדאיצטריך למיתני העומד לתוכו טהור, ש"מ הני מלי חצר הקבר דמסקינא מחצתא דמערה לחודיה דרחצר לחודיה ויש הכר בדבר, אבל מת בעלמא המסט באויר מודו בית הלל דתפיס ארבע אמות, מדאיצטריך למיתני העומד לתוכו טהור, דאי בעלמא לא גזור לימה לי לאשמועינן הכא דטהור: ואפי' היא לו שתיירת כבי. שלא קדושה הוא אלא מכח אחיו באה לו: לקחה. מדלא בתיב לקח משעתא הוא, למעוטי לקיחת אשור: ברדכה. דאמר ארי עברה בקדושין עבד ליה אשור: ונתינה. מן הגבעונים דכתיב בהו חוטב ומשרת ונתינה אין עברה בקדושין, דלא בתיב ביה לא יקח אלא לא יבא ולא תתחתן, אבל אלמנה כתיב בה לא יקח וקיהה הינו קדושין, ואיצטריך דברה, דלא תימא מ

שֶׁהִתְחִילַת נִיסָהּ נְפִילָה. בגמ' פָּרִיךְ אִפְּכָא מִבָּעֵי לֵיהּ, שֶׁהַנִּיסָּה הִיא תְּחִלַּת הַנְּפִילָה: **בד"א.** דְּוַוזְרִין מִן הַמְעֻרָכָה וְיֵשׁ שֶׁאֵינָן זָזִין מִמְּקוֹמָן, בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת: **אֲבָל** בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה. כְּגוֹן כִּבּוּשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּל יוֹצְאִין: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בו'.** מְפֹרָשׁ בְּגֶמָרָא: **גמ'.** עֲבֵרָה דְּרַבָּנָן, לר"י הַגְלִילִי אֲפִי' עֲבֵר עַל דִּבְרֵי סוֹפְרִים חַזִּיר, וּלְרַבִּי יוֹסֵי עַד שֶׁיַּעֲבוֹר עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה דּוּמְיָא דְּאַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, וּכְגוֹן שֶׁנִּשְׂאָהּ דְּאִיכָּא אִסּוּר: **סָח בֵּין תְּפִלָּה לְתְפִלָּה.** בֵּין הַגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה לִתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ: **סָח.** סִפֵּר: **עֲבֵרָה הִיא בְּיָדוֹ.** אם לֹא חָזַר וּבָרַךְ, דְּהָכִי אָמְרִי' בְּמִנְחוֹת (קי ע"ב.) סָח מִבָּרוּךְ שְׁתַּיִם לֹא סָח מִבָּרוּךְ אֶחָת: **וְסִיַּם שׁוֹתְתִין עַל בְּרֵיבָּו.** מִי רַגְלַיִם מַדְמוֹת יִרְאָה: **מִפְּנֵי שֶׁהִתְחִלַּת נְפִילָה נִיסָּה מִבַּעְיָא לֵיהּ.** תְּחִלַּת מְשַׁמֶּשֶׁת הַגְּרִמַת הַדָּבָר, וְהָכִי אִיבְּעֵי לֵיהּ לְמֵימַר כְּשֶׁהֵן נִסִּין זוֹ הִיא תְּחִלַּת הַגְּרִמַת הַנְּפִילָה, וּבְנִיסָּה לֹא שַׁיָּךְ לְמֵימַר תְּחִלַּת הַגְּרִמַת מִמֵּשׁ קָא עַרְקִי: **רְשׁוּת דְּרַבָּנָן** זוֹ **הִיא מִצְוָה דְּר' יְהוּדָה.** וּבְאוֹתָהּ מִלְחָמָה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁהִיא רְשׁוּת וְאֵין חַיָּתָן יוֹצֵא לָהּ אָמַר נָמִי ר' יְהוּדָה דְּאֵין חַיָּתָן יוֹצֵא לָהּ, אֶלָּא שֶׁרַבִּי יְהוּדָה קוֹרֵא אוֹתָהּ מִצְוָה, וְנִפְקָא מִנַּהּ לְפָטְרוֹ מִשְּׂאֵר מִצְוֹת בְּעוֹדוֹ עָסוּק בָּהּ כְּדִמְפָרֵשׁ רָבָא וְאָזֵיל: **מִצְוָה דְּרַבָּנָן,** דְּאָמְרוּ בָּהּ הַכֹּל יוֹצְאִין אָמַר נָמִי ר' יְהוּדָה הַכֹּל יוֹצְאִין אֶלָּא דְּקָרֵי לָהּ חוֹבָה, וּלְאו מִידֵּי אִשְׁמְעִינַן בְּהָא אֶלָּא בְּלָהּ מִשּׁוּם מִצְוָה וּרְשׁוּת נִקְטוּ פְּלוּגְתָּיְהוּ, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּקָרֵי רַבָּנָן לָהּ רְשׁוּת דְּלָהֶם אִם קָרְאוּ אֶת זוֹ מִצְוָה וְאַפְּלוּ הִיא חוֹבָה, שֶׁהַרֵי אֵין הַדָּבָר אֶלָּא לְהַעֲלוֹתָם מַעֲלָה אַחַת וְלוֹמַר אֲבָל בְּזוֹ הַכֹּל יוֹצְאִין, וְגַבֵּי רְשׁוּת דַּיָּם לִקְרוֹת אֶת שְׁלֹמַעְלָה מִמֶּנּוּ מִצְוָה, וְרַבִּי יְהוּדָה דְּקָרֵי לְקַמִּיתָא מִצְוָה לְאַשְׁמוּעִי' דְּהָעוֹסֵק בָּהּ פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה, וְהָצָרַךְ לְהַעֲלוֹת אֶת זוֹ מַעֲלָה אַחַת וְלוֹמַר אֲבָל בְּזוֹ הַכֹּל יוֹצְאִין בְּלֹא הַלְכָךְ קָרֵיהּ חוֹבָה כְּדַאִיתָא: **אֲפִי' רָבָא בו'.** מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן מְפָרֵשׁ וְאָזֵיל, וְקַאָמַר דְּהָא דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן דְּאֵיפְלִיג רַבָּנָן וְרַבִּי יְהוּדָה בְּאַחַת הַמִּלְחָמוֹת בְּקֹרְיאַת הַשֵּׁם, נְפַקָּא לָן מִנֵּיהּ לְעִנְיַן עוֹסֵק

1 שֶׁהִתְחִילַת נִיסָּה, נְפִילָה. שֶׁנֶּאֱמַר: "עַם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
2 פְּלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה גְּדוֹלָה הָיְתָה בָּעָם" וּלְהַלָּן הוּא
3 אוֹמֵר: "וַיָּנֻסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים"
4 וְגוֹ'. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת, אֲבָל
5 בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה הַכֹּל יוֹצְאִין, אֲפִילּוּ חָתָן מֵחֲדָרוֹ וְכַלָּה
6 מֵחוּפָּתָהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,
7 בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה, אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת חוֹבָה הַכֹּל יוֹצְאִין,
8 אֲפִילּוּ חָתָן מֵחֲדָרוֹ וְכַלָּה מֵחוּפָּתָהּ: **גמ'** מַאי אִיכָּא בֵּין
9 ר' יוֹסֵי לְר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, עֲבֵירָה דְּרַבָּנָן.
10 כְּמַאן אָזְלָא, הָא דְּתַנְיָא: שָׁח בֵּין תְּפִלָּה לְתְפִלָּה,
11 עֲבֵירָה הִיא בְּיָדוֹ, וְחוֹזֵר עָלֶיהָ מֵעִקָּרֵי הַמִּלְחָמָה. כְּמַאן,
12 כְּר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי. מַאן תָּנָא לְהָא דְּתַנְיָא רַבָּנָן: שָׁמַע קוֹל
13 קְרָנוֹת וְחֲרֵיעָתָן, הֲנָפַת תְּרִיסִין וְחֲרִיטָתָן, צְחִיחַת חֲרָבוֹת
14 וּמַיִם שׁוֹתְתִין לוֹ עַל בְּרִיכָּיו, חוֹזֵר. כְּמַאן? לֵימָא ר' עֲקִיבָא
15 הִיא וְלֹא ר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי? בֶּהָא אֲפִילּוּ ר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי
16 מוֹדֶה, מִשּׁוּם דְּכְתִיב: "וְלֹא יָסֵם אֶת לְבַב אֶחָיו כְּלְבָבוֹ":
17 "וְהָיָה כִּכְלוֹת הַשֹּׁטְרִים כו'": הַאי מִפְּנֵי שֶׁהִתְחִילַת נִיסָּה
18 נְפִילָה? מִפְּנֵי שֶׁהִתְחִילַת נְפִילָה נִיסָּה: "מֵאֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֲמוּרִים
19 בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת" כו': אָמַר ר' יוֹחָנָן: רְשׁוּת דְּרַבָּנָן, זוֹ
20 הִיא מִצְוָה דְּרַבִּי יְהוּדָה, מִצְוָה דְּרַבָּנָן, זוֹ הִיא חוֹבָה דְּרַבִּי
21 יְהוּדָה. אָמַר רָבָא: מִלְחֶמֶת יְהוֹשֻׁעַ לְכִבּשׁ, דִּבְרֵי הַכֹּל
22 חוֹבָה. מִלְחֶמֶת בֵּית דָּוִד לִרְוָחָה, דִּבְרֵי הַכֹּל רְשׁוּת. כִּי
23 פְּלִיגִי, לְמַעוּטֵי גּוֹיִם דִּלְא לֵיתֵי עֲלַיְיהוּ. מָר, קָרֵי לָהּ
24 מִצְוָה. וּמָר, קָרֵי רְשׁוּת. נְפַקָּא מִינָּה, לְעוֹסֵק בְּמִצְוָה
25 שֶׁפָּטוּר מִן הַמִּצְוָה:
26

1 שֶׁהִתְחִילַת נִיסָּה, נְפִילָה. שֶׁנֶּאֱמַר: "עַם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
2 פְּלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה גְּדוֹלָה הָיְתָה בָּעָם" וּלְהַלָּן הוּא
3 אוֹמֵר: "וַיָּנֻסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים"
4 וְגוֹ'. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת, אֲבָל
5 בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה הַכֹּל יוֹצְאִין, אֲפִילּוּ חָתָן מֵחֲדָרוֹ וְכַלָּה
6 מֵחוּפָּתָהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים,
7 בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה, אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת חוֹבָה הַכֹּל יוֹצְאִין,
8 אֲפִילּוּ חָתָן מֵחֲדָרוֹ וְכַלָּה מֵחוּפָּתָהּ: **גמ'** מַאי אִיכָּא בֵּין
9 ר' יוֹסֵי לְר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, עֲבֵירָה דְּרַבָּנָן.
10 כְּמַאן אָזְלָא, הָא דְּתַנְיָא: שָׁח בֵּין תְּפִלָּה לְתְפִלָּה,
11 עֲבֵירָה הִיא בְּיָדוֹ, וְחוֹזֵר עָלֶיהָ מֵעִקָּרֵי הַמִּלְחָמָה. כְּמַאן,
12 כְּר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי. מַאן תָּנָא לְהָא דְּתַנְיָא רַבָּנָן: שָׁמַע קוֹל
13 קְרָנוֹת וְחֲרִיעָתָן, הֲנָפַת תְּרִיסִין וְחֲרִיטָתָן, צְחִיחַת חֲרָבוֹת
14 וּמַיִם שׁוֹתְתִין לוֹ עַל בְּרִיכָּיו, חוֹזֵר. כְּמַאן? לֵימָא ר' עֲקִיבָא
15 הִיא וְלֹא ר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי? בֶּהָא אֲפִילּוּ ר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי
16 מוֹדֶה, מִשּׁוּם דְּכְתִיב: "וְלֹא יָסֵם אֶת לְבַב אֶחָיו כְּלְבָבוֹ":
17 "וְהָיָה כִּכְלוֹת הַשֹּׁטְרִים כו'": הַאי מִפְּנֵי שֶׁהִתְחִילַת נִיסָּה
18 נְפִילָה? מִפְּנֵי שֶׁהִתְחִילַת נְפִילָה נִיסָּה: "מֵאֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֲמוּרִים
19 בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת" כו': אָמַר ר' יוֹחָנָן: רְשׁוּת דְּרַבָּנָן, זוֹ
20 הִיא מִצְוָה דְּרַבִּי יְהוּדָה, מִצְוָה דְּרַבָּנָן, זוֹ הִיא חוֹבָה דְּרַבִּי
21 יְהוּדָה. אָמַר רָבָא: מִלְחֶמֶת יְהוֹשֻׁעַ לְכִבּשׁ, דִּבְרֵי הַכֹּל
22 חוֹבָה. מִלְחֶמֶת בֵּית דָּוִד לִרְוָחָה, דִּבְרֵי הַכֹּל רְשׁוּת. כִּי
23 פְּלִיגִי, לְמַעוּטֵי גּוֹיִם דִּלְא לֵיתֵי עֲלַיְיהוּ. מָר, קָרֵי לָהּ
24 מִצְוָה. וּמָר, קָרֵי רְשׁוּת. נְפַקָּא מִינָּה, לְעוֹסֵק בְּמִצְוָה
25 שֶׁפָּטוּר מִן הַמִּצְוָה:
26

הַדְרָן עָלָךְ מָשׁוּחַ מִלְחָמָה

מַתְנִי'. עֲגָלָה עֲרוּפָּה בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. נֶאֱמָרָה. מָה שֶׁהַזְּקֵנִים אוֹמְרִים יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ וְהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הוּזְקְקוּ מִן הַתּוֹרָה לְאָמִירָה: **שֶׁנֶּאֱמַר כי יִמָּצֵא חָלָל.** וּבְגֶמָרָא פָּרִיךְ הֵיכִי לֵילֵיף מִהָכָא: הָיוּ **יוֹצְאִין.** וּבְאִין שָׁם וּמוֹדְדִין מִן הַחָלָל לְצַד הָעֲיָרוֹת שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ לֵידַע אֵיזוֹ קְרוֹבָה: **בְּגַל.** גֵּל שֶׁל אֲבָנִים: **נִמְצָא פָּטוּר לְפָפֹר בו'.** מְפֹרָשׁ טַעֲמָא בגמ'. **גמ' מַאי יָאתֵי.** הֵיכִי לֵילֵיף לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מִהָכָא: וְאֵין ב"ד שָׁקוּל. אֵין עוֹשִׂין ב"ד שֶׁיְּהֵא יָכוֹל לְחַלֵּק שָׁוֶה בְּשָׁוֶה, אֶלָּא שֶׁיְּהֵא הָרוֹב לְצַד אֶחָד לְקַיֵּם אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת (שמות כג): **לְמֵיחַיַּיב.** דְּאִי אֲפִשְׁר לְמֵיחַיַּיב: **מִדְּמָצֵי לְמֵיכְתַּב.** וְקַנְיָנִי וְכָתַב וְקַנְיָנִי, מֵיחַיַּיב שֶׁבְּוַדַּאי: **וְקַנְיָנִי חֲשִׁיב.** אע"פ שֶׁאֵינוֹ סַנְהֶדְרִי: **שׁוּפְטֶיךָ.** קְנָיִן שֶׁהֵם שׁוֹפְטִים אֶת יִשְׂרָאֵל: **מִזְּקֵנֵי הָעֵדָה.** דִּסְמִיכַת פַּר הֶעְלֵם דָּבָר, וְאִייתֵר לֵיהּ שׁוֹפְטֶיךָ לְהָבִיא עוֹד שְׁנַיִם: **לְעֵדָיָה לְבַדָּהּ מִלְּהָא** מַהֲתָם. דְּהָא רַבִּי יְהוּדָה הָתָם נָמֵי חֲמִשָּׁה קָאָמַר, וְלֵילֵיף לָהּ מִקְּרָאֵי בְּפ"ק דְּסַנְהֶדְרִין: **אֶלָּא** [ר"ו] **וְשׁוֹפְטֶיךָ.** בִּלְמֵּוֹנָא. בִּלְמֵּוֹד לֹא נָמֵיר גז"ש וְאֵיצְטְרִיךְ שׁוֹפְטֶיךָ לְסַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה כר"ש

מַתְנִי'. עֲגָלָה עֲרוּפָּה בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. נֶאֱמָרָה. מָה שֶׁהַזְּקֵנִים אוֹמְרִים יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ וְהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הוּזְקְקוּ מִן הַתּוֹרָה לְאָמִירָה: **שֶׁנֶּאֱמַר כי יִמָּצֵא חָלָל.** וּבְגֶמָרָא פָּרִיךְ הֵיכִי לֵילֵיף מִהָכָא: הָיוּ **יוֹצְאִין.** וּבְאִין שָׁם וּמוֹדְדִין מִן הַחָלָל לְצַד הָעֲיָרוֹת שֶׁסְּבִיבוֹתֶיהָ לֵידַע אֵיזוֹ קְרוֹבָה: **בְּגַל.** גֵּל שֶׁל אֲבָנִים: **נִמְצָא פָּטוּר לְפָפֹר בו'.** מְפֹרָשׁ טַעֲמָא בגמ'. **גמ' מַאי יָאתֵי.** הֵיכִי לֵילֵיף לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מִהָכָא: וְאֵין ב"ד שָׁקוּל. אֵין עוֹשִׂין ב"ד שֶׁיְּהֵא יָכוֹל לְחַלֵּק שָׁוֶה בְּשָׁוֶה, אֶלָּא שֶׁיְּהֵא הָרוֹב לְצַד אֶחָד לְקַיֵּם אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת (שמות כג): **לְמֵיחַיַּיב.** דְּאִי אֲפִשְׁר לְמֵיחַיַּיב: **מִדְּמָצֵי לְמֵיכְתַּב.** וְקַנְיָנִי וְכָתַב וְקַנְיָנִי, מֵיחַיַּיב שֶׁבְּוַדַּאי: **וְקַנְיָנִי חֲשִׁיב.** אע"פ שֶׁאֵינוֹ סַנְהֶדְרִי: **שׁוּפְטֶיךָ.** קְנָיִן שֶׁהֵם שׁוֹפְטִים אֶת יִשְׂרָאֵל: **מִזְּקֵנֵי הָעֵדָה.** דִּסְמִיכַת פַּר הֶעְלֵם דָּבָר, וְאִייתֵר לֵיהּ שׁוֹפְטֶיךָ לְהָבִיא עוֹד שְׁנַיִם: **לְעֵדָיָה לְבַדָּהּ מִלְּהָא** מַהֲתָם. דְּהָא רַבִּי יְהוּדָה הָתָם נָמֵי חֲמִשָּׁה קָאָמַר, וְלֵילֵיף לָהּ מִקְּרָאֵי בְּפ"ק דְּסַנְהֶדְרִין: **אֶלָּא** [ר"ו] **וְשׁוֹפְטֶיךָ.** בִּלְמֵּוֹנָא. בִּלְמֵּוֹד לֹא נָמֵיר גז"ש וְאֵיצְטְרִיךְ שׁוֹפְטֶיךָ לְסַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה כר"ש

הדרן עלך משוח מלחמה

עֶגְלָה עֲרוּפָּה, בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ: שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה וֹנֹצֵאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ". שֶׁלֹּשָׁה מִבֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ יוֹצְאִין. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲמִשָּׁה שֶׁנֶּאֱמַר "זְקֵנֶיךָ" שְׁנַיִם "וְשֹׁפְטֶיךָ" שְׁנַיִם, וְאֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד. נִמְצָא עֶגְלָה, אוֹ תָּלוּי בְּאֵילָן, אוֹ צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, לֹא הָיוּ עוֹרְפִין. שֶׁנֶּאֱמַר: "בָּאֲדָמָה" וְלֹא תָּלוּי בְּאֵילָן, "נֹפֶל" וְלֹא תָּלוּי בְּאֵילָן, "בַּשָּׂדֶה" וְלֹא צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם. נִמְצָא פָּטוּר לְפָפֹר אוֹ לְעֵיר שְׁרוּבָּהּ גּוֹיִם, אוֹ לְעֵיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין לֹא הָיוּ עוֹרְפִין. אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא לְעֵיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין: **גמ'** מַאי יָאתֵי? אָמַר ר' אַבָּהוּ, הָכִי קָאָמַר: שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעָנוּ וְאָמְרוּ" וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר "וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ" וְגוֹ'. מָה "עֲנִיָּה" הָאֲמוּרָה לְהַלָּן בְּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אַף כָּאן בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְסֵדֶר עֶגְלָה עֲרוּפָּה בְּיצד: "כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה... וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ" שְׁלֹשָׁה מִבֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ יוֹצְאִין: ר' יְהוּדָה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה וכו': תָּנוּ רַבָּנָן: "וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ". "זְקֵנֶיךָ" שְׁנַיִם, "וְשֹׁפְטֶיךָ" שְׁנַיִם, וְאֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, הֲרֵי כָּאן שִׁלֹּשָׁה. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, הֲרֵי ר' יְהוּדָה. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "זְקֵנֶיךָ" שְׁנַיִם, וְאֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, הֲרֵי כָּאן שִׁלֹּשָׁה. וְר' שִׁמְעוֹן נָמֵי, הָא כְּתִיב "וְשֹׁפְטֶיךָ"?! הָהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְמִיהְדַּר שֶׁבְּשׁוֹפְטֶיךָ. וְר' יְהוּדָה מ"זְקֵנֶיךָ" "זְקֵנֶיךָ" נִפְקָא. וְר' שִׁמְעוֹן, אִי כְּתַב רַחֲמָנָא "זְקֵנֶיךָ" הָוֶה אָמִינָא אֲפִילּוּ זְקֵנֵי הַשּׁוּק, כְּתַב רַחֲמָנָא "וְשֹׁפְטֶיךָ", לְמִיוְּחַדְיָן שֶׁבְּשׁוֹפְטֶיךָ. וְר' יְהוּדָה, גָּמַר "זְקֵנֶיךָ" "זְקֵנֶיךָ" מ"וְקֵנֵי הָעֲדָה". מַה לְהַלָּן מְיוּחָדִין שֶׁבָּעֲדָה, אַף כָּאן מְיוּחָדִין שֶׁבָּעֲדָה. אִי גָּמַר, לְגָמְרָה לְבוּלָּהּ מִילְּתָא מֵהֲתָם, "וְזְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ" לָמָּה לִי? אֶלָּא וי"ו "וְשֹׁפְטֶיךָ" לְמִגְנָא וְר' שִׁמְעוֹן

ורי"ו דקשטפיך דרש ר' יהודה למנקיא לתביא עוד שנים: בעגילה לעיר. במגילה. ופשוט שאין עיר קרובה ביה: פתני'. דלא קתני גדול וכהן גדול דלא כר' אליעזר בן יעקב: אי כרבי יהודה. חמשת, אי כרבי שמעון שלשה, ולא בעי בלה סנהדרין: מצאן ובן מבורא. לב"ד הגדול. שאינו נעשה ממרא אלא בב"ד של שבעים ואחד כדילקיה בפרק קמא דסנהדרין:

אבי פאני. כל שהוא בתוך הקפ הזיתים של ירושלים קרוי בי פאני. ולי נראה שהוא לשון חבישה כמו שקורין ציגל"א של עיר. כמו חמור ובית פאני (ס"מ קה ע). בשטדידורי"א בית ראש של אפסר קורין בן: והברה עליהן. בלומר על מה ששאל מהם שם ואמרו לו ההלכה הלך לעירו והורה לעשות כדרך שהיה מורה בתחלה. והוה ליה ממרא על פיהם: הפוכים. המיחד למשפט, והוא לשכת הגזית: דנפיק מניהו בפה. לבי פאני, דאיצטריך לאשמועינן דפטור משום שמעה דחוץ לב"ד: דלמא הנך דאיבא נאי בתיה כביר"א לזה. ומהיכא תיתי לן חיובא דאיצטריך קרא למיפטריה: שדרך. זה סנהדרין שישבת בטבורה של א"י: אגן הפתר. שעשוין כחצי לבנה עגלה בשורה שיכנתן כדי שיהו בלן רואין זה את זה: חמוה. כשיעור מזג, שני חלקים מים ואחד יין, ואף כאן צריך שישתייר שליש: על עיר. על ירושלים: תניא ברב יוסף. תאמר רבי אליעזר בן יעקב כלומר סנהדרי בעי: פתני'. דילקיה פרט לטמון רבי יהודה משמע בשדה. ושכחת עמר בשדה, לרבי יהודה משמע בתוך השדה: תחם השדה, ולרבנן משמע בעגילה: מעניה דקרא. צריכין למידרשיה, והכא יפוצא חלל, בל היכא דמשתכח ואפי' טמון, הלכך על ברחך כי אתא באדמה למעוטי טמון בא דתדרוש ביה על פני האדמה, דאי לרבויי לא איצטריך: אף שכחה בגלוי. והוה ממעט טמון משמשמעותא אי לאו דדבר רבייה:

וי"ו לא למשמע ליה. (מאי קאמר רחמנא המיוחדין שבשופטיך). אלא מעתה "ויצאו" שנים, "ויהדדו" שנים, לר' יהודה הרי כאן תשעה, לר' שמעון הרי כאן שבעה! שבעה: ההוא מיבעי ליה לברתניא: "ויצאו" הן ולא שלוחיהן, "ויהדדו" שמצא בעגילה לעיר הוי מודדין, שמצוה לעסוק במבודדה. מתניתין, דלא כרבי אליעזר בן יעקב, דתניא: רבי אליעזר בן יעקב אומר: "יקניך" זו סנהדרין, "שפטיך" זה מלך וכהן גדול. מלך הוא דפליג, אבל בסנהדרי אי כר' יהודה אי כר' שמעון סבירא ליה, או דילמא בסנהדרי נמי פליג עד דאיבא כופלה סנהדרי? אמר רב יוסף: תא שמע, מצאן זקן ממרא אבי פני והמרה עליהן, יכול תהא הלכה כמותו? תלמוד לומר: "וקמת ועלית אל המקום" מלמד שהמקום גורם. דינפוק כמה? אילימא דינפוק מקצתן, דלמא הנך דאיבא נאוי, בוותיה סבירא להו? אלא פשיטא דינפוק כולהו, ולמאי? אי לדבר הרשות, מי מצו נפקי? והכתיב: "שרך אגן הסהר אל יחסר המזג" שאם נצרך אחד מהם לצאת, אם יש שם עשרים ושלשה בגגד סנהדרי קטנה יוצא, ואם לאו אינו יוצא. אלא פשיטא לדבר מצוה, למאי, לאו

לשבחת קטה. שאם שכח זורת אחת לקצור קאי עלה בלא תשוב לקחתו, והכי משמע ושכחתם עמר או ושכחתן בשדה: נפקא ליה. מבשדך ושכחתם, קרי ביה ששכח את קצת שדהו: שצפוי עמרין לתוך שדה חברו. שנשבה הרוח והרימה את העמרין מן הארץ והיצפתן לתוך שדה חברו ושכחן, כשבור שאינן שלו, נפקא מבשדך ולא בשדה חברך אבי פאני. כל שהוא בתוך הקפ הזיתים של ירושלים קרוי בי פאני. ולי נראה שהוא לשון חבישה כמו שקורין ציגל"א של עיר. כמו חמור ובית פאני (ס"מ קה ע). בשטדידורי"א בית ראש של אפסר קורין בן: והברה עליהן. בלומר על מה ששאל מהם שם ואמרו לו ההלכה הלך לעירו והורה לעשות כדרך שהיה מורה בתחלה. והוה ליה ממרא על פיהם: הפוכים. המיחד למשפט, והוא לשכת הגזית: דנפיק מניהו בפה. לבי פאני, דאיצטריך לאשמועינן דפטור משום שמעה דחוץ לב"ד: דלמא הנך דאיבא נאי בתיה כביר"א לזה. ומהיכא תיתי לן חיובא דאיצטריך קרא למיפטריה: שדרך. זה סנהדרין שישבת בטבורה של א"י: אגן הפתר. שעשוין כחצי לבנה עגלה בשורה שיכנתן כדי שיהו בלן רואין זה את זה: חמוה. כשיעור מזג, שני חלקים מים ואחד יין, ואף כאן צריך שישתייר שליש: על עיר. על ירושלים: תניא ברב יוסף. תאמר רבי אליעזר בן יעקב כלומר סנהדרי בעי: פתני'. דילקיה פרט לטמון רבי יהודה משמע בשדה. ושכחת עמר בשדה, לרבי יהודה משמע בתוך השדה, ולרבנן משמע בעגילה: תחם השדה, מעניה דקרא. צריכין למידרשיה, והכא יפוצא חלל, בל היכא דמשתכח ואפי' טמון, הלכך על ברחך כי אתא באדמה למעוטי טמון בא דתדרוש ביה על פני האדמה, דאי לרבויי לא איצטריך: אף שכחה בגלוי. והוה ממעט טמון משמשמעותא אי לאו דדבר רבייה:

לימדית עגלה. ור' אליעזר בן יעקב היא? אמר ליה אביי: לא, דילמא להוסיף על העיר ועל העזרות, כדתנן: אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא בבית דין של שבעים ואחד. תניא כוותיה דרב יוסף מצאן אבות פני והמרה עליהן, בגון שעיצאו למדינת עגלה או להוסיף על העיר ועל העזרות, יכול תהא המדראתו המראה? תלמוד לומר: "וקמת ועלית", מלמד שהמקום גורם. נמצא טמון בגל או תלוי באילן: ליטמא, מתניתין ר' יהודה היא ולא רבנן. דתניא "ושכחתן עמר בשדה" פרט לטמון, דברי ר' יהודה. והחכמים אומרים: "בשדה" ליבות את המצון. אמר רב: אפילו מיטמא, רבנן. הכא מעניניה דקרא, התם מעניניה דקרא. דכתיב "כי יפצא חלל" היכא דמשתכח. "באדמה" פרט לטמון. והתם מעניניה דקרא, דכתיב: "כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר" שכחה דומיא דקצירי, מה קציר בגלוי אף שכחה בגלוי, כתב רחמנא "בשדה" ליבות את המצון. לר' יהודה נמי, תיפוק ליה משכחה דומיא דקציר, אין הכי נמי, ואלא "בשדה", למה ליי: מיבעי ליה לרבות שכחת קמה. ורבנן, שכחת קמה מנא להו? נפקא להו מ"כי תקצר קצירך בשדך". ור' יהודה מיבעי ליה ל ר' אבהו ר' אלעזר, דאמר ר' אבהו אמר ר' אלעזר: פרט לשצפו עומרין לתוך שדה חבירו. ורבנן, מ"בשדה" "בשדך". ור' יהודה "בשדה" "בשדך" לא משמע ליה בעי ר' ירמיה: צפו עומרין לתוך שדהו, מהו? איר שדה בשדה דמי, או לאו בשדה דמי? אמר ליה רב בהנא לרב נפי ליה, ואמרי לה רב בהנא לרב זביד: תפשוט ליה מדרבי אבהו אמר ר' אלעזר, דאמר: פרט לשצפו עומרין לתוך שדה חבירו. חבירו אין לתוך שדהו ולית מיבעי ליה לתוך שדה חבירו, צפו אין, מונחין לא? והא בעינן "בשדך" וליכא! אלא לתוך שדה חבירו ואפילו מונחין, והאי דקאמר צפו, דיקא משמחה להו אלא בצפו. תא שמע: עומר שהחזיק בו להוליכו לעיר, והניחו על גבי חבירו ושכחו, התחתון שכחה, והעליון אינו שכחה. ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון: שניהם אינן שכחה, התחתון מפני שהוא טמון, והעליון מפני שהוא צף. עד כאן לא פליגי אלא בתחתון, אבל בעליון דברי הכל לא חייאי שכחה. שאני התם, כיון דאתחזיק ביה. זבה ביה. אי התם, מאי אריא על גבי חבירו? אפילו בשדה נמי! אין התם נמי, והאי דקתני "על גבי חבירו", משום תחתון. והא "מפני שהוא צף" קאמר! אימא: "מפני שהוא בצף". אמר אביי: הריני בבן עזאי בשעקו טבריא. אמר ליה ההוא מדרבנן לאביי: שני חללים זה על גבי זה, מהיכן הוא מוזד? מין במינו הוי טמון, ומין במינו לא הוי צף, ומעליון מוזד. או דילמא מין במינו הוי צף, ומין במינו לא הוי טמון, ומתחתון מוזד. או דילמא מין במינו הוי טמון, ומין במינו הוי צף, ולא מתחתון מוזד ולא מעליון מוזד? אמר ליה: לא הוי טמון, ומתחתון מוזד. או דילמא מין במינו הוי טמון, ומין במינו הוי צף, ולא מעליון מוזד ולא מתחתון מוזד? אמר ליה:

תניתוה:

תניתוה: עומר שהחיזק בו להולכו לעיר והניחו על גבי חבירו ושכחו, התחתון שכחה והעליון אינו שכחה. ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון: שניהן אינן שכחה, התחתון מפני שהוא טמון, והעליון מפני שהוא צף. סברוה, דהני תנאי פר' יהודה סבירא להו, דאמר: "בשדה" פרט לטמון. מאי לאו, בהא קא מיפלגי? דמר סבר מין במינו הוי טמון ומר סבר לא הוי טמון. לא, אי פר' יהודה סבירא להו, דכולי עלמא מין במינו הוי טמון. והכא בפלוגתא דרבי יהודה ורבנן קמיפלגי, דרבנן ברבנן, ור' שמעון בן יהודה פר' יהודה. אי הכי, מאי אריא על גבי חבירו? אפילו בעפר ובצרור נמי! אין הכי נמי, ולהודיעך כחו דרבי יהודה דאמר: אפילו מין במינו הוי טמון. תנו רבנן: "חלל" ולא חנוק, "חלל" ולא מפרפר, "בשדה" ולא צף על פני המים. ר' אליעזר אומר: בכולן, אם היה חלל, עורפין. אמר רבי יוסי בר יהודה, אמרו לו לר' אליעזר: אי אתה מודה שאם היה חנוק ומוטל

רבה (ויק' ד), דאס"ד אי אפשר לצמצם אין כאן קרובה אלא אחת ואנן הוא דלא ידעינן הי מניהו, והניה ליה למימר יביאו עגלה בשתפות ויתנו אם שלנו קרובה חלקכם יהא קנוי לנו ואם שירכם קרובה חלקנו יהא קנוי לכם: אילימא לענין מדירה. קאמר יביאו הראש אצל הגוף. דמקום שנמצא הגוף שם צריך למדוד ויביאו הראש לכאן, והא מדקתני בו': קנה במקומו. לקברו שם, דזה אחד מי' תנאים שהתנה

בם (ויק' ד). יהושע בפרק מרבה (כ"ק פ"ג: פ"ו). עקר חיותא בו': הלכך עקר חלל מיקרי ומודדין מניה כדכתיב אל הערים אשר סביבות החלל: אתה גוז. אתה מראשי יצרת ראשי תחלה, דגוזי לשנא דרישא כמו גזי גוזך שער ראשך. תלשי וגלי ראשך: אפילו תימא אבא שאול. כר' עקיבא סבירא ליה: מ"ט דרכי אלעזר בן עקיב. דאמר מן הצואר הוא קרוי חלל: דכתיב אל ציוארי חללי רשעים. והלכך מנמנו מודדין כדכתיב אל החלל: פתחי. נפתחו: וקני ירושלים בו'. שאין עליהם אלא למדוד, כדכתיב ויצאו וקניך ושפטיך ומדדו: ואע"פ שאינו איתן בשר. דלא כתיב ביה עבוקא ולא נאמר אלא למצודה: ממקומה. כמין סבין גדול: מאחריך. ממול ערפה: ממקומה אמור. לשולמ: ויתר לפרוס שם פשתן. דוקא נקט עבודה שאינה בגופה של קרקע כדמפרש בגמרא: לא בא מדליניו ופטרוהו. בגמרא מפרש לה בלא מתונות, והניח ידינו לא שפכו, לא נדבר על ידינו, שפטרנוהו בלא מזונות והצרך לקטפם את הברזיות ועל ידי כך נדבר: לא ראינוהו ועינינו לא ראו: יחידי בלא חבורה, והניחו ועינינו לא ראו: והכהנים

תניתוה: עומר שהחיזק בו להולכו לעיר והניחו על גבי חבירו ושכחו, התחתון שכחה והעליון אינו שכחה. ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון: שניהן אינן שכחה, התחתון מפני שהוא טמון, והעליון מפני שהוא צף. סברוה, דהני תנאי פר' יהודה סבירא להו, דאמר: "בשדה" פרט לטמון. מאי לאו, בהא קא מיפלגי? דמר סבר מין במינו הוי טמון ומר סבר לא הוי טמון. לא, אי פר' יהודה סבירא להו, דכולי עלמא מין במינו הוי טמון. והכא בפלוגתא דרבי יהודה ורבנן קמיפלגי, דרבנן ברבנן, ור' שמעון בן יהודה פר' יהודה. אי הכי, מאי אריא על גבי חבירו? אפילו בעפר ובצרור נמי! אין הכי נמי, ולהודיעך כחו דרבי יהודה דאמר: אפילו מין במינו הוי טמון. תנו רבנן: "חלל" ולא חנוק, "חלל" ולא מפרפר, "בשדה" ולא צף על פני המים. ר' אליעזר אומר: בכולן, אם היה חלל, עורפין. אמר רבי יוסי בר יהודה, אמרו לו לר' אליעזר: אי אתה מודה שאם היה חנוק ומוטל

באשפה שאין עורפין? אלמא "חלל" ולא חנוק. הכא נמי "בשדה" ולא טמון בגל, "נפל" ולא תלוי באילן, "בשדה" ולא צף על גבי מים. ורבי אלעזר, "חלל" יתירא כתיב: נמצא סמוך לפפר או לעיר שרובה גוים כו': דכתיב: "בי ימצא" פרט למצוי: או לעיר שאין בה בית דין: דבעינא "וקני העיר ולקיא": אין מודדין אלא לעיר כו': פשיטא? ניין דתנא לעיר שאין בה בית דין, אנא ידענא דאין מודדין לעיר ששים בה בית דין! הא קא משמע לן, כדרבניא: מנין שאם נמצא סמוך לעיר שאין בה בית דין, שמנחין אותה ומודדין לעיר ששים בה בית דין? תלמוד לומר: "ולקחו וקני העיר ההוא" מכל מקום: **מתני'** נמצא בין שתי עיירות, שתיהן מביאות שתי עגלות, דברי ר' אלעזר. ואין ירושלים מביאה עגלה ערופה. נמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר, מולכין הראש אצל הגוף, דברי ר' אליעזר. ר' עקיבא אומר: הגוף אצל הראש. מאין היו מודדין? ר' אלעזר אומר: ממטיבורו, ר' עקיבא אומר: מהומטו, ר' אלעזר בן יעקב אומר: במקום שנעשה חלל, מצואריו: **גמ'** מאי מעמא רבי אלעזר? קסבר אשר לצמצם, ו"קרובה" ואפילו קרובות: ואין ירושלים מביאה עגלה ערופה: דאמר קרא: "לרשתה", וקסבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים נמצא ראשו במקום קמפלגי: אילימא לענין מדידה קמיפלגי, הא מדקתני סיפא "מאין היו מודדין", מכלל דרישא לא במדידה עסקינן! אמר ר' יצחק: בימת מצוה קנה מקומו" קמיפלגי, והכי קאמר: לקוברו קנה מקומו, והיכא דנמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר מולכין הראש אצל הגוף, דברי ר' אליעזר. ר' עקיבא אומר: הגוף אצל הראש. במאי קמיפלגי? מר סבר: גופיה ברזותיה נפיל, ריישא דנאדי ונפיל. ומר סבר ריישא הויא דנפיל נפיל, גופא הוא דרהיט אזיל: מאין היו מודדין: במאי קמיפלגי? מר סבר עיקר חיותא באפיה, ומר סבר עיקר חיותא בטיבוריה לימא מי הני תנאי מהיכן הולך נוצר מראשו, ובן הוא אומר: "ממעי אמי אתה גוזי" ואומר "גוי נזרך והשליכי" וגו'. אבא שאול אומר: מטיבורו, ומשלח שרשו אילך ואילך. אפילו תימא אבא שאול, עד כאן לא קאמר אבא שאול אלא לענין יצירה, דכי מיתצר ולד, ממצעתיה מיתצר. אבל לענין חיותא, דכולי עלמא באפיה הוא, דכתיב: "כל אשר נשמת רוח חיים באפיו" וגו': ר' אליעזר בן יעקב אומר: במקום שנעשה חלל מצואריו: מאי מעמא רבי אליעזר בן יעקב? כדכתיב: "לתת אותך אל ציוארי חללי רשעים": **מתני'** נפטרו וקני ירושלים והלכו להן. וקני אותה העיר מביאין עגלת בקר אשר לא משכה בעול, ואין המום פוסל בה, ומורידין אותה לנחל איתן. "איתן" כמשמעו, קשה. אף על פי שאינו איתן, כשר. ועורפין אותה בקופין מאחורי הערה. ומקומה, אסור מלעבוד. ומותר לכרוך שם פשתן ולנקר שם אבנים. וקני אותה העיר רוחצין את ידיהן במים במקום עריפה של עגלה, ואומרים "ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו" וכי על דעתינו עלתה שנזקקי בית דין שופכי דמים הן? אלא בא על ידינו ופטרנוהו בלא מזון, ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה. והכהנים

הֶעֱבִיר חֲמִשָּׁה עֲצִיצִין (שֶׁאֵינָן) נְקוּבִים תַּחַת גֶּפֶן אַחַת –

[דף ל"ה ע"ב]

תִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי יוֹחָנָן. הָאוֹסֵר – אֵינוֹ נֶאֱסָר. וְשֶׁאֵינוֹ אוֹסֵר – נֶאֱסָר?!

אֲבָל אִם הֶעֱבִיר עֲצִיץ אֶחָד תַּחַת חָמֵשׁ גְּפָנִים – כָּל עַמָּא מוֹדֵיי: שֶׁהָאוֹסֵר נֶאֱסָר.

הַדָּרָן עָלָךְ הַמַּבְרִיחַ אֶת הַגֶּפֶן

פֶּרֶק שְׁמִינִי

הֲלָכָה א' מתני' כִּלְאֵי הַכֶּרֶם – אֲסוּרִין מִלְּזָרַע וּמִלְּקַיֵּים, וַאֲסוּרִין בַּהֲנָאָה.

כִּלְאֵי זְרָעִים – אֲסוּרִים מִלְּזָרַע וּמִלְּקַיֵּים, וּמוּתָּרִין בַּאֲכִילָה, וְכָל שֶׁכֵּן בַּהֲנָאָה.

כִּלְאֵי בְגָדִים – מוּתָּרִין בְּכָל דָּבָר, וְאֵינָן אֲסוּרִין אֶלָּא מִלְּלְבּוֹשׁ.

כִּלְאֵי בְהֵמָה – מוּתָּרִין לְגַדֵּל וּלְקַיֵּים, וְאֵינָן אֲסוּרִים אֶלָּא מִלְּהַרְבִּיעַ. כִּלְאֵי בְהֵמָה – אֲסוּרִין זֶה עִם זֶה.

גמרא כִּלְאֵי הַכֶּרֶם אֲסוּרִין כו'. כְּתִיב (דברים כב, ט): **לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִלְאָיִם.** אֵין לִי אֶלָּא הַזּוֹרֵעַ. מְקַיֵּים מְנַיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: **וְכֶרֶם**, וְלֹא כִּלְאַיִם.

מַה, כְּרַבִּי עֲקִיבָה? דְּרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הַמְקַיֵּים – עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא! הַכֹּל מוֹדִים בְּאִסּוּר שֶׁהוּא אָסוּר. בְּשֶׁלֹּא קִיֵּים עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה. אֲבָל אִם קִיֵּים עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה – לוֹקֶה. כְּהָדָא דְתָנֵי: הַמְחַפֶּה בְּכִלְאַיִם – לוֹקֶה.

מִנַּיִין שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָיָיה? נֶאֱמַר כָּאן: **פֶּן תִּקְדַּשׁ.** וְנֶאֱמַר לְהַלָּן: **פֶּן תִּוָּקֵשׁ בּוֹ [כָּל הַנּוֹגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ]**, מַה **פֶּן** הָאֲמוּר לְהַלָּן – אָסוּר בַּהֲנָיָיה, אַף **פֶּן** שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן – אָסוּר בַּהֲנָיָיה.

וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר: נֶאֱמַר כָּאן **פֶּן תִּקְדַּשׁ,** וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דברים כג, יח): **וְלֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל.** מַה קָדֵשׁ שֶׁנֶּאֱמַר

[דף ל"ו ע"א]

לְהַלָּן – אָסוּר בַּהֲנָיָיה, אַף כָּאן אָסוּר בַּהֲנָיָיה. [וְקָדֵשׁ אָסוּר בַּהֲנָאָה?] אָמַר רַבִּי חוּנָא: בִּיאָתוֹ – אֲסוּרָה בַּהֲנָיָיה.

אִית דְּבָעֵי נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: **פֶּן תִּקְדַּשׁ** – פֶּן תּוּקַד בָּאֵשׁ.

כְּתִיב: **לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִלְאָיִם** – מְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּזְרַע שְׁנֵי מִינִים בְּכֶרֶם; דִּבְרֵי רַבִּי יאשִׁיָּה. רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר: אֲפִילּוּ מִין אֶחָד.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹנָתָן, כְּתִיב: **שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם.** לְאֵיזֶה דָּבָר נֶאֱמַר **לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם**? לְהַחְמִיר עָלָיו, אֲפִילּוּ מִין אֶחָד.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה, **שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם.** לְאֵיזֶה דָּבָר נֶאֱמַר **לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם**? לְהַתִּרְיָיה, שֶׁאִם הִתְרוּ בּוֹ מִשּׁוּם **שָׂדְךָ** – לוֹקֶה. מִשּׁוּם **כַּרְמְךָ** – לוֹקֶה.

אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא: לִיתֵּן לוֹ שִׁיעוּר אַחֵרֶת. תַּמָּן – שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְכָאן – אַרְבַּע אַמּוֹת.

מַה נַן קַיָּימִין? אִם בְּשֶׁעָשָׂה גֶּדֶר מִבִּפְנִים – בָּטֵל הַכֶּרֶם. אִם בְּשֶׁעָשָׂה גֶּדֶר מִבַּחוּץ – זֶהוּ הַמָּחוֹל! אֶלָּא כַּי נַן קַיָּימִין: בְּשֶׁעָדָה שָׁהָיָה שָׁם שֶׁדֶּה תְּבוּאָה וְהִקְרִיחַ לְתוֹכָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְאִתְיָא כִּדְאָמַר רַבִּי חֲנִינָה: אֵין הָאוֹסֵר

[דף ל"ו ע"ב]

נַעֲשָׂה מְחִיצָה לְהַצִּיל. סָבְרִין מֵימַר: אוֹסֵר נַעֲשָׂה מְחִיצָה לֵיאָסֵר.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹנָתָן, כְּתִיב: **שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאַיִם,** לְאֵיזֶה דָּבָר נֶאֱמַר **לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם**? כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי הִילָא: הֵן דְּאַתְּ אָמַר, לֹא אָמְרָה, לָמָּה אַתְּ אָמַר.

אוֹ כְּהָא דְּאָמַר רַבִּי זְעֵירָא: **לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם** – עִיקַּר כַּרְמְךָ כִּלְאַיִם לֹא תִזְרַע.

רַבִּי יוּדָן קַפּוּדְקָיָא בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי: תַּמָּן אַתְּ אָמַר: אֵין זַרְעֵי אִילָן קְרוּיִין זְרָעִים. וְהָכָא אַתְּ אָמַר: זַרְעֵי אִילָן קְרוּיִין זְרָעִים!

אָמַר לֵיהּ: תַּמָּן מִיעֵט הַכָּתוּב אֶת שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת קוֹרִין זְרָעִים. בְּרַם הָכָא – רִיבָּה הַכָּתוּב **כָּל זֶרַע זְרוֹעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ.**

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: הַמְּחַפֶּה בְּכִלְאַיִם – לוֹקֶה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: וְלָאו מַתְנִיתָא הִיא, כִּלְאַיִם בְּכֶרֶם? אֵיךְ אֶפְשָׁר כִּלְאַיִם עַל יְדֵי חֲרִישָׁה? לֹא בְּמְחַפֶּה!

וַהֲוָה רַבִּי יַנַּיי מְקַלֵּס לֵיהּ: (ישעיה מו, ו) **הַזָּלִים זָהָב מִכִּיס וְגוֹ'.** (משלי ג, כא) **בְּנִי אַל יָלֻזוּ מֵעֵינֶיךָ.** (שם ט, ט) **תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד.** (שם א, ה) **יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֶף לֶקַח.**

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בָּתַר כָּל אִילֵּין קִילּוּסַיָּא, יָכִיל אֲנָא פָּתַר לָהּ כְּרַבִּי עֲקִיבָה, דְּרַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: הַמְקַנְּיִים

[דף ל"ז ע"א]

כִּלְאַיִם – עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. כְּלוּם אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה אֶלָּא לַעֲבוֹר, שֶׁמָּא לִלְקוֹת? וְהָכָא – לִלְקוֹת אֲנַן קַיָּימִין.

וְעוֹד מִן הָדָא דְּתָנֵינַן: שְׁבִיעִית. אִית לָךְ מֵימַר: שְׁבִיעִית – דְּרַבִּי עֲקִיבָה? פָּתַר לָהּ: שְׁבִיעִית – דְּרַבִּי לְעָזָר. דְּרַבִּי לְעָזָר אָמַר: לוֹקִין עַל הַחֲרִישָׁה בַּשְּׁבִיעִית. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין לוֹקִין עַל הַחֲרִישָׁה בַּשְּׁבִיעִית.

מַה טַּעַם דְּרַבִּי לְעָזָר? **וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַה׳** – כְּלָל. **שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמוֹר** – פְּרָט. הַזֶּרַע וְהַזֶּמֶר בִּכְלָל הָיוּ, וְלָמָּה יָצְאוּ? לְהַקִּישׁ אֲלֵיהֶן וְלוֹמַר לְךָ, מַה זֶּרַע וְזֶמֶר – מִיּוּחָד שֶׁהֵן עֲבוֹדָה בָּאָרֶץ וּבְאִילָן, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא עֲבוֹדָה בָּאָרֶץ וּבְאִילָן. מַה עֲבַד לָהּ רַבִּי יוֹחָנָן? שְׁנֵי דְּבָרִים הֵן, וּשְׁנֵי דְּבָרִים יָצְאוּ מִן הַכְּלָל – אֵינָן חוֹלְקִין.

וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר [אֵינָן] חוֹלְקִין? אִית לֵיהּ: לַחְלוֹק – אֵינָן חוֹלְקִין, הָא לְלַמֵּד – מְלַמְּדִין.

וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן מְלַמְּדִין? שַׁנְיָא הִיא, שֶׁהַכְּלָל – בַּעֲשֵׂה, וּפְרָט – בְּלֹא תַעֲשֶׂה, אֵין עֲשֵׂה מְלַמֵּד עַל לֹא תַעֲשֶׂה, וְאֵין לֹא תַעֲשֶׂה מְלַמֵּד עַל עֲשֵׂה.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר – נִיחָא, מוּתָּר לַחְפּוֹר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – מַהוּ לַחְפּוֹר בָּהּ בּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת? כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְלַמְּדִין לְעָנְיָן אִיסּוּר, כָּךְ לְעָנְיַן הֶיתֵּר לֹא יְלַמְּדוּ!

אָמַר רַבִּי בָּא קַרְתִּיגְנָיָא: טַעַם דְּרַבִּי יוֹחָנָן, **שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ** – לֹא בַּשְּׁבִיעִית. **וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמוֹר כַּרְמֶךָ** – לֹא בַּשְּׁבִיעִית. כָּל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁהוּא בָּא מִכֹּחַ עֲשֵׂה – עֲשֵׂה הוּא. וְעוֹבֵר בַּעֲשֵׂה? רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה. וְרַבִּי יוֹסֵה אָמַר: אֲפִילּוּ עֲשֵׂה אֵין

[דף ל״ז ע״ב]

בּוֹ! לְיֵידָא מִילָּה בְּתִיב **וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַה׳**? לְעָנְיַן לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבּוֹ.

יָכוֹל יְהוּ לוֹקִין עַל הַתּוֹסָפוֹת שֶׁבּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַר מַתְנִיתָא: יָכוֹל יְהוּ לוֹקִין עַל חֲרִישָׁה בַּשְּׁבִיעִית? רַבִּי לְעָזָר פָּתַר מַתְנִיתָא: יָכוֹל יְהוּ לוֹקִין עַל אִיסּוּר שְׁנֵי פְּרָקִים הָרִאשׁוֹנִים?

אִית תַּנַּיי תָּנֵי: **שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ. אִית תַּנַּיי תָּנֵי: שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמוֹר.**

מַאן דְּאָמַר **שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ**, מְסַיְּיעָא לְרַבִּי לְעָזָר. מַאן דְּאָמַר **שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמוֹר** מְסַיְּיעָא לְרַבִּי יוֹחָנָן.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי לְעָזָר! **הִשָּׁמֵר** (דברים יב, יג) – לֹא תַעֲשֶׂה. וּכְתִיב (בפסוק יד) **שָׁם תַּעֲלֶה, שָׁם תַּעֲשֶׂה.** בְּגִין דִּכְתִיב, הָא אִילּוּ לֹא כְּתִיב, עֲשֵׂה הוּא! שֶׁלֹּא תֹּאמַר: בְּמָה דְּתֵימָא גַּבֵּי שַׁבָּת, חָפַר חָרִין נָעַץ – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. וְדִבְוּותַהּ, שָׁחַט זָרָק וְהֶעֱלָה – לֹא יְהֵא חַיָּיב אֶלָּא אַחַת! לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מֵימַר: חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

רַבִּי זְעִירָא, רַבִּי חִייָה בַּר אַשִּׁי בְּשֵׁם כַּהֲנָא: הַנּוֹטֵעַ בְּשַׁבָּת – חַיָּיב מִשּׁוּם זוֹרֵעַ.

רַבִּי זְעִירָא אָמַר: הַזּוֹמֵר – בְּנוֹטֵעַ. נָטַע וְזָמַר בְּשַׁבָּת, עַל דַּעְתֵּיהּ דִּכַהֲנָא – חַיָּיב שְׁתַּיִם. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעִירָא – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת.

כְּלוּם אָמַר רַבִּי זְעִירָא אֶלָּא הַזּוֹמֵר – כְּנוֹטֵעַ. שְׁמָא הַנּוֹטֵעַ – כְּזוֹמֵר? הַכֹּל הָיָה בִּכְלַל זְרִיעָה, יָצְאַת זְמִירָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמָהּ. מִפְּנֵי שֶׁיָּצְאַת זְמִירָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמָהּ, אַתְּ פּוֹטְרוֹ מִשּׁוּם זוֹרֵעַ? תֵּיוּ, לָא שַׁנְיָא, בֵּין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּכַהֲנָא, בֵּין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעִירָא – חַיָּיב שְׁתַּיִם.

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה, וְחַיָּה עִם חַיָּה, בְּהֵמָה עִם חַיָּה, וְחַיָּה עִם בְּהֵמָה. טְמֵאָה עִם טְמֵאָה. וּטְהוֹרָה עִם טְהוֹרָה. טְמֵאָה עִם טְהוֹרָה. וּטְהוֹרָה עִם טְמֵאָה – אֲסוּרִין לַהֲרוֹשׁ, וְלִמְשׁוֹךְ וּלְהַנְהִיג.

הַמַּנְהִיג – סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. וְהַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן – סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר. וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לָרִצּוּעוֹתֶיהָן –

[דף ל״ח ע״א]

– אֲסוּרָה.

גמרא בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה כו׳. יָכוֹל לֹא יְהֵא מַעֲמִיד זְכָרִים אֵצֶל הַנְּקֵבוֹת וּנְקֵבוֹת אֵצֶל הַזְּכָרִים? תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא יט): **בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ.** אֵין אַתְּ אָסוּר אֶלָּא מִלְּהַרְבִּיעַ. אֲבָל מַעֲמִיד אַתְּ זְכָרִים אֵצֶל נְקֵבוֹת וּנְקֵבוֹת אֵצֶל זְכָרִים. וְכִי מַה עָשָׂה מַעֲשֶׂה? לֹא בְּשֶׁהִטִּיל, וּלְפִי דַּעְתּוֹ הוּא מַטִּיל.

אִיסִי בֶּן עֲקַבְיָה אָמַר: אָסוּר לִרְכַּב עַל גַּבֵּי פִּרְדָּה, מִקַּל וָחוֹמֶר, וּמַה אִם בַּבְּגָדִים שֶׁאַתְּ מוּתָּר לִלְבּוֹשׁ זֶה עַל זֶה – אַתְּ אָסוּר בְּתַעֲרוּבָתָן. בְּהֵמָה שֶׁאַתְּ אָסוּר לְהַנְהִיג בָּהּ בְּזוֹ עִם זוֹ – לֹא כָּל שֶׁכֵּן אַתְּ אָסוּר לִרְכּוֹב עָלֶיהָ! וְהָא כְתִיב (שמואל ב, יג) **וַיִּרְכְּבוּ אִישׁ עַל פִּרְדּוֹ וַיָּנֻסוּ:** אֵין לְמִדִּין מִן הַמִּלְכוּת.

וְהָא כְתִיב (מלכים א, א): **וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְנִי עַל הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר לִי:** בְּרִיָּה מִשֶּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית הָיְתָה.

רַבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי חֲנִינָה אָמַר: הַמַּנְהִיג קוֹלוֹ [בְּקוֹל] בְּכָלְאַיִם – לוֹקֶה. וְתָנֵי בֵּן: הִנְהִיגָהּ, הִמְשִׁיכָהּ, קָרָא לָהּ וּבָאת אַחֲרָיו – נִתְחַיֵּיב בָּהּ לְשַׁלֵּם כְּשׁוֹאֵל. וְהָתָנֵי שְׁמוּאֵל: הָיְתָה עוֹמֶדֶת חוּץ לַתְּחוּם וְקָרָא לָהּ וּבָאת אַחֲרָיו – חֲרֵי זֶה פָּטוּר! תַּמָּן – לְדַעְתָּהּ הִיא מְהַלֶּכֶת. בְּרַם הָכָא – עַל כּוֹרְחָהּ הִיא מְהַלֶּכֶת.

וְהָתָנֵי: טִיפַּח כְּנֶגֶד עֵינוֹ וְסִימְיָיהּ, כְּנֶגֶד אָזְנוֹ וְחֵרְשָׁהּ – לֹא יָצָא לְחֵירוּת. אָמַר רַבִּי לְעָזָר בִּי רַבִּי יוֹסֵי קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי: שַׁנְיָיא הִיא, שֶׁהוּא יָכוֹל לִבְרוֹחַ. תֵּדַע לְךָ שֶׁהוּא כֵּן, דְּתָנֵי: תָּפַשׂ בּוֹ – חֲרֵי זֶה חַיָּיב.

הַיּוֹשֵׁב בַּקָּרוֹן. רַבָּנִין אָמְרִין: מִשְׁקָל הוּא. רַבִּי מֵאִיר אָמַר: אֵינוֹ מִשְׁקָל. בָּרַאשׁוֹנָה לֹא הָיוּ אֶלָּא שְׁתַּיִם, דִּכְתִיב (בראשית מא): **וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר לוֹ.** עָמַד פַּרְעֹה וְעָשָׂה שָׁלֹשׁ, דִּכְתִיב (שמות יד): **וְשָׁלִשִׁם עַל כֻּלּוֹ.** עָמְדָה מַלְכוּת הָרְשָׁעָה וְעָשָׂה אוֹתָן אַרְבָּעָה[1].

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ אֵין קוֹשְׁרִין אֶת הַפּוּם לֹא בְּצִדְדֵי הַקָּרוֹן, וְלֹא לְאַחַר הַקָּרוֹן. וְלֹא אֶת הַלִּיבְדָּקִם לַגְּמַלִּים.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל הַנּוֹלָדִים מִן הַפּוּם, אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן חֲמוֹר – מוּתָּרִין זֶה עִם זֶה. וְכֵן הַנּוֹלָדִין מִן הַחֲמוֹר, אַף עַל פִּי שֶׁאֲבִיהֶן סוּס – מוּתָּרִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל הַנּוֹלָדִים מִן הַפּוּם עִם הַנּוֹלָדִין מִן הַחֲמוֹר – אֲסוּרִין זֶה עִם זֶה.

---

[1] גירסת הגר״א: עָמַד שְׁלֹמֹה וְעָשָׂה אַרְבָּעָה. עָמְדָה מַלְכוּת הָרְשָׁעָה וְעָשְׂתָה אוֹתָן חֲמִשָּׁה.

גמרא אֵין קוֹשְׁרִין אֶת הַסּוּס לֹא לְצִדֵּי הַקָּרוֹן וְלֹא לְאַחַר הַקָּרוֹן. תָּנֵי: רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר. אִם הָיָה מְסַיְּעוֹ בֵּין בַּמַּעֲלֶה בֵּין בִּירִידָה – הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהוּא

[דף ל"ח ע"ב]

אָסוּר.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵי שֶׁזֶּה נוֹשֵׂא עַצְלוּתוֹ שֶׁל זֶה, וְזֶה נוֹשֵׂא עַצְלוּתוֹ שֶׁל זֶה. רַב אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁנּוֹשְׁאִין אֶת הַחֶבֶל שֶׁבַּנְּתִיִם.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: קְשָׁרָן בִּשְׁעָרָן מַה נַן קַיְימִין? אִם בְּשֶׁקְּשָׁרוּ בִּשְׁעָרוֹ, כָּךְ אָנוּ אוֹמְרִים אָסוּר לְהַרְכִּיב בְּהֵמָה עַל גַּבֵּי חֲבֶירְתָּהּ? אִם בְּשֶׁקְּשָׁרוּ הַחֶבֶל בִּשְׁעָרוֹ, נָאֲמַר מִפְּנֵי שֶׁהֵן נוֹשְׁאִין אֶת הַחֶבֶל שֶׁבַּנְּתִיִם!

רַבִּי יוֹנָה אָמַר: אִיתְפָּלְגוּן רַב וְרַבִּי יוֹחָנָן. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁזֶּה נוֹשֵׂא עַצְלוּתוֹ שֶׁל זֶה, וְזֶה נוֹשֵׂא עַצְלוּתוֹ שֶׁל זֶה. רַב אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁהֵן נוֹשְׁאִין אֶת הַחֶבֶל שֶׁבַּנְּתִיִם.

מַה נָפַק מִן בֵּינֵיהוֹן? קְשָׁרוֹ בְּחֶבֶל. אֲבָל קְשָׁרוֹ בִּשְׁעָרוֹ, בֵּין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב בֵּין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – פָּטוּר.

וְלֹא הֵלִיכְדָּקָם. אִית תַּנַּיי תָּנֵי: נִיבְרְקוֹם. מַאן דְּאָמַר: לִיבְדָּקָם, שֵׁם לִיבּוּי, עַל שֵׁם (דניאל יא): **לַבִּים וְכֶשִׁים בִּמְצָעָדָיו**. מַאן דְּאָמַר: נִיבְרְקוֹם, אַבְהֲמָטָם. מַהוּ אַבְהֲמָטָם? חַמָּד סָלָק.

רַבִּי יוֹנָה, רַב הוֹשַׁעְיָא בָּעֵי: גֶּרִים הַבָּאִים מִלִּיבּוּי, מַהוּ לְהַמְתִּין לָהֶם שְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת?

אָמַר רַבִּי יוֹנָה בּוֹצְרָיָיה: מִן מַה דַּאֲנַן חָמְיָן הָהֵן פּוֹלָא מִצְרָיי, כַּד רְטִיב – אִינּוּן צָווּחִין לֵיהּ לוּבִי. כַּד הוּא נְגִיב – אִינּוּן צָווּחִין לֵיהּ פּוּל מִצְרַיי. הָדָא אָמְרָה: הֵיא לוּב – הֵיא מִצְרַיִם. הָדָא אָמְרָה: גֵּר מִלּוּבִי – צָרִיךְ לְהַמְתִּין שְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת.

רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי הַתַּלְמִיד. דִּבְרֵי חֲכָמִים; כָּל מִין פְּרִידוֹת אֶחָד.

וְאֵלּוּ הֵן הַסִּימָנִין? אָמַר רַבִּי יוֹנָה: כָּל שֶׁאָזְנָיו קְטַנּוֹת – אִמּוֹ סוּסָה וְאָבִיו חֲמוֹר. גְּדוֹלוֹת – אִמּוֹ חֲמוֹרָה וְאָבִיו סוּס.

רַבִּי מָנָא מְפַקֵּד לְאֵילֵין דְּרַבִּי יוּדָן נְשִׂיאָה: אִין בְּעֵיתוּן מֵיזְבּוּן מוּלָּוֹון – אֵיתוֹן זָבְנִין לוֹ אָזְנֵיהוֹן דַּקִּיקִין, שֶׁאִמּוֹ סוּסָה וְאָבִיו

[דף ל"ט ע"א]

חֲמוֹר.

הַלּוֹבָן – מִן הָאִישׁ, שֶׁמִּמֶּנּוּ מוֹחַ וַעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים. וְהָאוֹדֶם – מִן הָאִשָּׁה, שֶׁמִּמֶּנּוּ הָעוֹר וְהַבָּשָׂר וְהַדָּם. וְהָרוּחַ וְהַנְּפָשָׁה וְהַנְּשָׁמָה – מִשֶּׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּשְׁלָשְׁתָּן שׁוּתָּפִין בּוֹ.

רַבִּי בָּא, רַבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה בְּסוּס בֶּן סוּס בֶּן חֲמוֹר, עִם חֲמוֹר בֶּן חֲמוֹר בֶּן סוּס.

רַבִּי חַגַּי, רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי אִיסִי: בְּנֵי עֲזִים, בְּנֵי רְחֵלִים – אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה. דְּלָא כֵּן מַה אֲנַן אָמְרִין? עֵז בֶּן עֵז בֶּן רָחֵל, עִם רָחֵל בֶּן רָחֵל בֶּן עֵז.

הֲלָכָה ד׳

מתני׳ הַפְּרוּטִיּוֹת – אֲסוּרוֹת. וְהָרַמָּךְ – מוּתָּר. וְאַדְנֵי הַמִּשְׁכָּן – חַיָּה – רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְטַמְּאוֹת בְּאֹהֶל כְּאָדָם.

הַקּוּפָּד וְחַלְּדַּת הַסְּנָאִין – חַיָּה. חוּלְדַּת הַסְּנָאִין, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְטַמֵּא בְּכַזַּיִת בְּמַשָּׂא, וְכָעֲדָשָׁה בְּמַגָּע.

שׁוֹר הַבָּר – מִין בְּהֵמָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִין חַיָּה.

כֶּלֶב – מִין חַיָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִין בְּהֵמָה. הַחֲזִיר – מִין בְּהֵמָה. הֶעָרוֹד – מִין חַיָּה. הַפִּיל וְהַקּוֹף – מִין חַיָּה.

וְאָדָם מוּתָּר עִם כּוּתִּי לַחֲרוֹשׁ וְלִמְשׁוֹחַ.

גמרא **הַפְּרוּטִיּוֹת – אֲסוּרוֹת. וְהָרַמָּךְ – מוּתָּר כו׳.** רַבִּי אֵימִי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: רַמָּכָה דְּלָא כְּלִינָם, כְּמָה דְּתֵימַר (אסתר ח): **בְּנֵי הָרַמָּכִים.**

אַדְנֵי הַמִּשְׁכָּן – חַיָּה. יֵיסֵי עַרְקִי: כַּר נַשׂ דְּטוּר הוּא, וְהוּא חָיֵי מִן טִיבּוּרְיָיה. אִיפְּסַק טִיבּוּרְיָיה – לָא חָיֵי.

רַבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי (במדבר יט): **וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה** – בְּגָדֵל עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה.

הַיְרוֹדוֹת וְהַנַּעֲמִית – חֲרֵי הֵן כְּעוֹף לְכָל דָּבָר. וְהַנָּחָשׁ – חֲרֵי הוּא כְּחַיָּה.

רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: שִׁשָּׁה סְפֵיקוֹת הֵזּ. הַצָּלְפִּ בָּאִילָן – כְּבֵית שַׁמַּאי. כְּלֵי חֶרֶס בִּכְלֵי נֶתֶר – כְּבֵית שַׁמַּאי. חוּלְדַּת הַסְּנָאִים בִּשְׂרָצִים – כְּבֵית שַׁמַּאי. פּוֹל

[דף ל״ט ע״ב]

מִצְרִי בִּזְרָעִים. וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס בְּאָדָם. כּוּי בַּחַיָּה. דִּבְרֵי הַכֹּל.

רַבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָא אָמַר: וַאֲמָה טְרִיקְסִין. מַהוּ וַאֲמָה טְרִיקְסִין? רַבִּי יוֹנָה בּוֹצְרָיָיה אָמַר: טְרִיכְסוֹן. מַה? מִבִּפְנִים, מִבַּחוּץ?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִן מַה דִּכְתִיב (מלכים א, ו) **וְאַרְבָּעִים בָּאַמָּה הָיָה הַבַּיִת, הוּא הַהֵיכָל לִפְנִי.** הָדָא אָמְרָה: מִבִּפְנִים. אָמַר לֵיהּ רַבִּי מָנָא: וְהָכְתִיב (דברי הימים ב, ג) **וַיַּעַשׂ אֶת בֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עֶשְׂרִים אַמָּה אוֹרֶךְ וְעֶשְׂרִים רוֹחַב.** הָדָא אָמְרָה: מִבַּחוּץ.

שׁוֹר בָּר – מִין בְּהֵמָה. רַבָּנִין אָמְרִין: מִיכָּא הָוָה, וַעֲרַק לְתַמָּן. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: עִיקָּרֵיהּ מִן תַּמָּן הָוָה.

הָא שׁוֹר עִם שׁוֹר בָּר – אֵינָן כִּלְאַיִם. דִּלְמָא כְּרַבִּי יוֹסֵה, דְּרַבִּי יוֹסֵה אָמַר: כִּלְאַיִם. וְאִילֵּין דִּמְתַרְגְּמִין וְתוֹרֵי בָּר וּרְאֵמָנִין – כְּרַבִּי יוֹסֵה.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל: אֲוָוז עִם אֲוָוז מִדָּבָר – כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה.

אֲוָוז עִם אֲוָוז הַיָּם, תָּנֵי רַבִּי יוּדָה בֶּן פַּזִּי דְּבַר דְּלָיָה, וְלָא יָדְעִין מַאן תָּנֵי. קַל וָחוֹמֶר! מַה אִם בְּשָׁעָה שֶׁשְּׁנֵיהֶן בַּיַּבָּשָׁה – אַתְּ אָמַר אָסוּר, בְּשָׁעָה שֶׁאֶחָד בַּיַּבָּשָׁה וְאֶחָד בַּיָּם – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

וְאָדָם מוּתָּר בְּכוּלָּן לַחֲרוֹשׁ וְלִמְשׁוֹךְ. כְּתִיב (דברים כב) **לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו.** בְּשׁוֹר וּבַחֲמוֹר אֵין אַתְּ חוֹרֵשׁ. אֲבָל חוֹרֵשׁ אַתְּ בְּשׁוֹר עִם אָדָם, בַּחֲמוֹר עִם אָדָם.

הַרְרָן עָלָךְ כִּלְאֵי הַכֶּרֶם

פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

הֲלָכָה א׳ מתני׳ אֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם – אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים.

וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא בַּנְּגָעִים – אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים.

אֵין הַכֹּהֲנִים לוֹבְשִׁין לְשַׁמֵּשׁ בַּמִּקְדָּשׁ – אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים.

צֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטִּוְּרָפָן זֶה בָּזֶה, אִם רֹב מִן הַגְּמַלִּים, – מוּתָּר. אִם רוֹב מִן הָרְחֵלִים – אָסוּר. מֻחֶצָה לְמֻחֶצָה – אָסוּר. וְכֵן הַקְּנָבוֹס וְהַפִּשְׁתָּן שֶׁטִּוְּרָפָן זֶה בָּזֶה.

הַשִּׁירַיִן וְהַכָּלָךְ – אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, אֲבָל אֲסוּרִין מִפְּנֵי מַרְאִית הָעָיִן.

הַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת – אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם כִּלְאַיִם, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּשָׂרוֹ נוֹגֵעַ בָּהֶן.

אֵין עֲרַאי לְכִלְאַיִם. לֹא יִלְבַּשׁ כִּלְאַיִם אֲפִלּוּ עַל גַּבֵּי עֲשָׂרָה, אֲפִלּוּ לִגְנֹב אֶת הַמֶּכֶס.

גמרא אֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם כו׳. כְּתִיב (דברים כב, יא): **לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּיו.** הָיִיתִי אוֹמֵר: אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִלְּכְלוֹשׁ! תַּלְמוּד לוֹמַר: **לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ**[2]**.**

אִי **לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ,** הָיִיתִי אוֹמֵר: לֹא יַפְשִׁיל אֶת הַקּוּפָּה לַאֲחוֹרָיו! תַּלְמוּד לוֹמַר: **לֹא תִלְבַּשׁ.** מַה מַלְבּוּשׁ מְיוּחָד דָּבָר שֶׁהוּא מְהַנֶּה אֶת הַגּוּף, אַף אֵין לִי אֶלָּא דָּבָר שֶׁהוּא מְהַנֶּה אֶת הַגּוּף.

לְאִי זֶה דָּבָר נֶאֱמַר **לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ**? רַבִּי נְיָחָה בַּר פָּבָה, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: שֶׁאִם הָיָה בֶּגֶד גָּדוֹל, קְצָתוֹ יֵשׁ בּוֹ כִּלְאַיִם וּמוּנָּח בָּאָרֶץ, וּמִקְצָתוֹ אֵין בּוֹ – לֹא יְכַסֶּה בּוֹ מִצַּד הַשֵּׁנִי.

הָיִיתִי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ פִּשְׁתָּן שֶׁל יָם, אֲפִילּוּ קָנָבוֹס! תַּלְמוּד לוֹמַר:

[דף מ׳ ע״א]

---

[2] וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ (ויקרא יט יט).

צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. מַה צֶּמֶר שֶׁאֵין לוֹ שֵׁם לְוָויי, אַף כָּל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ שֵׁם לְוָויי.

מִנַּיִן שֶׁאֵין לוֹ שֵׁם לְוָויי? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כְּתִיב (מלכים ב, ג, ד) **וּמֵישַׁע מֶלֶךְ מוֹאָב הָיָה נֹקֵד.** מַהוּ **נוֹקֵד**? רוֹעֶה. **וְהֵשִׁיב לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֵאָה אֶלֶף כָּרִים וּמֵאָה אֶלֶף אֵלִים עָמֶר.** אֵין לְךָ קָרוּי צֶמֶר – אֶלָּא צֶמֶר אֵלִים בִּלְבַד.

אֵין מִטַּמְּאִין בִּנְגָעִים אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. דִּכְתִיב, **בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים.** יָכוֹל יְהוּ מְטַמְּאִין בֵּין צְבוּעִין בֵּין שֶׁאֵינָן צְבוּעִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: **בֶּגֶד צֶמֶר אוֹ בֶּגֶד פִּשְׁתִּים.** מַה פִּשְׁתִּים – כְּבָרְיָיתָהּ, אַף צֶמֶר – כְּבָרְיָיתוֹ. אוֹצִיא אֶת הַצָּבוּעַ בִּידֵי אָדָם וְלֹא אוֹצִיא אֶת הַצָּבוּעַ בִּידֵי שָׁמַיִם? תַּלְמוּד לוֹמַר: **לַפִּשְׁתִּים וְלַצֶּמֶר.** מַה פִּשְׁתִּים – לְבָנָה, אַף צֶמֶר – לְבָנָה.

תָּנִינַן תְּרֵין כְּלָלִין, וְלָא דָּמְיָין דֵּין לְדֵין. תָּנִינַן: אֵין אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים, בֵּין צְבוּעִין בֵּין לְבָנִין. תָּנִינַן: אֵין מְטַמֵּא בִּנְגָעִים אֶלָּא צֶמֶר וּפִשְׁתִּים, וּבִלְבַד לְבָנִים.

רַבִּי יוֹנָה בּוֹצְרָיֵיה בָּעֵי קוֹמֵי רַבִּי מָנָא: תַּמָּן אַתְּ אָמַר: בֵּין צְבוּעִין בֵּין לְבָנִים. וְהָכָא אַתְּ אָמַר: וּבִלְבַד לְבָנִים! אָמַר לֵיהּ: שַׁנָּייָא הִיא שֶׁשָּׁנָה עָלָיו הַכָּתוּב **צֶמֶר צֶמֶר** שְׁנֵי פְּעָמִים, מַה פִּשְׁתָּן – כְּבָרְיָיתָהּ. אַף צֶמֶר – כְּבָרְיָיתוֹ.

אָמַר רַבִּי זְעִירָא: כְּתִיב (ויקרא טו, ד): **כְּתֹנֶת בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ.** בַּד שֶׁהוּא עוֹלֶה יְחִידִי. וַחֲרִי צֶמֶר עוֹלֶה יְחִידִי! פֵּירַשׁ בַּקַּבָּלָה (יחזקאל מד, יז) **וְלֹא יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צֶמֶר בְּשָׁרְתָם בִּשַׁעֲרֵי הַפְּנִימִית וָבָיְתָה.** הָא מִבַּחוּץ – מוּתָּר לְעֲלוֹת עֲלֵיהֶם.

מִנַּיִן שֶׁהֵן מוּתָּרִין בִּכְלְאַיִם? שֶׁנֶּאֱמַר: **וְאֵת הַמִּצְנֶפֶת שֵׁשׁ. וְאֶת פַּארֵי הַמִּגְבָּעוֹת שֵׁשׁ. וְאֶת מִכְנְסֵי הַבָּד שֵׁשׁ מָשְׁזָר. וְאֶת הָאַבְנֵט שֵׁשׁ מָשְׁזָר תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי.** וּכְתִיב: **פַּארֵי פִּשְׁתִּים יִהְיוּ עַל רֹאשָׁם, וּמִכְנְסֵי פִּשְׁתִּים יִהְיוּ עַל מָתְנֵיהֶם, וְלֹא יַחְגְּרוּ בַּיָּזַע.** אַתְּ דָּרַשׁ שֵׁשׁ מִשֵּׁשׁ, שֵׁשׁ מִפַּאֲרֵי, פַּאֲרֵי מִפַּאֲרֵי. מַה שְׁנֵי תוֹלַעַת – דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אַף כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים. מַה צֶּמֶר – שֶׁאֵין לוֹ שֵׁם לְוָויי, אוּף פִּשְׁתִּים – שֶׁאֵין לָהֶם שֵׁם לְוָויי.

רַבִּי יוֹנָה, עוּלָה בַּר יִשְׁמָעֵאל בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: צֶמֶר וּפִשְׁתִּים שֶׁטְּרָפָן – אָסוּר. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מֵבִיא לִיטְרָא וְעוֹד צֶמֶר גְּמַלִּים, וּמְבַטְּלָן.

אַבָּא בַּר רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: צֶמֶר וּפִשְׁתִּים שֶׁטְּרָפָן – בְּטֵלָן. רַב אָמַר: אָסוּר בְּתַעֲרוּבְתָּן. מַה מַפְלִיג? מַה דְּאָמַר רַב – בְּשֶׁעָשָׂאוֹ בֶּגֶד בִּפְנֵי עַצְמוֹ. מַה דְּאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה – בְּהַהִיא דְּבָעֵי מַעֲרַבְתָּה עִם חוֹרָן.

רַבִּי חִלֵּל בִּי רַבִּי וָולָם הָיָה לוֹ בֶּגֶד בִּשְׁלֹשִׁים רִיבּוֹא דִינָר, וְיִהֲבִיהּ לְרַבִּי,

[דף מ' ע"ב]

וּמָצָא בוֹ כִּלְאַיִם, וּשְׂרָפוֹ. רַבִּי מָנָא הָיָה לוֹ בֶּגֶד בִּשְׁלֹשִׁים רִיבּוֹא דִינָר, וְיִהֲבִיהּ לְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַדָּא, אָמַר לֵיהּ, זַבְּנִית לְמִית, וְקַיִּים עָלוֹי עַד דְּהוּא מְבָרֵךְ [מְכָרֵךְ].

אָמַר רַבִּי חַגַּיי: רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק מַיְיתֵי מָאנָא מִבֵּי קַצָּרָא וּמַיְיתַב עֲלוֹי עֲשָׂרָה חַיָּיטִין מְפַשְׁפְּשִׁין לֵיהּ.

אָמַר רַבִּי חַגַּיי: רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק הֲוָה מְפַקֵּד גּוֹ בֵּייתֵיהּ דְּלָא מוֹקְמָה נְבָל דַּעֲמַר מִיקַּמֵּי נְבָל דְּכִיתָן בְּגִין פִּיפָה.

הַשִּׁירַיִים וְהַכָּלָךְ כו׳. הַשִּׁירַיִים – מַטְבְּסָה. וְהַכָּלָךְ – אַגְבִּין קֵיקָרֵיי.

אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵלּ חָזַרְתִּי עַל כָּל מְפָרְשֵׁי הַיָּם, וְאָמְרוּ: כַּלְכָּה שְׁמוֹ.

אֲבָל אֲסוּרִין מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. רַב אָמַר: כָּל שֶׁהוּא אָסוּר מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן, אֲפִילּוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים – אָסוּר.

מַתְנִיתָה פְּלִיגָא עַל רַב! פִּשְׁתָּן שֶׁצְּבָעָהּ בְּחֶרֶת – לֹא יַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה אִימְרָה מְפוּרְסֶמֶת. בְּכָרִים וּבִכְסָתוֹת – מוּתָּר.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב! נִתְפַּזְּרוּ מְעוֹתָיו לִפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה – לֹא יְהֵא שׁוֹחֵט וּמְלַקְּטָן, שֶׁלֹּא יְהֵא כְּמִשְׁתַּחֲוֶה לַעֲבוֹדָה זָרָה. וְאִם הָיָה מָקוֹם צָנוּעַ – מוּתָּר!

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב! פַּרְצוּפוֹת שֶׁהֵן מַטִּילִין מַיִם בַּכְּרָכִים – לֹא יִתֵּן פִּיו עַל פִּיו שֶׁלֹּא יְהֵא כְּמְנַשֵּׁק לַעֲבוֹדָה זָרָה. וְאִם הָיָה מָקוֹם צָנוּעַ – מוּתָּר!

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב! אֵין שׁוֹחֲטִין בְּגוּמָא. אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא גוּמָא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ בִּשְׁבִיל שֶׁיִּכָּנֵס הַדָּם בְּתוֹכוֹ. וּבַשּׁוּק לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן שֶׁלֹּא יְחַקֶּה אֶת הַמִּינִין.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב! הַגִּיעַ לָחָצֵר הַחִיצוֹנָה – שׁוֹטְחָן בַּחַמָּה, אֲבָל לֹא כְּנֶגֶד הָעָם.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב! בֵּיב שֶׁהוּא קָמוּר אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – אֵין שׁוֹפְכִין לְתוֹכוֹ מַיִם בְּשַׁבָּת. וְתָנֵי עֲלָהּ: אִם הָיָה מְזוּחָלָה – מוּתָּר. עוֹנַת גְּשָׁמִים – מוּתָּר. צִינּוֹרוֹת מְקַלְּחִין – אֲסוּרִין. תָּנֵי בַּר קַפָּרָא: אִם הָיָה מָקוֹם צָנוּעַ – מוּתָּר.

אִילֵּין פְּלִיגִין עַל רַב וְלֵית לְהוֹן קְיוּם.

בְּכָרִים וּכְסָתוֹת – מוּתָּר. הָדָא דְתֵימַר – בְּרֵיקָן. אֲבָל בְּמָלֵא – אָסוּר. בְּנָתוּן עַל גַּבֵּי מִטְּטָוָה. אֲבָל בְּנָתוּן עַל גַּבֵּי הַמִּיטָּה, אֲפִילּוּ רֵיקָן – אָסוּר.

חֲרֵי שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּשּׁוּק וְנִמְצָא לָבוּשׁ כִּלְאַיִם. תְּרֵין אָמוֹרָאִין. חַד אָמַר: אָסוּר. וְחָרָנָה אָמַר: מוּתָּר.

מַאן דְּאָמַר אָסוּר – דְּבַר תּוֹרָה! מַאן דְּאָמַר מוּתָּר – כְּהַהִיא דְּאָמַר רַבִּי זְעֵירָא: גָּדוֹל כְּבוֹד הָרַבִּים, שֶׁהוּא דּוֹחֶה אֶת הַמִּצְוָה בְּלֹא תַעֲשֶׂה שָׁעָה אַחַת.

תָּנֵי: אֵין מְדַקְדְּקִין בְּמֵת, וְלֹא בְּכִלְאַיִם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ.

רַבִּי יוֹסֵי הֲוָה יָתִיב מְתַנֵּי, וַהֲוָה תַּמָּן מִיתָא. מַאן דְּנָפַק לֵיהּ – לֹא אָמַר כְּלוּם. מַן דְּיָתֵיב לֵיהּ – לָא

[דף מ"א ע"א]

אָמַר לֵיהּ כִּלּוּם.

רַבִּי אֵימִי הֲוָה יָתִיב מִתְנֵי. אָמַר חַד לְחַבְרֵיהּ: אַתְּ לָבוּשׁ כִּלְאַיִם! אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֵימִי: שְׁלַח מָאנָךְ וְיהַב לֵיהּ.

תָּנֵי: אֵין עֲרַאי בְּכִלְאַיִם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְהָא תָּנֵי: כֹּהֵן שֶׁיָּצָא לְדַבֵּר עִם חֲבֵירוֹ, אִם הִפְלִיגוֹ – טָעוּן טְבִילָה. אִם לְשָׁעָה – טָעוּן קְרִיעַ יָדַיִם וְרַגְלַיִם!

כָּאן – בְּבִגְדֵי זָהָב, כָּאן – בְּבִגְדֵי לָבָן.

לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ – מוּתָּר לְהַצִּיעוֹ תַּחְתֶּיךָ. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן, שֶׁלֹּא תְּהֵא נִיטָּא אַחַת עוֹלָה עַל בְּשָׂרוֹ.

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ מִטְפְּחוֹת הַיָּדַיִם, מִטְפְּחוֹת הַפָּפָרִים, וּמִטְפְּחוֹת הַסַּפְּגִ – אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם כִּלְאָיִם. רַבִּי לְעָזָר אוֹסֵר. וּמִטְפְּחוֹת הַסַּפָּרִים – אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם כִּלְאָיִם.

גמרא תַּמָּן תָּנֵינַן: שְׁלֹשׁ מִטְפָּחוֹת הֵן. שֶׁל יָדַיִם – טְמֵאָה מִדְּרָס. וְשֶׁל סְפָרִים – טְמֵאָה טְמֵאָה מֵת. שֶׁל תַּכְרִיךְ נִבְלֵי בְּנֵי לֵוִי – טְהוֹרָה מִכְּלוּם.

רַבִּי לָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹתְנָהּ עַל הַכָּסֶת וְיָשֵׁן עָלֶיהָ. רַב אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁהוּא נוֹתְנָהּ תַּחַת אֲצִילֵי יָדָיו.

רַב אָמַר: אָסוּר, וַהֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹסֵר. וְלָמָּה לֹא אָמַר כְּרַבִּי לְעָזָר? אֵית תַּנֵּיי תָּנֵי מַחְלָף.

רַבִּי יוֹחָנָן יָהֵב מַפָּה עַל מָנוֹי. וְאֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם? דְּלָא יְנִבְּלוּן מָנוֹי.

אָמַר רַבִּי זְרִיקָן: יְהִיבוּ לְרַבִּי אֲבוּנָא בֵּיעָתָא בְּמַפָּה דְּאִית בֵּיהּ כִּלְאַיִם, וְהוּא לֹא מְקַבֵּל. עַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּונוּ בַּהֲמָה מִפְּנֵי הַהֲמָה וּבְגָשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים.

מִטְפְּחוֹת סְפָרִים. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּמִין תִּיק [וּמְשִׂימָהּ בְּחֵיקוֹ] וְנוֹתֵן סֵפֶר תּוֹרָתוֹ עָלֶיהָ.

רַבִּי בָּא, רַבִּי חִייָא בַּר יוֹסֵף בְּשֵׁם רַב: מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְחַמֵּם בָּהּ יָדָיו.

אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִייָא לְרַבִּי בָּא: וְלָמָּה אֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם כִּלְאַיִם? אָמַר לֵיהּ: לֹא רַב הוּא? וְרַב אָמַר: אָסוּר, וַהֲלָכָה כְּדִבְרֵי הָאוֹסֵר.

[דף מ"א ע"ב]

אָמַר רַבִּי יוֹנָה לְרַבִּי בָּא: וְלָמָּה לֹא אָמַר לֵיהּ מִלְּתָא מְסַלְקְתָּהּ? אִלּוּ אָמַר לֵיהּ בְּלֹא כָּךְ אֵינָהּ אֲסוּרָה בַּהֲנָיָיה? מַה הֲוָה לֵיהּ מֵימוֹר לֵיהּ?

מִטְפָּחוֹת הַסְּפָנִּ. פְּעָמִים שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת רַבּוֹ וּמִתְעַטֵּף בָּהּ. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: בַּלְנְרֵי נָשִׁים – אֲסוּרִין מִשּׁוּם כִּלְאַיִם. הֵיא בַּלְנְרֵי נָשִׁים, הִיא בַּלְנְרֵי אֲנָשִׁים. מַהוּ בַּלְנְרֵי נָשִׁים? רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין אָמְרֵי: אַנְטִיטָיָה.

מִטְפָּחוֹת הַסַּפָּרִים. הָדָא דְּתֵימַר בְּמִתְכַּוֵּין לְשֵׁם מַלְבּוּשׁ. אֲבָל אִם אֵינוֹ מִתְכַּוֵּין לְשֵׁם מַלְבּוּשׁ – לָא בְּדָא.

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ תַּכְרִיכֵי הַמֵּת וּמַרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר – אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם כִּלְאַיִם.

לֹא יִתֵּן אֶת הַמַּרְדַּעַת עַל כְּתֵיפוֹ, אֲפִילּוּ לְהוֹצִיא עָלֶיהָ אֶת הַוָּבָל. מוֹכְרֵי כְסוּת – מוֹכְרִין כְּדַרְכָּן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּונוּ בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבִגְשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְחַצְנוּעִין – מַפְשִׁילִין לַאֲחוֹרֵיהֶן בְּמַקֵּל.

תּוֹפְרֵי כְסוּת – תּוֹפְרִין כְּדַרְכָּן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּונוּ בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבִגְשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְחַצְנוּעִים – תּוֹפְרִים בָּאָרֶץ.

גמרא תַּכְרִיכֵי הַמֵּת כוּ׳. דִּכְתִיב (תהילים פח, ו): **בַּמֵּתִים חָפְשִׁי** – כְּיָון שֶׁאָדָם מֵת – נַעֲשָׂה חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת.

רַבִּי צִיוָּה שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ מִן הָעוֹלָם. אַל תָּזוּז אַלְמָנָתִי מִבֵּיתִי. וְאַל תִּסְפְּדוּנִי בָּעֲיָירוֹת. וּמִי שֶׁנִּטְפַּל בִּי בְּחַיַּי – יִטָּפֵל בִּי בְּמוֹתִי.

אַל תָּזוּז אַלְמָנָתִי מִבֵּיתִי. וְלָאו מַתְנִיתָא הִיא? אַלְמָנָה שֶׁאָמְרָה אִי אֶיפְשִׁי לָזוּז מִבֵּית בַּעֲלִי! אָמַר רַבִּי דְּרוֹסָא: דְּלָא יֵימְרוּן לָהּ: בֵּיתָא דְּנִשְׁוּתָהּ – הוּא מְשׁוּעְבָּד הוּא לְנִישְׁוּתָהּ.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר בַּר יוֹסֵה: כְּהָדָא דְּתָנֵי: דָּרָה בְּבָתִּים, כְּשֵׁם שֶׁהָיְתָה דָּרָה בָּהֶן וּבַעֲלָהּ נָתוּן בְּמְדִינַת הַיָּם. וּמִשְׁתַּמֶּשֶׁת בִּכְלֵי כֶסֶף וּבִכְלֵי זָהָב כְּשֵׁם שֶׁהָיְתָה מִשְׁתַּמֶּשֶׁת וּבַעֲלָהּ נָתוּן בְּמְדִינַת הַיָּם. וְנִיזּוֹנֶת כְּשֵׁם שֶׁהָיְתָה נִיזּוֹנֶת וּבַעֲלָהּ נָתוּן בְּמְדִינַת הַיָּם.

וְאַל תִּסְפְּדוּנִי בָּעֲיָירוֹת – מִפְּנֵי הַמַּחֲלוֹקֶת.

וּמִי שֶׁנִּטְפַּל בִּי בְּחַיַּי – יִטָּפֵל בִּי בְּמוֹתִי. אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה דְּצִיפּוֹרִין: כְּגוֹן יוֹסֵי אֶפְרָתִי וְיוֹסֵף חָפְנַיִם.

רַבִּי חִזְקִיָּה מוֹסִיף: אַל תַּרְבּוּ עָלַי תַּכְרִיכִין. וּתְהֵא אַרוֹנִי נְקוּבָה.

[דף מ״ב ע״א]

בָּאָרֶץ. מֵילְתָא אָמְרִין: בְּסָדִין אֶחָד נִקְבַּר רַבִּי. דְּרַבִּי אָמַר: לֹא כְּמָה דְּבַר אֱינַשׁ אָזֵל – הוּא אָתֵי. וְרַבָּנִין אָמְרִין: כְּמָה דְּבַר אֱינַשׁ אָזֵיל – הוּא אָתֵי.

תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי נָתָן: כְּסוּת הַיְּוֹרֶדֶת עִם אָדָם לַשְּׁאוֹל – הֵיא בָּאָה עִמּוֹ. מַה טַעֲמָא? (איוב לח, יד) **תִּתְהַפֵּךְ כְּחֹמֶר חוֹתָם וְיִתְיַצְּבוּ כְּמוֹ לְבוּשׁ.**

אַנְטוֹלִינוּס שָׁאַל לְרַבִּי: מַהוּ **תִּתְהַפֵּךְ כְּחֹמֶר חוֹתָם**? אָמַר לֵיהּ: מִי שֶׁהוּא מֵבִיא אֶת הַדּוֹר – הוּא מַלְבִּישׁוֹ.

רַבִּי יוֹחָנָן מְפַקֵּד: מַלְבְּשׁוּנִי בְּוַרְדִּידְקָא, לָא חִיוָורִין וְלָא אוֹכְמִין. אִין קָמִית בֵּינֵי צַדִּיקַיָּיא – לָא נִבְהַת. אִין קָמִית בֵּינֵי רַשִּׁיעַיָּא – לָא נִבְהַת.

רַבִּי יאשָׁיָה מְפַקֵּד: אַלְבְּשׁוּנִי חִוָּורִין חֲפִיתִין. אָמְרִין לֵיהּ: וּמַה אַתְּ טַב מִן רַבָּךְ? אָמַר לוֹן: וּמַה, אֲנָא בָּהִית בַּעֲבָדַאי?

רַבִּי יִרְמְיָה מְפַקֵּד: אַלְבְּשׁוּנִי חִוָּורִין חֲפִיתִין, אַלְבְּשׁוּנִי בַּנְרַסַי, יַהֲבוּן מָטָנָא בְּרַגְלַיי, וְחוּטְרָא בִּידַיי, וְיָהֲבוּנִי עַל סִיטְרָא. אִין אֲתָא מְשִׁיחָא – אֲנָא מְעַתַּד.

צִיפְּרַיָּא אָמְרִין: מַאן דְּאָמַר לוֹן: רַבִּי דָּמֵךְ, אֲנַן קָטְלִין לֵיהּ. אֲדִיק לוֹן בַּר קַפָּרָא, רֵישֵׁיהּ מְכַפֵּי, מָאנוֹי מְבַזְּעִין. אָמַר לוֹן: מְצוּקִים וְאֲרָאֳלִים תְּפוּסִין בְּלוּחוֹת הַבְּרִית, וְגַבְרָה יָדָן שֶׁל אֲרָאֳלִים וְחָטְפוּ אֶת הַלּוּחוֹת. אָמְרִין לֵיהּ: דָּמֵךְ רַבִּי? אָמַר לוֹן: אַתּוּן אַמְרִיתוּן! וְקָרְעוּן. וַאֲזַל קָלָא דְּקָרְעוּן לְגוֹ פַּפְתָּה מַהֲלַךְ תְּלָתָא מִילִין.

רַבִּי נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי מָנָא: מַעֲשֶׂה נִיסִּין נַעֲשׂוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם! עֶרֶב שַׁבָּת הָיָתָה, וְנִתְכַּנְּסוּ כָּל הָעֲיָירוֹת לְהַסְפִּידוֹ. וַאֲשֶׁירוּנְיהּ תַּמְנֵי עֶשְׂרֵה כְּנִישָׁן, וְאַחְתּוּנְיהּ לְבֵית שָׁרַיי, וְתָלָה לוֹן יוֹמָא עַד שֶׁהָיָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַגִּיעַ לְבֵיתוֹ וּמְמַלֵּא לוֹ חָבִית שֶׁל מַיִם וּמַדְלִיק לוֹ אֶת הַנֵּר.

כֵּיוָן שֶׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה, קָרָא הַגֶּבֶר. שְׁרוֹן מְצִיקִין, אָמְרִין, דִּילְמָא דְּחַלְּלִינָן שַׁבְּתָא! יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶן: כָּל מִי שֶׁלֹּא נִתְעַצֵּל בְּהֶסְפֵּדוֹ שֶׁל רַבִּי – יְהֵא מְבוּשָׁר לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. בַּר מִן קַצָּרָא. כֵּיוָן דְּשָׁמַע בֵּן, סָלֵיק לֵיהּ לְאִיגָּרָא וּטְלַק גַּרְמֵיהּ וּמִית. נְפַק בַּת קָלָא וְאָמְרָה: וַאֲפִילּוּ קַצָּרָא!

רַבִּי חֲנָה יָתִיב לֵיהּ בְּצִיפּוֹרִין שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנִין, וְקָרָא עַל גַּרְמֵיהּ (בראשית מז, כח) **וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה.** וַיְהִי יְהוּדָה בְּצִיפּוֹרִין שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה.

וּמִן גּוּבְעִין עֲבַד תִּלַּת עֶשְׂרֵה שְׁנִין חֲשַׁשׁ בְּשִׁינּוֹי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן: כָּל אוֹתָן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה – לֹא מֵתָה חַיָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הִפִּילָה עוּבָּרָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְלָמָּה חָשׁ שִׁינּוֹי? חַד זִמַן עֲבַר חֲמָא חַד עַיָּגָל מִנְּכַס. גָּעָה וְאָמַר לֵיהּ, רַבִּי, שֵׁיזְבִי! אָמַר לֵיהּ: לָכָךְ נוֹצַרְתָּ!

וּבְסוֹפָהּ אֵיךְ אִינְשְׁמַת? חַמְתּוּן קָטְלִין חַד קֻן דְּעַכְבְּרִין, אָמַר, אַרְפּוּנוּן! **וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו** כְּתִיב.

רַבִּי חֲנָה עָנָוון סַגִּין. וַהֲוָה אָמַר, כָּל מַה דְּיֵימַר לִי בַּר נָשָׁא – אֲנָא עָבִיד, חוּץ מִמַּה שֶׁעָשׂוּ זְקֵנֵי בְתֵירָה לְזָקֵנִי, דִּשְׁרוֹן גַּרְמוֹן מִנְּשִׁיאוּתֵיהּ וּמַנּוּנְיהּ. אִין סְלֵיק רַב הוּנָא רֵישׁ גָּלוּתָא לְהָכָא, אֲנָא מוֹתִיב לֵיהּ לְעֵיל מִינַּיי, דְּהוּא מִן יְהוּדָה, וַאֲנָא מִבִּנְיָמִין. דְּהוּא מִן דְּכָרְיָא, וְאֲנָא מִן נוּקְבְתָא.

חַד זִמַן אֲעַל רַבִּי חִייָא רוּבָּה לְגַבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ: הָא רַב הוּנָא לְבַר! נִתְבָּרְכְמוּ פָּנָיו שֶׁל רַבִּי. אָמַר לֵיהּ: אֲרוֹנוֹ בָּא. אָמַר לֵיהּ: פּוֹק וְחֲמֵי מַאן בָּעֵי לָךְ לְבַר. וּנְפַק וְלָא אַשְׁכַּח בַּר נַשׁ, וְיָדַע דְּהוּא בָּעִים

עֲלוֹי. עֲבַד דְּלָא עֲלִיל לְגַבֵּיהּ תְּלָתִין יוֹמִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר בּוֹן: כָּל אִינּוּן תְּלָתִין יוֹמִין – יְלִיף רַב מִינֵיהּ כְּלָא דְּאוֹרַיְתָא.

לְסוֹף תְּלַת עֲשַׂרְתֵּי שַׁנְיָא וּתְלָתְתּוֹי יוֹמַיָּא, עָאל אֱלֵיהוּ לְגַבֵּיהּ בְּדָמוּת רַבִּי חֲיָיא רוּבָּה. אָמַר לֵיהּ: מַה מָרִי עָבִיד? אָמַר לֵיהּ: חַד שִׁינַּיי מְעִיקָא לִי. אָמַר לֵיהּ: חֲמֵי לָהּ לִי. וַחֲמֵי לָהּ לֵיהּ וְהַב אָצְבַּעְתֵּיהּ עֲלָהּ וְאִינְשְׁמַת.

לְמָחָר עָאל רַבִּי חֲיָיא רוּבָּה לְגַבֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: מַה עָבִיד רַבִּי? הַאי שִׁינָּךְ מָה הֲיָא עֲבִידָה? אָמַר לֵיהּ: מִן הַהוּא שַׁעֲתָא דִּיהַבְתְּ אָצְבַּעְתָּךְ עֲלַהּ אִינְשְׁמַת. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר: אִי לָכֶם חַיּוֹת שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִי לָכֶם עוּבָּרוֹת שֶׁבָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל!

אָמַר לֵיהּ: אֲנָא לָא חֲוֵינָא. מִן הַהִיא שַׁעֲתָא הֲוָה נָהִיג בֵּיהּ בִּיקָר. כַּד הֲוָה עָלִיל לְבֵית וַוַעְדָא, הֲוָה אָמַר: וְכֻלָּם רַבִּי חֲיָיא רוּבָּה לְפָנִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בִּי רַבִּי יוֹסֵי: לְפָנִים מִמֶּנּוּ? אָמַר לוֹ: חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא רַבִּי חֲיָיה רוּבָּא – לְפָנִים, וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בִּי רַבִּי יוֹסֵי – לְפָנַי לְפָנִים.

רַבִּי

[דף מ"ב ע"ב]

הֲוָה מַתְנֵי שְׁבָחֵיהּ דְּרַבִּי חֲיָיה רוּבָּה קוּמֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בִּי רַבִּי יוֹסֵי. חַד זְמַן חֲמֵי גּוֹ בָּנֵי וְלָא אִיתְכְּנַע מִן קוּמּוֹי. אָמַר לֵיהּ: אָהֲנוּ דְּאַתְּ מְתְנֵי שְׁבָחֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: מַה עָבַד לָךְ? אָמַר לֵיהּ: חַמְתֵּי גּוֹ בָּנֵי וְלָא אִיתְכְּנַע מִן קוּמּוֹי! אָמַר לֵיהּ: לָמָּה עָבַדְתְּ כֵּן? אָמַר לֵיהּ: יֵיעוֹל עֲלַי, דְּאֵין סְחֵית לָא יָדְעִית, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אַשְׁגְּרִית עֵינַיי בְּכָל סֶפֶר תּוֹרִים אַגָּדָה. מִן הַהִיא שַׁעֲתָא מָסַר לֵיהּ שְׁנֵי תַּלְמִידִין דְּיַהֲלְכוּן עִימֵּיהּ בְּגִין סַגְּנָתָא.

רַבִּי יוֹסֵי צָם תַּמְנֵיי יוֹמִין לְמֵיחֲמֵי רַבִּי חֲיָיא רוּבָּה. וּלְסוֹפָא חֲמָא, וְרִגְזָן יָדֵיהּ, וְכָהוּ עֵינוֹי.

וְאִין תֵּימַר דַּהֲוָה רַבִּי יוֹסֵה בַּר נַשׁ זְעֵיר, חַד גַּרְדָּיי אֲתָא לְגַבֵּי דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לֵיהּ: חֲמֵית בְּחֵילְמִי, דְּרִקִּיעָא נָפַל, וְחַד מִן תַּלְמִידָךְ סָמֵךְ לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: וְהָכֵים אַתְּ לֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: אִין אֲנָא חָמִי לֵיהּ אֲנָא חָכֵים לֵיהּ. עָבַר כָּל תַּלְמִידּוֹי קוּמּוֹי, וַהֲכֵים לְרַבִּי יוֹסֵה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ צָם תְּלַת מָאוֹן צוֹמִין לְמֵיחֲמֵי רַבִּי חֲיָיא רוּבָּה, וְלָא חַמְתֵּיהּ. וּבְסוֹפָא שְׁרָא מִצְטַעֵר. אָמַר: מַה, הֲוָה לָעֵי בְּאוֹרַיְתָא סַגִּין מִינַּיי? אָמַר לֵיהּ: רִיבֵּץ תּוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִמְּךָ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דַּהֲוָה גָּלֵי. אָמַר לוֹן: וְלָא חֲוֵינָא גָּלֵי? אָמְרִין לֵיהּ: אַתְּ חֲוֵית גָּלֵי מֵילַף, וְהוּא הֲוָה גָּלֵי מַלְפָּה.

כַּד דָּמֵךְ רַב הוּנָא רֵישׁ גָּלוּתָא, אַסְקוּנֵיהּ לְהָכָא. אָמְרֵי, אָן אֲנַן יָהֲבִין לֵיהּ? אָמְרִין, נַיְיתִינֵיהּ גַּבֵּי רַבִּי חֲיָיא רוּבָּא דְּהוּא מִן דִּידְהוֹן. אָמְרִין, מַאן בָּעֵי מֵיהַב לֵיהּ? אָמַר רַבִּי חַגַּיי: אֲנָא עָלִיל יָהִיב לֵיהּ. אָמְרוּ לֵיהּ: עִילָתָךְ אַתְּ בָּעֵי! דְּאַתְּ גְּבַר סַב וְאַתְּ בָּעֵי מֵיעוֹל מֵיתַב לָךְ תַּמָּן. אָמַר לוֹן: יְהָבוּן מְשִׁיחָתָא בְּרֵנְלַיי, וְאִין עַנָּיוּת אַתּוּן גָּרְשִׁין.

עָאל וְאַשְׁכַּח תְּלַת דָּנִין, יְהוּדָה בְּנִי – אַחֲרָיךְ וְאֵין עוֹד. חִזְקִיָּה בְּנִי – אַחֲרָיךְ וְאֵין עוֹד. אַחֲרָיךְ – יוֹסֵף בֶּן יִשְׂרָאֵל וְאֵין עוֹד. תְּלַת עֲנוֹי מִסְתַּפְּקָה, אִית אָמַר לֵיהּ, אָפֵיךְ אַפָּיךְ. שָׁמַע קָלֵיהּ דְּרַבִּי חֲיָיא רוּבָּא.

אָמַר לְרַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ: נְפֵישׁ לְרַב הוּנָא יְתֵיב לֵיהּ וְלָא קַבֵּיל עֲלוֹי מִתִּיב לֵיהּ. אָמְרִין: ״כְּמָה דְּלָא קַבֵּיל עֲלוֹי מִתִּיב לֵיהּ – כֵּן זַרְעִיתֵיהּ לָא פָּקְחָה לְעוֹלָם״. וְיָצָא מִשָּׁם. וְהָיָה בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְנִכְפְּלוּ לוֹ שָׁנָיו.

כְּתִיב (בראשית מז, ל): **וְנָשָׁאתַנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתַּנִי בְּקִבְרָתָם.** יַעֲקֹב כָּל הָן דְּהוּא, מַה הוּא מְנַבֵּי? רַבִּי לְעָזָר אָמַר: דְּבָרִים בְּגַב. רַבִּי חֲנִינָא אָמַר: דְּבָרִים בְּגַב. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: דְּבָרִים בְּגַב.

מַהוּ דְּבָרִים בְּגַב? רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: (תהילים קטז, ט) **אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה׳ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.** וַהֲלֹא אֵין אַרְצוֹת הַחַיִּים אֶלָּא צוּר וְחַבְרוֹתֶיהָ, וְקֵיסָרִין וְחַבְרוֹתֶיהָ! תַּמָּן זוֹלֶת, תַּמָּן שׁוֹבְעָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא: אֶרֶץ שֶׁמַּיְתֶיהָ חַיִּין תְּחִילָּה לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וּמַה טַּעַם? (ישעיה מב, ה) **נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ.**

אֶלָּא מֵעַתָּה, רַבּוֹתֵינוּ שֶׁגָּזְרָה הִפְסִידוּ? אָמַר רַבִּי סִימַיי: מַחֲלִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִפְנֵיהֶן אֶת הָאָרֶץ וְהֵן מִתְגַּלְגְּלִין בְּנוֹדוֹת. וְכֵיוָן שֶׁהֵן מַגִּיעִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – נַפְשָׁן חוֹזֶרֶת עֲלֵיהֶן. וּמַה טַּעַם? (יחזקאל לז, יד) **וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל, וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וְחְיִיתֶם.**

רַבִּי בֶּרֶכְיָה שָׁאַל לְרַבִּי חֶלְבּוֹ, רַבִּי חֶלְבּוֹ שָׁאַל לְרַבִּי אִימִי, רַבִּי אִימִי שָׁאַל לְרַבִּי אֶלְעָזָר, רַבִּי לְעָזָר שָׁאַל לְרַבִּי חֲנִינָה. וְאִית דְּאָמְרִין: רַבִּי חֲנִינָה שָׁאַל לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. אֲפִילּוּ בְּגוֹן יָרְבָעָם בֶּן נְבָט וַחֲבֵירָיו? אָמַר לֵיהּ: (דברים כט, כב) **גָּפְרִית וָמֶלַח שְׂרֵפָה כָּל אַרְצָהּ.**

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה: מַה הֵן שָׁאַל לָהֶן, וְהֵן שָׁאַל לָהֶן? לָא שָׁמְעִינַן מִינַּהּ כְּלוּם! מַיי כְּדוֹן? כֵּיוָן שֶׁנִּשְׂרְפָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל – נַעֲשָׂה בָּהֶן מִידַּת הַדִּין.

תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה: שֶׁבַע שָׁנִים עָשְׂת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִשְׂרָפָת. הָדָא הוּא דִּכְתִיב (דניאל ט, כז): **וְהִגְבִּיר בְּרִית לָרַבִּים שָׁבוּעַ אֶחָד.** כּוּתִים שֶׁבָּהּ מַה הָיוּ עוֹשִׂים? מַטְלִיּוֹת מַטְלִיּוֹת הָיְתָה נִשְׂרֶפֶת.

כְּתִיב (ירמיה כ, ו): **וְאַתָּה פַּשְׁחוּר, וְכֹל יֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ תֵּלְכוּ בַּשֶּׁבִי, וּבָבֶל תָּבוֹא וְשָׁם תָּמוּת וְשָׁם תִּקָּבֵר.** רַבִּי אַבָּא בַּר זְמִינָא אָמַר: רַבִּי חֶלְבּוֹ וְרַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא. חַד אָמַר: מֵת שָׁם וְנִקְבַּר שָׁם – **[דף מ״ג ע״א]**

יֵשׁ בְּיָדוֹ שְׁתַּיִם. מֵת שָׁם וְנִקְבַּר כָּאן – יֵשׁ בְּיָדוֹ אַחַת. וַחֲרָנָה אָמַר: קְבוּרָה שֶׁבְּכָאן מְכַפֶּרֶת עַל מִיתָה שֶׁלְּהֶן.

רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָה: רִיגְלַיי דְּבַר נָשָׁא – עַרְבְתֵּיהּ לְמִיקְמְתֵיהּ כָּל הֵן דְּהוּא מִתְבַּע. כְּתִיב (מלכים א, כב, כ): **וַיֹּאמֶר מִי יְפַתֶּה אֶת אַחְאָב וְיַעַל וְיִפֹּל בְּרָמֹת גִּלְעָד.** וְיָמוּת בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְלָא תַּמָּן!

אֲלִיחוֹרֵף וַאֲחִיָּה תְּרֵין אִיסְבְּטְרַיי דִּשְׁלֹמֹה, חָמָא מַלְאַךְ מוֹתָא מִסְתַּבֵּל בּוֹן, וְחָרִיק בְּשִׁינּוֹי. אָמַר מִלָּה, וְיִהַבּוֹן בַּהֲלָלָא, אֲזַל וְנָסְבּוּן מִן תַּמָּן. אֲתָא קָאִים לֵיהּ גְּחֵיהּ לְקִיבְלֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: הַהִיא שַׁעְתָּא חֲוַיְתָא אִיחְרוּק בְּשִׁינַיְיךְ, וּכְדוֹן אַתְּ גָּחֵיךְ לָן? אָמַר לֵיהּ: רַחֲמָנָא אָמַר דִּינְסַב לֶאֱלִיחוֹרֵף וַאֲחִיָּה מִן הַהֲלָלָא, וַאֲמַרִית, מַאן יָהִיב לִיי? אֲזַל וְאִיטַפַּל בּוֹן זְמַן תַּמָּן.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. אֵלּוּ שֶׁהֵן טְעוּנִין מֶלַח: אַבְרֵי עוֹלָה וְאֵמוּרֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵמוּרֵי קָדְשֵׁי קַלִּים, וְקֶמֶץ, וּלְבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וְעוֹלַת הָעוֹף. אֲבָל הַדָּם, וְהַיַּיִן, וְהָעֵצִים, וְהַקְּטֹרֶת - אֵין טְעוּנִין מֶלַח.

ב. בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הָיְתָה מֶלַח נִתָּנָה: בְּלִשְׁכַּת מֶלַח, וְעַל גַּבֵּי כֶּבֶשׁ, וּבְרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ - קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית. הַמֶּלַח שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַמֶּלַח, הָיוּ מוֹלְחִין בָּהּ אֶת הָאֵבָרִין. שֶׁבְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, הָיוּ מוֹלְחִין פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, הַקֶּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וְעוֹלַת הָעוֹף. מֶלַח שֶׁעַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ וְשֶׁעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ - לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. וְשֶׁעַל גַּבֵּי הָאֵבָרִים - מוֹעֲלִין בְּכֻלָּם. כֵּיצַד מוֹלְחִין? הָיָה נוֹתְנִין עַל גַּבֵּי הַמֶּלַח, חוֹזֵר וְהוֹפְכָן. וְאֵלּוּ הֵן שֶׁמַּעֲלִין אוֹתָן כָּל הַלַּיְלָה: אַבְרֵי עוֹלָה, וְאֵמוּרֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵמוּרֵי קָדְשֵׁי קַלִּים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים, וְעוֹלַת הָעוֹף. אֲבָל הַקֶּמֶץ, וְהַלְּבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ הַבָּאִין בְּפָנֵי עַצְמָן - אֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ כָּל הַלַּיְלָה. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁקָּרֵב מַתִּירָיו בַּיּוֹם - מַעֲלִין אוֹתוֹ כָּל הַלַּיְלָה. כָּל שֶׁלֹּא קָרֵב מַתִּירָיו בַּיּוֹם - אֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ כָּל הַלַּיְלָה. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נוֹתֵן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, וּמִתְעַכְּלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלַּיְלָה.

ג. הַמַּעֲלֶה כַּזַּיִת מִשְּׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּעֲבוֹדָה, אוֹ בְּחוּץ - חַיָּב זֶה חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ב, יב): ״קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אוֹתָם לַה׳ וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ״. אֶחָד הַמִּזְבֵּחַ וְאֶחָד הַכֶּבֶשׁ לְכָךְ.

ד. הַמַּעֲלֶה מִבְּשַׂר חַטָּאת, וּמִבְּשַׂר אָשָׁם, מִבְּשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּמִבְּשַׂר קָדְשֵׁי קַלִּים - מֻתָּר. הָעֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת, מִשְּׁאוֹר וּמִדְּבַשׁ - עוֹבֵר בְּלֹא

הַשָּׁלֵם

תַּעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ב, יא): ״כִּי כָל שְׂאוֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ״.

ה. הַמְחַמֵּץ אֶת הַמְּנָחָה, אַחַת מִן הַכְּשֵׁרָה וְאַחַת מִן הַפְּסוּלָה - עוֹבֵר בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ב, יא): ״(כִּי) כָּל הַמְּנָחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַה׳ לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ״.

ו. רְקִיקֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וּמִיעוּטָן - מְעַכֵּב אֶת רֻבָּן. חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וּמִיעוּטָן - מְעַכֵּב אֶת רֻבָּן. פַּר אֵין מְעַכֵּב אֶת הַשָּׂעִיר, וְהַשָּׂעִיר אֵין מְעַכֵּב אֶת הַפָּר. כָּל הַזָּאוֹת שֶׁלְּפָנִים, כְּגוֹן אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שֶׁל פַּר הָעֲדָה, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שֶׁל פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וּמִיעוּטָן - מְעַכֵּב אֶת רֻבָּן. שֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁבַּפָּרָה - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. שֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁבַּמִּצְרָע - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. צְפָּרִים - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. אֶבְנֵי בֵּית הַמְּנֻגָּע, וְעֶצְיוֹ, וַעֲפָרוֹ - מְעַכְּבִין זוֹ אֶת זוֹ. עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת - מְעַכְּבִין זוֹ אֶת זוֹ. תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן, וְתוֹלַעַת שָׁנִי, וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁמוֹנָה בִּגְדֵי כֹּהֶן גָּדוֹל- מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. אַרְבָּעָה בִּגְדֵי כֹּהֵן הֶדְיוֹט - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. אַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלּוּאִים - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. כְּתֹנֶת שֶׁעַל גַּבֵּיהֶן - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. סְמָנֵי קְטֹרֶת, וְסַמְנֵי שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וּמִיעוּטָן מְעַכֵּב אֶת רֻבָּן. שִׁבְעָה קְנֵי מְנוֹרָה - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וְשִׁבְעָה נֵרוֹתֶיהָ - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. גְּבִיעֶיהָ, כַּפְתּוֹרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. קֶרֶן, וְכֶבֶשׁ, וְיסוֹד, וְרֶבַע - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַסּוֹבֵב. מִדַּת הַמִּזְבֵּחַ, בֵּין אַרְכּוֹ, וּבֵין רָחְבּוֹ - אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת. אֲבָל רִבּוּיוֹ - מְעַכֵּב. הַשַּׁלְהָבֶת, וְהַמְּנוֹרָה וְהַמִּזְבְּחוֹת - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כֹּהֲנִים, וּלְוִיִּם, וְיִשְׂרְאֵלִים - מְעַכְּבִין אֶת הַקָּרְבָּן. בִּרְכוֹת כֹּהֲנִים - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בִּרְכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בִּרְכוֹת תַּעֲנִיּוֹת - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בִּרְכוֹת שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בִּרְכוֹת - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת

תּוֹסֶפְתָּא

זוֹ. תְּקִיעוֹת - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בְּרָכוֹת וּתְקִיעוֹת - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. הַלֵּל, וְשֶׁבַח וּתְפִלָּה - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. תְּפִלִּין שֶׁל יָד, וְשֶׁל רֹאשׁ - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. אִם אֵין לוֹ אֶלָּא אַחַת - הֲרֵי זֶה יַנִּיחַ. הַתְּכֵלֶת וְהַלָּבָן - אֵין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. מִצְוָה שֶׁיְּקֹדִים לָבָן לִתְכֵלֶת, וְאִם הִקְדִּים תְּכֵלֶת לְלָבָן - יָצָא. נִסְכֵּי בְהֵמָה וְהַסֹּלֶת - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. פָּרִים אֵילִים וּכְבָשִׂים - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: פָּרִים - אֵין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, מִפְּנֵי שֶׁמִּתְמַעֲטִין בְּחָג. אֲבָל אֵילִים וּכְבָשִׂים - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. אֵין מְבִיאִין פָּרִים, אֵילִים וּכְבָשִׂים, וְאַחַר כָּךְ נְסָכִים, אֶלָּא פָּרִים בִּנְסָכֵיהֶן, אֵילִים בִּנְסָכֵיהֶן, כְּבָשִׂים בִּנְסָכֵיהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יָחִיד שֶׁהָיָה חַיָּב פָּרִים, אֵילִים וּכְבָשִׂים, וְאֵין לוֹ נְסָכִים - יָבִיא פָּרִים בִּנְסָכֵיהֶן, וְאַל יָבִיא פָּרִים אֵילִים וּכְבָשִׂים בְּלֹא נְסָכִים. יָחִיד שֶׁהֵבִיא נְסָכִים, וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לָהֶם - יִתְּנֵם לַצִּבּוּר. צִבּוּר שֶׁהֵבִיא נְסָכָיו, וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לָהֶם - יִתְּנֵם לַיָּחִיד.

זי. הֵבִיא נְסָכָיו לָעוֹלָה, וְנִטְמָא זָבַח, אוֹ שֶׁנִּפְסַל - יִתְּנֵם לַשְּׁלָמִים. הֵבִיא נְסָכָיו לַשְּׁלָמִים וְנִטְמָא זָבַח, אוֹ שֶׁנִּפְסַל - יִתְּנֵם לָעוֹלָה. וּנְסָכָיו שֶׁלֹּא קָרְבוּ הַיּוֹם - יִקָּרְבוּ לְמָחָר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא קִדְּשׁוּ בַכְּלִי, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁקִּדְּשׁוּ בַכְּלִי - יִקָּרְבוּ הַיּוֹם וְאַל יִקָּרְבוּ לְמָחָר, מִפְּנֵי שֶׁנִּפְסָלִים בְּלִינָה. הָעֹמֶר - אֵין מְעַכֵּב אֶת הַכֶּבֶשׂ, וְהַכֶּבֶשׂ - אֵין מְעַכֵּב אֶת הָעֹמֶר. הַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים, כֵּיצַד יַעֲשׂוּ? יָנִיפוּ, וּתְעוּבָר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס: לֹא כִי! אֶלָּא כְּבָשִׂים מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, וְלֹא הַלֶּחֶם מְעַכֵּבְתָּם אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: עֲדַיִן דָּבָר שָׁקוּל! מִי מַכְרִיעַ? אָמַר בֶּן נַנָּס: אֲנִי אַכְרִיעַ! וְכֵן מָצִינוּ, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, קָרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם, אַף כָּאן יִקָּרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: הֲלָכָה מִדְּרַשׁ כִּדְבְרֵי בֶן נַנָּס, אֲבָל אֵין הַטַּעַם כִּדְבָרָיו. נִמְצָא אַתָּה אוֹמֵר, כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן - נִתְחַיְּבוּ בַּחֲלָה וּבְעָרְלָה וּבְחָדָשׁ. הִגִּיעַ ט״ז בְּנִיסָן - נִתְחַיְּבוּ בָּעֹמֶר וּבַקָּרֵב עִמּוֹ. שָׁהוּ חֲמִשִּׁים יוֹם - נִתְחַיְּבוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבַקָּרֵב עִמָּהֶן. לִי״ד שָׁנָה נִתְחַיְּבוּ בְּנָטַע רְבָעִי. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא נִתְחַיְּבוּ בְּנָטַע רְבָעִי אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. כְּשֶׁכָּבְשׁוּ וְשֶׁחִלְּקוּ - נִתְחַיְּבוּ בְּמַעֲשְׂרוֹת. הִתְחִילוּ מוֹנִים שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, וּשְׁנִיָּה, וּשְׁלִישִׁית, וְאַחַר כָּךְ נִתְחַיְּבוּ בְּנָטַע רְבָעִי. לְעֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה - עָשׂוּ שְׁמִיטָה. לְשִׁשִּׁים וְאַרְבַּע שָׁנָה - עָשׂוּ יוֹבֵל. מִפְּנֵי מַה אֲנִי אוֹמֵר קָרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם? מִפְּנֵי שֶׁהַכְּבָשִׂים מַתִּירִין אֶת עַצְמָן, וְלֹא הַלֶּחֶם. לֶחֶם בְּלֹא כְּבָשִׂים - אֵין לוֹ מִי יַתִּירֶנּוּ.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. קִנְמוֹן יֵשׁ בּוֹ חֲצָאִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל, כג): ״וְקִנְמָן בֶּשֶׂם מֲחֵצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם וְקָנֶה חֲמֵשׁ מֵאוֹת שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת הִין שְׁנַיִם עָשָׂר לוֹג״. קְטֹרֶת שֶׁלֹּא קָרְבָה חֲצָיָהּ בַּבֹּקֶר - תִּקָּרֵב כֻּלָּהּ בָּעֶרֶב, חוֹבַת בֵּין הָעַרְבַּיִם. כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁלֹּא קָרַב חֲצָיָהּ בַּבֹּקֶר - תִּקָּרֵב כֻּלָּהּ בֵּין הָעַרְבַּיִם, חוֹבַת בֵּין הָעַרְבַּיִם. שְׁעִירֵי הָרֶגֶל, לֹא קָרְבוּ בָּרֶגֶל - יִקָּרְבוּ בְּרֹאשׁ הַחֹדֶשׁ, לֹא קָרְבוּ בְּרֹאשׁ הַחֹדֶשׁ - יִקָּרְבוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. לֹא קָרְבוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - יִקָּרְבוּ לָרֶגֶל הַבָּא, שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא הִקְדִּישׁוּ קָרְבְּנוֹת צִבּוּר אֶלָּא עַל מְנָת לְקָרֵב בְּמִזְבֵּחַ חִיצוֹן. מוּסְפֵי שַׁבָּת שֶׁלֹּא קָרְבוּ בְּשַׁבָּת זוֹ - יִקָּרְבוּ בְּשַׁבָּת אַחֶרֶת, חוֹבַת שַׁבָּת הַבָּאָה אַחֶרֶת. מוּסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁלֹּא קָרְבוּ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ זֶה - יִקָּרְבוּ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אַחֵר, חוֹבַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַבָּא. לֹא הִקְרִיבוּ כְּבָשׂ בַּבֹּקֶר - יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. לֹא הִקְטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֹּקֶר - יַקְטִירוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ בֵּית דִּין אֲנוּסִין, אוֹ שׁוֹגְגִים, אֲבָל אִם הָיוּ מְזִידִין, שֶׁהָיְתָה חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא הִקְרִיבוּ כְּבָשׂ בַּבֹּקֶר - לֹא יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. לֹא הִקְטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֹּקֶר - לֹא יַקְטִירוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: כֻּלָּהּ הָיְתָה קְרֵבָה בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁאֵין מְחַנְּכִים אֶת מִזְבֵּחַ הַזָּהָב אֶלָּא בִּקְטֹרֶת סַמִּים, וְלֹא אֶת

תּוֹסֶפְתָּא

מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה, אֶלָּא בְּתָמִיד שֶׁל בֹּקֶר, וְלֹא אֶת הַשֻּׁלְחָן, אֶלָּא בְּלֶחֶם הַפָּנִים בְּשַׁבָּת, וְלֹא אֶת הַמְּנוֹרָה אֶלָּא בְּנֵרוֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם.

ב. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שִׁבְעַת יְמֵי מִלּוּאִים – הָיָה שֻׁלְחָן בָּטֵל בְּלֹא לֶחֶם, לְפִי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת. לֹא סִדְּרוּ עָלָיו אֶת הַלֶּחֶם, אֶלָּא בְּשַׁבָּת בִּזְמָנוֹ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת לט, מג): "וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אוֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'" וְגוֹ'. הֵיכָן צִוָּהוּ? (שְׁמוֹת כה, ח): "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ" וְגוֹ' (שָׁם מ, כב): "וַיִּתֵּן אֶת הַשֻּׁלְחָן בְּאֹהֶל מוֹעֵד" וְגוֹ'. (מ, כג): "וַיַּעֲרֹךְ עָלָיו עֶרֶךְ לֶחֶם לִפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'". הֵיכָן צִוָּהוּ? (וַיִּקְרָא כד, ח): "בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעַרְכֶנּוּ לִפְנֵי ה'" וְגוֹ'. (שְׁמוֹת מ): "וַיָּשֶׂם אֶת הַמְּנוֹרָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ', וַיַּעַל הַנֵּרוֹת לִפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'". הֵיכָן צִוָּהוּ? "עַל הַמְּנוֹרָה הַטְּהוֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת הַנֵּרוֹת" וְגוֹ' (וַיִּקְרָא כד, ד). "וַיָּשֶׂם אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ', וַיְקַטֵּר עָלָיו קְטֹרֶת סַמִּים כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'" (שְׁמוֹת מ, כד). הֵיכָן צִוָּהוּ? "בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת יַקְטִירֶנָּה" (שְׁמוֹת ל, ז). "וַיָּשֶׂם אֶת מָסַךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן וְאֶת מִזְבַּח הָעוֹלָה שָׂם פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד, וַיַּעַל עָלָיו אֶת הָעוֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'" (שְׁמוֹת מ, ו). הֵיכָן צִוָּהוּ? "אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר" וְגוֹ' (שְׁמוֹת כט, לט).

ג. דָּבָר אַחֵר, "וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אוֹתָהּ וַיְבָרֶךְ אוֹתָם מֹשֶׁה" (שְׁמוֹת לט, מג); מַה הָיָה בִּרְכָּה שֶׁבֵּרְכָן? אָמַר לָהֶם: 'תְּשֶׁרֶה שְׁכִינָה עַל מַעֲשֶׂה יְדֵיכֶם'! רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּךְ בֵּרְכָן – "ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים" (דְּבָרִים א, יא). אָמַר לָהֶם: כְּשֵׁם שֶׁנִּתְעַסַּקְתֶּם בְּמְלָאכֶת מִשְׁכָּן וְשָׂרְתָה שְׁכִינָה עַל מַעֲשֶׂה יְדֵיכֶם, כָּךְ תִּזְכּוּ וְתִבְנוּ לְפָנָיו בֵּית הַבְּחִירָה, וְתִשְׁרֶה שְׁכִינָה עַל מַעֲשֶׂה יְדֵיכֶם. וְהֵם אוֹמְרִים: "וִיהִי נֹעַם ה' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ" וְגוֹ' (תְּהִלִּים צא, יז).

הַשָּׁלֵם

ז,ד בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּרָצוֹן לִפְנֵי הַמָּקוֹם, מַהוּ נֶאֱמַר בָּהֶם? (בַּמִּדְבָּר כח, ב): "אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי" – כְּבָנִים שֶׁמִּתְפַּרְנְסִים מֵאֲבִיהֶן. בִּשְׁעַת תּוֹכָחוֹת, מַהוּ אוֹמֵר? "לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחוֹחִי" – כָּל קָרְבָּנוֹת שֶׁאֲתֶם מַקְרִיבִים, אֵינָן אֶלָּא לְאִשׁ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (תְּהִלִּים נ, ח): "לֹא עַל זְבָחֶיךָ אוֹכִיחֶךָּ וְגוֹ' לֹא אָקַח מִבֵּיתְךָ פָּר מִמִּכְלְאֹתֶיךָ עַתּוּדִים, אִם אֶרְעַב לֹא אֹמַר לָךְ וְגוֹ', יָדַעְתִּי כָּל עוֹף הָרִים וְגוֹ', כִּי לִי כָּל חַיְתוֹ יָעַר וְגוֹ', הַאֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים" וְגוֹ'. וְכִי יֵשׁ רְעָבוֹן לְפָנָיו? וְאוֹמֵר, אִם יֵשׁ רְעָבוֹן לְפָנַי, כֶּבֶשׁ שֶׁאַתָּה מַקְרִיב בַּבֹּקֶר, וְכֶבֶשׂ בֵּין הָעַרְבַּיִם, הֵן הֵיוּ דַיִּי? אִילּוּ הָיוּ דַיִּי, בְּיָדְךָ אֲנִי מוֹסֵר מְזוֹנוֹתַי? שֶׁאָמַרְתִּי לְךָ (תְּהִלִּים נ, יד): "זְבַח לֵאלֹהִים תּוֹדָה", אֶלָּא שֶׁתְּהֵא מוֹדֶה בִּי! (שָׁם): "וְשַׁלֵּם לָעֶלְיוֹן נְדָרֶיךָ".

ה. כֹּהֵן שֶׁהִקְרִיב מֶחֱצָה שַׁחֲרִית וּמֵת, וּמִנּוּ כֹּהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו – לֹא יָבִיא חֲצִי עִשָּׂרוֹן מִבֵּיתוֹ, וְלֹא חֲצִי עִשָּׂרוֹנוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן, אֶלָּא מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם וְחוֹזֵהוּ. מֶחֱצָה זֶה וּמֶחֱצָה רִאשׁוֹן – תְּעֻבַּר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. כֹּהֵן שֶׁהִקְרִיב מֶחֱצָה שַׁחֲרִית, וְנִטְמָא חֶצְיָהּ שֵׁנִי – הֲרֵי זֶה מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם, וְחוֹצֵהוּ. מֶחֱצָה זֶה וּמֶחֱצָה רִאשׁוֹן – תְּעֻבַּר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

ו. לֹא מִנּוּ כֹּהֵן אַחֵר, מִשֶּׁל מִי הָיְתָה קְרֵבָה? רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִשֶּׁל צִבּוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ו, יא): "חָק עוֹלָם". מִי שֶׁהַבְּרִית כְּרוּתָה לוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשֶּׁל יוֹרְשָׁיו, שֶׁנֶּאֱמַר: (שָׁם ו, טו) "מִבָּנָיו יֵעָשֶׂה". וּשְׁלֵמָה הָיְתָה קְרֵבָה, בֵּין בַּבֹּקֶר בֵּין בָּעַרְבַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "כְּלִיל תְּקֻטָּר".

ז. כָּל הַמְּנָחוֹת, אֵין לָשִׁין אוֹתָן בְּרוֹתְחִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן חוֹלְטִין. וְלֹא בְּצוֹנֵן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רוֹטְשִׁין. אֲבָל לָשִׁין אוֹתָן בְּפוּשָׁרִין, וּמְשַׁמְּרָן שֶׁלֹּא יַחְמִיצוּ. וְאִם הֶחְמִיץ אֶת שְׁיָרֶיהָ – עוֹבֵר מִשּׁוּם אַרְבָּעָה דְּבָרִים, מִשּׁוּם בַּל תְּלוּשׁ, וּבַל תִּירַךְ, וּבַל תִּקְטֹף, וּבַל תַּאֲפֶה. אֲפִיָּה בִּכְלָל הָיְתָה, וְלָמָּה יָצְאת? לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ, מַה אֲפִיָּה מְיֻחֶדֶת, מַעֲשֶׂה יְחִידִי, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ בְּעַצְמָהּ,

תּוֹסֶפְתָּא

אַף אֲנִי מְרַבֶּה אֶת לִישָׁתָהּ וַעֲרִיכָתָהּ וַאֲפִיָּתָהּ, וְכָל מַעֲשֶׂיהָ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לְחוּב עָלָיו בְּעַצְמוֹ. רְבוּכָה, לָשִׁין אוֹתָהּ בְּרוֹתְחִין, אֵין לְךָ טָעוּן רְבוּכָה אֶלָּא שְׁלֹשֶׁת מִינִין בִּלְבַד. חֲבִיתֵי כֹהֵן מָשִׁיחַ, וּרְבוּכָה שֶׁבְּתוֹדָה, וְאֵיל הַמִּלּוּאִים.

ח. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין מִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל לְבֵין מִנְחַת כֹּהֵן הֶדְיוֹט: מִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל בָּאָה תָּמִיד, בָּאָה תָּדִיר, בָּאָה רְבוּכָה, וּקְרֵבָה חֲצָאִין, וּטְעוּנָה שְׁנֵי קְמָצִין, אֶחָד שַׁחֲרִית וְאֶחָד בֵּין הָעַרְבַּיִם וְחוֹבָה. שְׁלִשָּׁה לוֹגִין שֶׁמֶן, לוֹג וּמֶחֱצָה שַׁחֲרִית לוֹג וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִנְחַת חוֹבָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, אֲבָל בְּמִנְחַת נְדָבָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל - הֲרֵי הִיא כְּמִנְחַת נְדָבָה שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט. מִנְחָה שֶׁבַּבָּמָה, זָר קוֹמֵץ וּמַקְטִיר עַל גַּבֵּי הָאִישִׁים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מִנְחָה בַּבָּמָה.

ט. כֵּיצַד מְחַלֵּק אֶת הַשֶּׁמֶן? מִנְחָה שֶׁל עִשָּׂרוֹן אֶחָד - נוֹתְנִין לָהּ לוֹג. שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן - נוֹתְנִין לָהּ שִׁשִּׁים לוֹג. אֲבָל קֹמֶץ לְבוֹנָה, קֹמֶץ אַזְכָּרָה - קֹמֶץ אֶחָד לְכֻלָּן. רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר: כְּשֵׁם שֶׁהַקֹּמֶץ שֶׁל לְבוֹנָה וְשֶׁל אַזְכָּרָה קֹמֶץ אֶחָד לְכֻלָּן, כָּךְ מִנְחָה שֶׁל עִשָּׂרוֹן אֶחָד, וְשֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן - לוֹג אֶחָד לְכֻלָּן, שֶׁנֶּאֱמַר: "לְמִנְחָה וְלוֹג שָׁמֶן" - לְכָל הַמִּנְחָה לֹג שָׁמֶן. כֵּיצַד מְנִיף? שַׁלְמֵי יָחִיד הָיָה מְפָרִישׁ מֵהֶן שְׁתֵּי כָלְיוֹת, וְיוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, וְאַלְיָה מִן הַכֶּבֶשׂ, חָזֶה וְשׁוֹק, וּמוֹסִיף עֲלֵיהֶן הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם, וְנוֹתְנִין לִידֵי הַבְּעָלִים, וְכֹהֵן מֵנִיחַ יָדוֹ תַּחַת יְדֵי הַבְּעָלִים, וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא, וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד, וְכֵן הָיְתָה תְּנוּפָתָהּ. חָזֶה וְשׁוֹק וּזְרוֹעַ, וְתִרוּמַת הַלֶּחֶם - נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְיוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, וְאַלְיָה, וְחָזֶה וְשׁוֹק - נוֹתְנָהּ לְכֹהֵן אֶחָד, וּמֵנִיחַ יָדוֹ תַּחַת יָדוֹ שֶׁל כֹּהֵן, וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא, וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד. וְכֵן הָיְתָה תְּנוּפָתוֹ, וְחָזֶה וְשׁוֹק - נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְהַשְּׁאָר קָרֵב לָאִשִּׁים.

י. כֵּיצַד מֵנִיף שְׁתֵּי הַלֶּחֶם? נוֹתֵן חֲלָה אַחַת עַל גַּבֵּי כֶּבֶשׂ זֶה, וְחֲלָה אַחַת עַל גַּבֵּי כֶּבֶשׂ זֶה, כֹּהֵן מֵנִיחַ יָדוֹ תַּחַת יְדוֹ שֶׁל כֶּבֶשׂ, וְכֹהֵן אַחֵר מֵנִיחַ יָדוֹ תַּחַת יְדוֹ שֶׁל כֶּבֶשׂ, וְכֵן הָיְתָה תְּנוּפָתָן, וְחָזֶה וְשׁוֹק - נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְהַשְּׁאָר קָרֵב לָאִשִּׁים.

הַשָּׁלֵם

מֵנִיחַ יָדוֹ תַּחַת יָדוֹ שֶׁל כֹּהֵן, וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא, וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד, וְכָךְ הָיְתָה תְּנוּפָתָם. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשֻׁלָּם אוֹמֵר: כְּבָשִׂים עַל גַּבֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כג, כ): "וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אוֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה" וְגוֹ'. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' עַל שְׁנֵי כְבָשִׂים". אָמַר לָהֶם: מָה מְצִינוּ, עַד אֵין הַדָּבָר שָׁקוּל, מִי מַכְרִיעַ? אָמְרוּ לוֹ: מָה מָצִינוּ בְּאֵיל הַמִּלּוּאִים, הַלֶּחֶם לְמַעְלָה, אַף כָּאן - הַלֶּחֶם לְמַעְלָה. כָּל הַמְּנָחוֹת, אֵין בָּאוֹת כְּשֵׁרוֹת אֶלָּא בַּתַּנּוּר, עֲשָׂאָן בַּכַּפָּח וּבָרַעֲפִים - פְּסוּלוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּפָח כַּתַּנּוּר.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁרִבָּה מִדַּת חַלּוֹת, אוֹ שֶׁחִסֵּר מִדַּת חַלּוֹת, אוֹ שֶׁהָיְתָה מִדָּה חֲסֵרָה מֵחֲבֵרְתָּהּ, אוֹ יִתְרָה מֵחֲבֵרְתָּהּ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלוֹת. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים, חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר, שֶׁרִבָּה מִדַּת חַלּוֹת, אוֹ שֶׁחִסֵּר מִדַּת חַלּוֹת, אוֹ שֶׁהָיְתָה מִדָּה יְתֵרָה מֵחֲבֵרְתָּהּ, אוֹ חֲסֵרָה מֵחֲבֵרְתָּהּ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלוֹת. וּשְׁאָר כָּל הַמְּנָחוֹת, בֵּין מֻשָּׁל יָחִיד, וּבֵין מֻשָּׁל צִבּוּר - אֵין לָהֶם קְצָבָה, וּבִלְבַד שֶׁיְּבִיאוּ מִן הַמֻּבְחָר.

ב. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים - נֶאֱכָלוֹת אֲבָל לֹא נִקְמָצוֹת. מִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל, מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים - לֹא נֶאֱכָלוֹת וְלֹא נִקְמָצוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִנְחַת חוֹטֵא שֶׁל כֹּהֲנִים נִקְמָצוֹת. הַקֹּמֶץ קָרֵב לְעַצְמוֹ, וְשִׁירַיִם קְרֵבִין לְעַצְמָן. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַקֹּמֶץ קָרֵב בְּעַצְמוֹ, וְהַשִּׁירַיִם מִתְפַּזְּרִים עַל גַּבֵּי הַדֶּשֶׁן.

ג. כָּל הַמְּנָחוֹת נַעֲשׂוֹת בִּכְלִי, וּטְעוּנוֹת שְׁלֹשָׁה מַתָּנוֹת שֶׁמֶן: יְצִיקָה, וּבְלִילָה, וּמַתַּן שֶׁמֶן בִּכְלִי קֹדֶם לַעֲשִׂיָּתָהּ. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נוֹתֵן שֶׁמֶן בִּכְלִי וּמְטַגְּנוֹ שֶׁמֶן בְּסֹלֶת, וּבוֹלְלָהּ וּפוֹתְתָהּ, וְיָצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן, כְּדֶרֶךְ שֶׁיָּצַק עַל הַגְּרִיסִין. חַלּוֹת טְעוּנוֹת בְּלִילָה וּרְקִיקָה, מְשִׁיחָה. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר, כָּשֵׁר בַּחַלּוֹת - פָּסוּל בִּרְקִיקִין. כָּשֵׁר בִּרְקִיקִין - פָּסוּל בַּחַלּוֹת. כֵּיצַד בּוֹלְלִין? חַלּוֹת חַלּוֹת בּוֹלְלִין; דִּבְרֵי

תּוֹסֶפְתָּא

רַבִּי, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ז, יב): ״חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן״. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: סֹלֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ב, ה): ״סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן״. אָמַר לָהֶן: עַד אֵין הַדָּבָר שָׁקוּל, מִי מַכְרִיעַ? אָמְרוּ לוֹ: נֶאֱמַר כָּאן ׳חַלּוֹת׳, וְנֶאֱמַר בְּתוֹדָה ׳חַלּוֹת׳, מַה ׳חַלּוֹת׳ הָאֲמוּרוֹת בְּתוֹדָה, אִי אֶפְשָׁר לְבוּלְלָן, בְּלֹא סֹלֶת אַף ׳חַלּוֹת׳ הָאֲמוּרוֹת כָּאן - אִי אֶפְשָׁר לְבוּלְלָן בְּלֹא סֹלֶת. אָמַר רַבִּי: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵיהֶם מִדְּבָרַי.

ד. כֵּיצַד מוֹשְׁחָן? מוֹשֵׁחַ פְּנֵי כָל הָרְקִיק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מוֹשֵׁחַ אֶת הָרְקִיקִין כְּמִין ׳כִּי׳, וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. מִנְחָה שֶׁהָיְתָה בָּאָה מֶחֱצָה חַלּוֹת וּמֶחֱצָה רְקִיקִין, נוֹתֵן מֶחֱצָה לְחַלּוֹת וּמֶחֱצָה לִרְקִיקִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מָשַׁח אֶת הָרְקִיקִין כְּמִין ׳כִּי׳, וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן נוֹתֵן לְחַלּוֹת. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מוֹתָר רְקִיקֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל פְּתִיתֵיהֶן כְּזֵיתִים - כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שׁוֹלֵט בָּהֶן לְקוֹמְצָן.

ה. חֲצִי לוֹג מַיִם לַסּוֹטָה, וַחֲצִי לוֹג שֶׁמֶן לְתוֹדָה, נוֹתֵן מֶחֱצָה לְחַלּוֹת וּמֶחֱצָה לִרְקִיקִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מוֹשֵׁחַ הַשֶּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָאוֹמֵר מַאֲפֶה - מֵבִיא מֶחֱצָה חַלּוֹת וּמֶחֱצָה רְקִיקִין, בּוֹלֵל וְנוֹטֵל מִן הָאֶמְצַע, וְאִם נָתַן מִמִּין עַל חֲבֵרוֹ - יָצָא.

ו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה מִינִין טְעוּנִים שְׁלֹשׁ מִצְוֹת. שְׁתַּיִם בְּכָל אֶחָד, וּשְׁלִישִׁית אֵין בָּהֶן. אֵלּוּ הֵן: זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי יָחִיד, וְאָשָׁם מְצוֹרָע. זִבְחֵי שַׁלְמֵי יָחִיד - טְעוּנִין סְמִיכָה חַיִּים, וּתְנוּפָה שְׁחוּטִין, וְאֵין בָּהֶם תְּנוּפָה חַיִּים, הֵיכָן תְּנוּפָתָן? בְּזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר. זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר טְעוּנִין תְּנוּפָה חַיִּין וּשְׁחוּטִין, וְאֵין בָּהֶן סְמִיכָה. וְהֵיכָן סְמִיכָתָן? בְּאָשָׁם מְצוֹרָע. אָשָׁם מְצוֹרָע טָעוּן סְמִיכָה וּתְנוּפָה חַיִּין, וְאֵין טָעוּן תְּנוּפָה שְׁחוּט, וְהֵיכָן תְּנוּפָתוֹ? בְּזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר.

ז. כָּל הַמְּנָחוֹת טְעוּנוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁיפָּה וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּעִיטָה. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: שִׁיפָּה וּבְעִיטָה בְּחִטִּין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר:

הַשָּׁלֵם

בְּבָצֵק הָעֹמֶר הָיָה בָּא עִשָּׂרוֹן מִשֶּׁלֹשׁ סְאִין. כַּמָּה עִשָּׂרוֹן? שֶׁלֹשׁ סְאִין, נִמְצָא עִשָּׂרוֹן שֶׁלּוֹ קַב וּמֶחֱצָה. הָעֹמֶר - הָיָה מְנַפֵּהוּ בְּשֶׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נְפָה. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם - בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. לֶחֶם הַפָּנִים - בְּאַחַת עֶשְׂרֵה. בַּדֵּקָה וּבַגַּסָּה, בַּדֵּקָה - שֶׁתְּהֵא קוֹלֶטֶת אֶת הַסֹּלֶת. וּבַגַּסָּה - שֶׁתְּהֵא קוֹלֶטֶת אֶת הַסְּבִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נָפָה הָיוּ זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, תַּחְתּוֹנָה שֶׁבְּכֻלָּן - עֲשׂוּיָה שֶׁתְּהֵא קוֹלֶטֶת אֶת הַסֹּלֶת.

ח. הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, שֶׁרִבָּה מִדַּת עֶשְׂרוֹנָן, אוֹ שֶׁחִסֵּר מִדַּת עֶשְׂרוֹנָן, שֶׁהָיְתָה מִדָּה מְרֻבָּה מֵחֲבֵרְתָּהּ, אוֹ חִסְּרָה מֵחֲבֵרְתָּהּ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלוֹת. רִבָּה מִדַּת סְאִין, אוֹ שֶׁחִסֵּר מִדַּת סְאִין - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת. תּוֹדָה הָיְתָה בָּאָה חָמֵשׁ סְאִין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת, שֶׁהֵן שֵׁשׁ מִדְבָּרִיּוֹת, נִמְצֵאת יְרוּשַׁלְמִיּוֹת יְתֵרָה עַל מִדְבָּרִיּוֹת שְׁתּוּת.

ט. אֵיל הַמְּלוּאִים הָיָה בָּא בְּמַצָּה שֶׁבְּתוֹדָה, חַלּוֹת רְקִיקִין וּרְבוּכָה, שַׁמְנָן כְּשֶׁמֶן תּוֹדָה וּתְנוּפָה כִּתְנוּפַת אֵיל נָזִיר. הָיָה בָּא שְׁנֵי יָדוֹת כְּמַצָּה שֶׁבְּתוֹדָה, חַלּוֹת וּרְקִיקִין, אֵין בּוֹ רְבוּכָה, שַׁמְנוֹ כְּשֶׁמֶן תּוֹדָה, וּתְנוּפָתוֹ כִּתְנוּפַת תּוֹדָה.

י. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה לִפְנִים וְלַחוֹמָה אַבִּית פָּגִי - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. אֲפִלּוּ כֻּלָּם בִּפְנִים וְאֶחָד מֵהֶם בַּחוּץ - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ, וְנִמְצָא רוֹבַע וְנִרְבָּע, מֻקְצֶה וְנֶעֱבָד, אֶתְנָן וּמְחִיר - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁפְּסָלָהּ קֹדֶם לִשְׁחִיטָה - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, וְחוּץ לִמְקוֹמָהּ - קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵפָה - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קָדַשׁ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא קָדַשׁ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, שֶׁקָּדַשׁ הַלֶּחֶם, וְעַל שֶׁשְּׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם שֶׁלֹּא קָדַשׁ הַלֶּחֶם, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִמְקוֹמָהּ, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קָדַשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

אוֹמֵר: לֹא קָדַשׁ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, שֶׁקָּדַשׁ הַלֶּחֶם? ! אַף שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִמְקוֹמָהּ - יִקְדַּשׁ הַלֶּחֶם ! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִי אַתָּה מוֹדֶה, שֶׁשְּׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בְּעֵלַת מוּם, שֶׁלֹּא קָדַשׁ הַלֶּחֶם, אַף שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִמְקוֹמָהּ - לֹא יִקְדַּשׁ הַלֶּחֶם? ! אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַתָּה מְקִישׁוֹ לְבַעַל מוּם? וַאֲנִי מְקִישׁוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ ! נִרְאֶה, לְמִי דּוֹמֶה? אִם דּוֹמֶה לְבַעַל מוּם - נִלְמְדוֹ מִבַּעַל מוּם. וְאִם דּוֹמֶה לְחוּץ לִזְמַנּוֹ - נִלְמְדוֹ מֵחוּץ לִזְמַנּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חוּץ לִזְמַנּוֹ נִפְסַל בְּמַחְשָׁבָה, וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ נִפְסַל בְּמַחֲשָׁבָה, וְאֵל יוֹכִיחַ בַּעַל מוּם, שֶׁאֵין נִפְסַל בְּמַחֲשָׁבָה אֶלָּא בְּמַעֲשֶׂה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בַּעַל מוּם - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, וְאֵל יוֹכִיחַ חוּץ לִזְמַנּוֹ, שֶׁפִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.

יא. תּוֹדָה טְעוּנָה לֶחֶם, וְהַטּוֹעֶה אֵינָהּ טְעוּנָה לֶחֶם. אֵיזֶה הוּא טוֹעֶה? הַמַּפְרִישׁ תּוֹדָה וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ, עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת: רִאשׁוֹנָה - תִּקָּרֵב, וּטְעוּנָה לֶחֶם, וּטְעוּנָה נְסָכִים. וּשְׁנִיָּה - תִּקָּרֵב וְאֵין טְעוּנָה לֶחֶם, אֲבָל טְעוּנָה נְסָכִים.

יב. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְתוֹדָתוֹ, וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֵּיהֶם, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן תּוֹדָה עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת - יָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ תּוֹדָה, וְתִקָּרֵב, וּטְעוּנָה לֶחֶם, וּטְעוּנָה נְסָכִים, וְהַשְּׁאָר, יָבִיא בָּהֶן תּוֹדָה, וְתִקָּרֵב, וְאֵין טְעוּנָה לֶחֶם. אֲבָל טְעוּנָה נְסָכִים. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְתוֹדָתוֹ, וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ תּוֹדָה תַּחְתֵּיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמָּעוֹת - יָבִיא בָּהֶן תּוֹדָה וְתִקָּרֵב, וּטְעוּנָה לֶחֶם, וּטְעוּנָה נְסָכִים, וְהַתּוֹדָה - תִּקָּרֵב, וְאֵין טְעוּנָה לֶחֶם אֲבָל טְעוּנָה נְסָכִים. הַמַּפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֶּיהָ, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן תּוֹדָה עַד שֶׁנִּמְצְאָה תּוֹדָה, תּוֹדָה תִּקָּרֵב וּטְעוּנָה לֶחֶם, וּטְעוּנָה נְסָכִים, וְהַמָּעוֹת יָבִיא בָּהֶן תּוֹדָה וְתִקָּרֵב, וְאֵין טְעוּנָה לֶחֶם, אֲבָל טְעוּנָה נְסָכִים. הַמַּפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְהִקְרִיבָהּ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאָת הָרִאשׁוֹנָה - תִּקָּרֵב וּטְעוּנָה לֶחֶם וּטְעוּנָה נְסָכִים. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְתוֹדָתוֹ, וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֵּיהֶן, וְלָקַח בָּהֶן תּוֹדָה, וְהִקְרִיבָהּ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת - יָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ תּוֹדָה, וְתִקָּרֵב, וּטְעוּנָה לֶחֶם וּטְעוּנָה נְסָכִים, וְהַשְּׁאָר בָּהֶן תּוֹדָה, וְתִקָּרֵב, וּטְעוּנָה נְסָכִים. אֲבָל לֶחֶם וּמַתָּנוֹת לֹא.

יג. עַד שֶׁלֹּא שְׁחָטָהּ וְיָצָא חוּץ לַחוֹמָה - יַחֲזֹר וְיִשְׁחַט עָלֶיהָ וּכְשֵׁרָה, מִשֶּׁשְּׁחָטָהּ וְיָצָא חוּץ לַחוֹמָה - הַדָּם יִזָּרֵק וְלֹא יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ. תּוֹדָה מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה וְהַלֶּחֶם אָסוּר. מִשֶּׁנִּזְרַק הַדָּם תּוֹרְמִין מִמַּה שֶׁבַּפְּנִים עַל מַה שֶּׁבַּחוּץ. עַד שֶׁלֹּא שְׁחָטָהּ וְנִפְרַס הַלֶּחֶם - יָבִיא לֶחֶם אַחֵר וְיִשְׁחַט עָלָיו, וּכְשֵׁרָה. מִשֶּׁשְּׁחָטָהּ, וְנִפְרַס הַלֶּחֶם - הַדָּם יִזָּרֵק, וְיֵצֵא יְדֵי נִדְרוֹ. תּוֹדָה מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה וְהַלֶּחֶם אָסוּר. מִשֶּׁנִּזְרַק הַדָּם תּוֹרְמִין מִן הַשָּׁלֵם עַל הַפָּרוּס. מִשֶּׁשְּׁחָטָהּ נִטְמָא לַחְמָהּ - הַדָּם יִזָּרֵק וְלֹא יָצָא יְדֵי חוֹבַת נִדְרוֹ. תּוֹדָה מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה, וְהַלֶּחֶם אָסוּר. מִשֶּׁנִּזְרַק הַדָּם - תּוֹרְמִין מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא.

יד. תּוֹדָה חֲצָיָהּ מִן הַחֻלִּין וְחֲצָיָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר - יָבִיא לַחְמָהּ כַּיּוֹצֵא בָּהּ. חֲצָיָהּ מִן הַחֻלִּין וְחֲצָיָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר. תּוֹדָה הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר, אֲבָל חוֹבָתוֹ אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יג, ה): "וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה", מַה זוֹ אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, אַף כָּל דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה - לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, לֹא יָבִיא מֵחֵטֶי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה וַהֲרֵי עָלַי שְׁלָמִים, הוֹאִיל וְהֵן בָּאִין חוֹבָה - לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. נְסָכִים בְּכָל מָקוֹם - לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. מִכָּאן אָמְרוּ: אֵין מְבִיאִין מְנָחוֹת וּנְסָכִים, מִנְחַת בְּהֵמָה, וְלַחְמָהּ שֶׁל תּוֹדָה מִן הַטֶּבֶל וּמִן הַתְּבוּאָה. מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְּרוּמָתוֹ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ, מִן הַמְּדֻמָּע וּמִן הֶחָדָשׁ, וּמִפֵּירוֹת שְׁבִיעִית, וְאִם הֵבִיא - הֲרֵי

תּוֹסֶפְתָּא

אֲלוּ פְּסוּלִין. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִן הָעֲרָלָה וּמִכִּלְאֵי הַכֶּרֶם.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. כָּל קָרְבָּנוֹת צִבּוּר וְהַיָּחִיד בָּאִין מֵאֶרֶץ וּמִחוּץ לָאָרֶץ, אֲפִלּוּ מִבֵּין הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. חוּץ מִבְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, שֶׁאֵין בָּאִין אֶלָּא מִן הָאָרֶץ. וְאֵין בָּאִין אֶלָּא מִיִּשְׂרָאֵל. כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת מִן הָאָרֶץ וּמִחוּץ לָאָרֶץ, מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן, חוּץ מִן הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁאֵין בָּאִין אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ. וְכֻלָּן אֵין בָּאִין אֶלָּא מִן הַמֻּבְחָר, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יב, יא): "וְכָל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם". אִיזֶהוּ מִבְחָר שֶׁלָּהֶן? מִכְמָשׂ זוֹ לַחָה אַלְפָּא לַסֹּלֶת, שְׁנֵיָּה לָהּ עֻפָּרִים בַּבִּקְעָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף חִטֵּי בָּרְחַיִם וּכְפַר אָחוּס – אֲלוּ הָיוּ בְּצַד יְרוּשָׁלַיִם, וּמֵהֶן הָיוּ מְבִיאִין. אֵין מְבִיאִין, אֶלָּא מִן הַמְיֻחָדוֹת הַנִּיטָּרוֹת הַמְיֻחָדוֹת לְכֶן. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נָרֵהּ שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, וּשְׁנִיָּה חֲרָשָׁהּ, זוֹרְעָהּ קֹדֶם לַפֶּסַח שִׁבְעִים יוֹם כְּדֵי שֶׁתְּהֵא סְמוּכָה לַחַמָּה, וְהִיא עוֹשָׂה סֹלֶת מְרֻבָּה, וְהָיְתָה עוֹשָׂה קְנֵה זֶרֶת וְשִׁבֹּלֶת זְרָתַיִם. הָיוּ בוֹרְרִין אוֹתָהּ וְלוֹתְתִין אוֹתָהּ, וְטוֹחֲנִין אוֹתָהּ וּמַרְקִידִין אוֹתָהּ, וּמוֹלִיכִין אוֹתָהּ אֵצֶל גִּוְבָר, וְהַגִּוְבָר מַכְנִיס יָדוֹ לְתוֹכָהּ, אִם הָיָה אָבָק עוֹלֶה מִתּוֹכָהּ – חוֹזֵר וּמַרְקִידִין שְׁנִיָּה. וּמֵשֵׁם רַבִּי נָתָן אָמְרוּ: יָדוֹ סָךְ בַּשֶּׁמֶן וּמַשְׁקִיעַ לְתוֹכָהּ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אָבָק עוֹלֶה מִתּוֹכָהּ. סֹלֶת שֶׁהִתְלִיעַ – הֲרֵי זוֹ בַּעַל מוּם לַמִּזְבֵּחַ. חִטִּין שֶׁהִתְלִיעוּ, אוֹ שֶׁהִרְקִיבוּ – הֲרֵי אֲלוּ בַּעֲלֵי מוּמִין לַמִּזְבֵּחַ. תְּקוּעָה אַלְפָּא לַשֶּׁמֶן. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: שְׁנִיָּה לָהּ רֶגֶב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: שְׁלִישִׁית הָיְתָה לָהּ גּוּשׁ חָלָב בַּגָּלִיל.

ב. אֵין מְבִיאִין, אֶלָּא מִן הַזֵּיתִים הַמְיֻחָדִין לְכָךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה טוֹחֲנָן בָּרְחַיִם, אֶלָּא כּוֹתְשָׁן בַּמַּכְתֶּשֶׁת. לֹא הָיָה טוֹחֲנָן בְּקוֹרָה אֶלָּא בָּאֲבָנִים. אֵין נוֹתְנִין אֶת הַלֶּחֶם לְתוֹךְ הַסַּל אֶלָּא סַל לְתוֹךְ הַלֶּחֶם. בּוֹרֵר מִתּוֹךְ הַסַּל, הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה הַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי לִמְנָחוֹת, שֶׁמָּן אַנְפּוֹקְנִין – פְּסוּל

הַשָּׁלֵם

שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא שְׁרָף, שֶׁמָּן הַשָּׁרוּי, וְהַשָּׁלוּק, וְהַמְּבֻשָּׁל שֶׁל שְׁמָרִים, וְשֶׁל רֵיחַ רַע – הֲרֵי זֶה בַּעַל מוּם לַמִּזְבֵּחַ. יַיִן אַלִיסְטִין וְהַכּוּשִׁי, וְהַבּוֹרִית, וְשֶׁל צְמוּקִים – לֹא יְבִיאֶן. וְאִם הֵבִיא – כָּשֵׁר. רַבִּי אוֹמֵר: יַיִן בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים, וּבֶן שָׁלֹשׁ שָׁנִים שֶׁדָּחָה טָמֵא, אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מַרְאָיו – לֹא יָבִיא. וְאִם הֵבִיא – כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין, לֹא מִן הַכִּדָּמֶת, וְלֹא מִן הַדָּלִית, אֶלָּא מִן הָרַגְלִיּוֹת הַמְיֻחָדוֹת לְכֶן. לֹא הָיוּ בוֹצְרִים עֲנָבִים וְכוֹרְמִין אוֹתָן, אֶלָּא בּוֹצְרִים אוֹתָן וְדוֹרְכִים אוֹתָן מִיָּד, וְלֹא הָיוּ כּוֹנְסִין אוֹתָן, לֹא בַּחֲצָבִים גְּדוֹלִים, וְלֹא בְּחָבִיּוֹת קְטַנּוֹת, אֶלָּא בְּכַדִּידִיּוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת. לֹא הָיוּ מַנִּיחִין אוֹתָן, לֹא בַּמַּרְתֵּף וְלֹא בְּרֹאשׁ הַגָּג, אֶלָּא מַנִּיחִין אוֹתָן כְּמוֹת שֶׁהֵן. וְאֵינוֹ מְמַלֵּא חָבִית עַל פִּיהָ, אֶלָּא שְׁתֵּי יְדוֹת בָּהּ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רֵיחָהּ נוֹדֵף. וְאֵינוֹ מֵבִיא, לֹא מִפִּיהָ מִפְּנֵי קְמָחִין, וְלֹא מִשּׁוּלֶיהָ מִפְּנֵי שְׁמָרִים, אֶלָּא נוֹקְבָהּ, וְנוֹטְלָהּ מִשְּׁלִישָׁהּ וּמֵאֶמְצָעָהּ. כֵּיצַד בּוֹדֵק? הַגִּוְבָּר קָנֶה בְּיָדוֹ, כֵּיוָן שֶׁזָּרַק גִּיר שֶׁל שְׁמָרִים, אוֹמֵר, וּמַעֲבִירִין אוֹתָהּ מִפָּנָיו, וּמְבִיאִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ. וְהֵן אוֹמְרִים: 'בּוֹאוּ וּקְחוּ לָכֶם פְּסֹלֶת הַמִּזְבֵּחַ'. אֵין מְבִיאִין יַיִן פָּחוֹת מִבֶּן אַרְבָּעִים יוֹם, וְאִם הֵבִיא מִגִּתּוֹ – כָּשֵׁר.

ג. אֵילִים – מִמּוֹאָב, עֲגָלִים – מִשָּׁרוֹן, כְּבָשִׂים – מִמִּדְבָּר. גּוֹזָלוֹת – מֵהַר הַמֶּלֶךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּבָשִׂים שֶׁגַּבֵּיהֶן רְחָבִים.

ד. כָּל הָעֵצִים כְּשֵׁרִים לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, חוּץ מִשֶּׁל זַיִת וְשֶׁל גֶּפֶן. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר מוֹסִיף חֲמִשָּׁה עֵצִים פְּסוּלִין, אַף שֶׁל שִׁקְמָה, וְשֶׁל חָרוּב, וְשֶׁל דֶּקֶל, וְשֶׁל מַיִם, וְשֶׁל אַלּוֹן, וְשֶׁל סְתִירָה, מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי אֲלוּ פְּסוּלִין. אֲבָל בְּאֵלּוּ רְגִילִין בְּמִדְבָּרִיּוֹת: שֶׁל תְּאֵנָה, וְשֶׁל שֶׁמֶן, וְשֶׁל אֱגוֹז.

ה. מֶלַח – זוֹ מֶלַח סְדוֹמִית; שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ב, יג): "וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח" – הָבָא מֶלַח שֶׁאֵינוֹ שׁוֹבֶתֶת! וְאֵיזוֹ זוֹ? מֶלַח סְדוֹמִית. וּמִנַּיִן אִם לֹא מָצָא סְדוֹמִית יָבִיא

תּוֹסֶפְתָּא

אִסְתֵּרְקָנִית? תַּלְמוּד לוֹמַר ״מֶלַח״, ״מֶלַח״ - רַבָּה.

ו. תְּכֵלֶת - אֵין כְּשֵׁרָה אֶלָּא מִן הַחִלָּזוֹן, שֶׁלֹּא מִן הַחִלָּזוֹן - פְּסוּלָה. שְׁנֵי הַתּוֹלַעַת - מִן הַתּוֹלָע שֶׁבֶּהָרִים. הֶבִיא שֶׁלֹּא מִן הַתּוֹלַעַת שֶׁבֶּהָרִים - פְּסוּלָה.

ז. שֵׁשׁ - זֶה פִּשְׁתָּן. הֶבִיאָה מִן הַנְּקֻבּוֹת - פְּסוּלָה.

ח. מְנוֹרָה וּכְלֵי שָׁרֵת - מִצְוָתָן לְהָבִיא מִמּוֹתַר נְסָכִים. אֵין לָהֶם - יָבִיאוּ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. מְנוֹרָה - אֵינָהּ כְּשֵׁרָה אֶלָּא מִן הָעֲשָׂת. עֲשָׂאָהּ מִן הַגְּרוּטָאוֹת - פְּסוּלָה. וּמִשְּׁאָר מִינֵי מַתָּכוֹת - כְּשֵׁרָה.

ט. חֲצוֹצְרוֹת - אֵין כְּשֵׁרָה אֶלָּא מִן הַכֶּסֶף, עֲשָׂאָהּ מִן הַגּוּשׁ - כְּשֵׁרָה, מִשְּׁאָר מִינֵי מַתָּכוֹת - פְּסוּלָה. וְנִמְצֵאתָ אוֹמֵר - פָּסוּל בַּמְּנוֹרָה כָּשֵׁר בַּחֲצוֹצְרוֹת. פָּסוּל בַּחֲצוֹצְרוֹת - כָּשֵׁר בַּמְּנוֹרָה. שֶׁל בַּעַץ, וְשֶׁל אֶבֶר, וְשֶׁל קַסְטָרִין, וְשֶׁל מַתָּכוֹת; רַבִּי פּוֹסֵל וְרַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. שֶׁל עֵץ, וְשֶׁל עֶצֶם, וְשֶׁל זְכוּכִית - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁפְּסוּלָה.

י. כְּלֵי שָׁרֵת, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן גָּבוֹהַּ - רַשַּׁאי הֶדְיוֹט לִשְׁתַּמֵּשׁ. מִשֶּׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן גָּבוֹהַּ - אֵין רַשַּׁאי הֶדְיוֹט לִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ. כֵּלִים שֶׁנַּעֲשׂוּ מִתְּחִלָּתָן לְהֶדְיוֹט - אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן כְּלֵי שָׁרֵת. כְּלֵי שָׁרֵת שֶׁנִּקְּבוּ - אֵין מַתִּיכִין אוֹתָן, וְאֵין מַטִּילִין לְתוֹכָן אֲבָר, וְאֵין מַשְׁחִיזִין אֶת פְּגִימָתָהּ. סַכִּין שֶׁפִּגֵּם - אֵין מַחֲזִירִין אוֹתָהּ, וְאֵין מַשְׁחִיזִין אֶת פְּגִימָתָהּ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: סַכִּין הָיְתָה טוֹרֶפֶת, וְצִוּוּ עָלֶיהָ וּגְנָזוּהָ.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק עֲשִׂירִי

א. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן? אֶחָד נִגְדָּשׁ וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ נִגְדָּשׁ, זֶה שֶׁהָיָה נִגְדָּשׁ בּוֹ הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת. זֶה שֶׁלֹּא הָיָה נִגְדָּשׁ בּוֹ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבִיתֵי כֹהֵן מָשִׁיחַ. וְכֻלָּן הָיָה שָׁם, לֹא מִדַּת שְׁלִשָּׁה דְּפַר וְלֹא מִדַּת שְׁנַיִם לָאַיִל, אֶלָּא אֲפִלּוּ שִׁשִּׁים פָּרִים וְשִׁשִּׁים אֵילִים, עִשָּׂרוֹן אֶחָד הָיָה מוֹדֵד לְכֻלָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יד, כא): ״לַמִּנְחָה וְלֹג שֶׁמֶן״, שֶׁמֶן לְכָל מִנְחָה וְלוֹג שֶׁמֶן. שִׁבְעָה מִדּוֹת שֶׁל לַח הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, רְבִיעִית חֲצִי לוֹג, וְלוֹג רְבִיעַ הִין, וּשְׁלִישׁ הִין וְהִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הִין, וַחֲצִי הִין, וּשְׁלִישִׁית הִין, וּרְבִיעִית הִין לוֹג, וַחֲצִי לוֹג וּרְבִיעִית. רְבִיעִית מַה הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת? בָּהּ הָיָה מוֹדֵד לַחֲבִיתֵי כֹהֵן מָשִׁיחַ. חֲצִי לוֹג מַה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ? בּוֹ הָיָה מוֹדֵד שְׁלִשֶּׁת לוֹגִין וּמֶחֱצָה לַמְּנוֹרָה, וַחֲצִי לוֹג לְכָל נֵר. לוֹג, בּוֹ הָיָה מוֹדֵד לְכָל הַמְּנָחוֹת, רְבִיעַ הִין מַה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ? כָּל מִין צֹאן, גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, זְכָרִים וּנְקֵבוֹת, מִפְּנֵי שֶׁכֻּלָּן שָׁוִין בִּנְסָכִים, נִבְלָלִים זֶה בָּזֶה. שְׁלִישׁ הִין, הוּא הָיָה אוֹמֵר: עָנִי שֶׁבְּכֻלָּן לֹא הָיָה מְשַׁמֵּשׁ אֶלָּא בִּנְסְכֵי אֵילִים, בֶּן שְׁתֵּים וּמֵהֶן לְמַעְלָה. חֲצִי הִין מַה הָיָה מְשַׁמֵּשׁ? כָּל מִין בָּקָר גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, זְכָרִים וּנְקֵבוֹת, מִפְּנֵי שֶׁכֻּלָּן שָׁוִין בִּנְסָכִים, וְנִבְלָלִין זֶה בָּזֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא הָיְתָה מִדַּת שִׁבְעָה בַּמִּקְדָּשׁ הִין, שֶׁאֵין נוֹתְנִין מִדָּה אַחַת לִשְׁנֵי פָּרִים, מִדָּה אַחַת לִשְׁנֵי אֵילִים, מַה הָיָה מֵבִיא תַּחְתֵּיהֶם? לוֹג וּמֶחֱצָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וְכִי הָיָה שָׁם חֲצִי לוֹג וְלוֹג? אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: אִם כֵּן, יָכוֹל לְפָרְנֵס כֻּלָּן בְּרְבִיעִית אֶלָּא שֶׁאֵין מִדָּה בַּמִּקְדָּשׁ מְשַׁמֶּשֶׁת תַּחַת חֲבֶרְתָּהּ. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: אַרְבַּע מִדּוֹת שֶׁל לַח הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ: - רְבִיעִית, וַחֲצִי לוֹג, וְלוֹג, וְהִין, הָיָה שָׁם, וּשְׁנָתוֹת הָיוּ בַּהִין: - עַד כָּאן לַפָּר, עַד כָּאן לָאַיִל, עַד כָּאן לַכֶּבֶשׂ, חֲצִי לוֹג לְתוֹדָה, וּרְבִיעִית לַנָּזִיר.

ב. אֵין מַקְדִּישִׁין בִּפְנִים אֶלָּא בַּחוּץ. אֵין מְעָרְבִין נִסְכֵּי כְבָשִׂים בִּנְסְכֵי פָּרִים וְאֵילִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִנְחוֹת, בְּסֹלֶת, וּבְשֶׁמֶן. אֲבָל בַּיַּיִן מְעָרְבִים נִסְכֵּי יָחִיד בִּנְסְכֵי יָחִיד, וְנִסְכֵי צִבּוּר בִּנְסְכֵי צִבּוּר, שֶׁל יָחִיד בְּשֶׁל צִבּוּר, וְשֶׁל יוֹם בְּשֶׁל אֶמֶשׁ, וְשֶׁל הַיּוֹם בְּשֶׁל מָחָר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא קִדְּשׁוּ בַּכֵּלִי, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁקִּדְּשׁוּ בַּכֵּלִי - אֵין מְעָרְבִים שֶׁל יוֹם בְּשֶׁל מָחָר, מִפְּנֵי שֶׁנִּפְסָלִים

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

בְּלִינָה. כָּל בְּרוּצֵי מִדּוֹת הַלַּח בַּלַּח - קֹדֶשׁ. וּבְיָבֵשׁ -חוֹל. מִפְּנֵי מָה בַּלַּח קֹדֶשׁ? מִפְּנֵי שֶׁנִּמְשָׁחוֹת מִבִּפְנִים. מִפְּנֵי מַה בַּיָּבֵשׁ חוֹל? מִפְּנֵי שֶׁאֵין נִמְשָׁחוֹת. כָּל בְּרוּצֵי מִדּוֹת הַלָּלוּ, אִם יֵשׁ שָׁם זֶבַח אַחֵר - יִקָּרְבוּ עִמּוֹ. וְאִם לָאו - יִפָּסְלוּ בְּלִינָה. וְאִם לָאו - תְּעַבֵּר צוּרָתָן וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. וְאִם לָאו - יִמָּכְרוּ לְחַיָּבֵי זְבָחִים אַחֵר, יָבוֹא מֵהֶן קִיץ הַמִּזְבֵּחַ, מַה הֵן לוֹקְחִין בָּהֶן? עוֹלוֹת! וּמַקִּיצִים בָּהֶן אֶת הַמִּזְבֵּחַ.

ג. כָּל קָרְבָּנוֹת צִבּוּר אֵין בָּהֶם סְמִיכָה, חוּץ מִפַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁהֵן טְעוּנִים סְמִיכָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׂעִירֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים אֵין טְעוּנִין סְמִיכָה. מַה הָיָה מֵבִיא תַּחְתֵּיהֶן? שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: וַהֲלֹא אֵין סְמִיכָה אֶלָּא בִּבְעָלִים. שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ סוֹמְכִין עָלָיו אַהֲרֹן וּבָנָיו כְּאֶחָד. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אַף הֵן מְתַכַּפְּרִין בּוֹ. כְּלָל אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּל הַבָּא עַל עֲבֵרוֹת מִצְוָה יְדוּעָה וְדָמוֹ נִכְנָס לִפְנִים - טָעוּן סְמִיכָה, כָּל שֶׁאֵין בָּא עַל עֲבֵרוֹת מִצְוָה יְדוּעָה וְאֵין דָּמוֹ נִכְנָס לִפְנִים - אֵין טָעוּן סְמִיכָה. הַיּוֹרֵשׁ וְאַחַד עָשָׂר שֶׁבַּמַּעֲשֵׂר - הֲרֵי אֵלּוּ מְמִירִין, טְעוּנִין סְמִיכָה וְנִסְכִּים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַיּוֹרֵשׁ אֵינוֹ מֵמִיר וְאַחַד עָשָׂר שֶׁבַּמַּעֲשֵׂר אֵינוֹ מֵמִיר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא תְּמוּרָה וְאֵין תְּמוּרָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אִלּוּ הָיָה תְּמוּרָה הָיָה קָרֵב, אֶלָּא זֶבַח הָיָה וּנְסָכִים הָיוּ בִּפְנֵי עַצְמָן, כֵּיצַד סוֹמֵךְ? זֶבַח עוֹמֵד בָּצָפוֹן וּפָנָיו בַּמַּעֲרָב, סוֹמֵךְ בַּמַּעֲרָב וּפָנָיו בַּמַּעֲרָב, מְנִיחַ שְׁתֵּי יָדָיו עַל גַּבֵּי קַרְנָיו שֶׁל זֶבַח, וְלֹא הָיָה מֵנִיחַ יָדָיו עַל גַּבֵּי זֶבַח, וְלֹא הָיָה מֵנִיחַ יָדָיו זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וְלֹא הָיָה דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין יָדִים לַקְּרָנוֹת, מִתְוַדֶּה עָלָיו עָוֹן עֲבֵרָה עַל חַטָּאת, עָוֹן חַטָּאת עַל אָשָׁם, עָוֹן אָשָׁם עַל עוֹלָה, עָוֹן לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה שֶׁאֵין לָהֶם וְדוּי; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָה: עַל מַה עוֹלָה מְכַפֶּרֶת? עַל דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן עֹנֶשׁ? הֲרֵי זֶה עֹנֶשׁ אָמוּר, עַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁלָּהֶן אֲמוּרָה, עַל מַה עוֹלָה מְכַפֶּרֶת?

הַשָּׁלֵם

עַל מִצְוַת עֲשֵׂה, וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה. סְמִיכָה נוֹהֶגֶת בַּכֹּהֲנִים, וּלְוִיִּם, וְיִשְׂרְאֵלִים, וְגֵרִים, וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִין, חֲלָלִין, נְתִינִים, וּמַמְזֵרִין, סְרִיס אָדָם, סְרִיס חַמָּה, פְּצוּעַ דַּכָּה, וּכְרוּת שָׁפְכָה. אֵין נוֹהֶגֶת לֹא בְּעוֹבְדֵי כוֹכָבִים, וְלֹא בַּנָּשִׁים, וְלֹא בַּעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִין.

ד. חֲמִשָּׁה שֶׁהֵבִיאוּ זֶבַח אֶחָד - כֻּלָּן סוֹמְכִין עָלָיו. וְלֹא כֻלָּן כְּאֶחָד סוֹמְכִין עָלָיו, אֶלָּא כָּל אֶחָד וְאֶחָד סוֹמֵךְ וּמִסְתַּלֵּק. סְמִיכָה בִּשְׁלֹשָׁה. סְמִיכַת זְקֵנִים בִּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּחֲמִשָּׁה. לֹא כֻלָּן כְּאֶחָד סוֹמְכִין עָלָיו, אֶלָּא אֶחָד וְאֶחָד סוֹמֵךְ וּמִסְתַּלֵּק. אֵיל הַמִּלּוּאִים אַהֲרֹן וּבָנָיו כְּאֶחָד, כְּשֵׁם שֶׁהַסְּמִיכָה בְּטָהוֹרִין, כָּךְ שְׁחִיטָה בְּטָהוֹרִין, תֹּכַף לִסְמִיכָה שְׁחִיטָה, בְּמָקוֹם שֶׁסּוֹמְכִין שׁוֹחֲטִין. תְּנוּפָה נוֹהֶגֶת בַּכֹּהֲנִים, בַּלְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, בַּגֵּרִים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים, חֲלָלִים נְתִינִים מַמְזֵרִין, וּסְרִיס אָדָם וּסְרִיס חַמָּה, פְּצוּעַ דַּכָּה וּכְרוּת שָׁפְכָה - אֵין נוֹהֶגֶת, לֹא בְּעוֹבְדֵי כוֹכָבִים, וְלֹא בַּנָּשִׁים, וְלֹא בַּעֲבָדִים, וְלֹא בַּקְּטַנִּים. חֲמִשָּׁה שֶׁהֵבִיאוּ זֶבַח אֶחָד - אֶחָד מֵניף עַל יְדֵי כֻלָּן. הַמְשַׁלֵּחַ זִבְחוֹ בְּיַד אַחֵר - כֹּהֵן מֵניף עַל יָדוֹ, וְהָאִשָּׁה - כֹּהֵן מֵניף עַל יָדֶיהָ.

ה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: הָעֹמֶר הָיָה בָּא בְּשַׁבָּת - מִשָּׁלֹשׁ סְאִין. וּבְחוֹל - מֵחֲמֵשׁ סְאִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד בְּשַׁבָּת וְאֶחָד בַּחוֹל - מִשָּׁלֹשׁ הָיָה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: בַּשַּׁבָּת - הָיָה נִקְצָר בְּיָחִיד, בְּמַגָּל אַחַת וּבְקֻפָּה אַחַת. בַּחוֹל - בִּשְׁלֹשָׁה, וּבִשְׁלֹשׁ קֻפּוֹת וּבִשְׁלֹשׁ מַגָּלוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד שַׁבָּת וְאֶחָד חוֹל - בִּשְׁלֹשָׁה, בִּשְׁלֹשׁ קֻפּוֹת וּבִשְׁלֹשׁ מַגָּלוֹת. עֹמֶר הָיָה בָּא מִבִּקְעַת בֵּית מִקְלָה שֶׁל נַחַל קִדְרוֹן, מָקוֹם הָיְתָה, וְיִשָּׁנָה, כִּבֵּת שֶׁלֹּשׁ סְאִין הָיְתָה, וְחַמָּה זוֹרַחַת מִתּוֹכָהּ וְשׁוֹקַעַת לְתוֹכָהּ, הָיָה נִיר לְחֻצָּיהּ וְזוֹרֵעַ חֻצָּיהּ. שׁוֹמְרֵי סְפִיחִין בְּשִׁמְיטִין וְיוֹבְלוֹת לְהָבִיא מֵהֶן עֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם - נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. וּמִשָּׁם הָיוּ מְבִיאִין, בֵּין מְרֻבֶּה וּבֵין מִדָּבָר מוּעָט, הֵן הָיוּ דְּמִים. הָרוֹצֶה לְהִתְנַדֵּב

תּוֹסֶפְתָּא

- אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָרוֹצֶה לְהִתְנַדֵּב - יִנַּדֵּב, וּבִלְבַד שֶׁיְּמַסְרֵם לַצִּבּוּר.

ו. יוֹם הֶנֵּף שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת בְּקָצִירַת הָעֹמֶר. כֵּיצַד הָיוּ עוֹשִׂין? שְׁלוּחֵי בֵית דִּין יוֹצְאִין מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, נוֹטְלִין אֶת הַקֶּפּוֹת וְאֶת הַמַּגָּלוֹת, וּמְסָרְגִין שָׁם בָּעוֹמֶד שֶׁלֹּשׁ סְאִין, וּמַנִּיחִין אֶת הַקֶּפּוֹת וְאֶת הַמַּגָּלוֹת, וּבָאִין. יוֹם טוֹב סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה הָיוּ יוֹצְאִין, וְאוּכְלוֹס גָּדוֹל הָיָה יוֹצֵא עִמָּהֶן, כֵּיוָן שֶׁחֲשֵׁכָה. אָמַר לָהֶן: בְּשַׁבָּת זוֹ? בְּשַׁבָּת זוֹ? בְּשַׁבָּת זוֹ? בְּקֶפָּה זוֹ? בְּקֶפָּה זוֹ? בְּקֶפָּה זוֹ? רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק מוֹסִיף: אַף, בְּמַגָּל זוֹ? בְּמַגָּל זוֹ? בְּמַגָּל זוֹ? - שָׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, וְהֵן אוֹמְרִין לוֹ: הַן! הַן! הֵן! אֶקְצֹר? אוֹמְרִים לוֹ: קְצוֹר! וְכָל כָּךְ לָמָּה? מִפְּנֵי בֵיתוֹסִין, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִין: ״אֵין קְצִירַת הָעֹמֶר בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב״. קְצָרוּהוּ וּנְתָנוּהוּ לְקָפּוֹת וְהֵבִיאוּ לָעֲזָרָה, הָיוּ מְהַבְהְבִין אוֹתוֹ בָּאוּר, כְּדֵי לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוַת קָלִי; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין לְשׁוֹן הוּא זֶה, אֶלָּא אֲבוּב שֶׁל נְחֹשֶׁת הָיָה מְנֻקָּב נְקָבִים, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא הָאוּר יוֹצֵא בְּכֻלּוֹ בָּעֲזָרָה, וְהָרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת בּוֹ, וּנְתָנוּהוּ לָרֵחַיִם שֶׁל גְּרוֹסוֹת, לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ עִשָּׂרוֹן שֶׁמְּנוּפֶּה בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נָפָה. וְהַשְּׁאָר נִפְדֶּה וְנֶאֱכָל לְכָל אָדָם, וְחַיָּב בְּחַלָּה, וּפָטוּר מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּב בְּחַלָּה וּבְמַעְשְׂרוֹת. בָּא לוֹ לְעִשָּׂרוֹן, נָתַן שַׁמְנוֹ וּלְבוֹנָתוֹ, יָצַק, וּבָלַל, וְהֵנִיף וְהִגִּישׁ. קָמַץ וְהִקְטִיר, וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, מִשֶּׁקָּרַב הָעֹמֶר - יוֹצְאִין וּמוֹצְאִין אֶת שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁמָּלֵא קֶמַח וְקָלִי, שֶׁלֹּא בְּרָצוֹן חֲכָמִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בִּרְצוֹן חֲכָמִים הֵן עוֹשִׂין. מִשֶּׁקָּרַב הָעֹמֶר - הַתֵּר הֶחָדָשׁ מִיָּד. הָרְחוֹקִין מַתְּרִין מֻחְצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן. מִשֶּׁחָרַב הַבַּיִת, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֵּף - כָּלּוֹ אָסוּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וַהֲלֹא מִן הַתּוֹרָה הוּא אָסוּר! שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כג, יד): ״עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה״; מִפְּנֵי מָה הָרְחוֹקִין מַתְּרִין מֻחְצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן? מִפְּנֵי שֶׁיּוֹדְעִין שֶׁאֵין בֵּית דִּין מִתְעַצְּלִין בּוֹ. הָעֹמֶר - הָיָה מַתִּיר בְּמִדִינָה. וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם - בַּמִּקְדָּשׁ. כֵּיוָן שֶׁקָּרְבוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, הִתְחִילוּ מְבִיאִין מְנָחוֹת וּנְסָכִים מִכָּל מָקוֹם, אֵין נִמְנָעִין וְאֵין מְבִיאִין מְנָחוֹת בְּטוּבְלָן.

ז. הַמַּקְדִּישׁ קֶמַח לִמְנָחוֹת - פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מְקַטְפִין לִפְנֵי הָעֹמֶר, וּמוֹכְרִין לְאַחַר הָעֹמֶר, וּמְבִיאִין מְנָחוֹת בְּטוּבְלָן. הַמַּקְדִּישׁ קֶמַח לַמְּנָחוֹת - פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ: אָסוּר בֶּחָדָשׁ לִפְנֵי הַפֶּסַח - מֻתָּר לִרְפוּאָה, לַאֲכִילַת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, לַאֲכִילַת כְּלָבִים. לֹא אָסְרוּ, אֶלָּא יִשְׂרָאֵל בִּלְבַד. יִשְׂרָאֵל שֶׁאָכַל מִן הֶחָדָשׁ קֹדֶם לַפֶּסַח - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אֶת הָאַרְבָּעִים. הָיָה מַכְנִיס בִּשְׁלִשָׁה עָשָׂר, וְנֶעֱקָרָה בְּיָדוֹ - שׁוּתְלָהּ בִּמְקוֹם הַטִּינָא, אֲבָל לֹא בִּמְקוֹם הַגְּרִיד, שֶׁמִּקְצָת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אָסוּר לִקְצֹר בֵּית הַשְּׁלָחִין שֶׁבַּהָרִים, בֵּית הַבַּעַל שֶׁבָּעֲמָקִים, קוֹצְרִין מִפְּנֵי הַנְּטִיעוֹת וּמִפְּנֵי הָאֲבֵל וּמִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ. לֹא יְהֵא קוֹצֵר וְעוֹשֶׂה אוֹתָם כְּרֵיכוֹת, אֶלָּא קוֹצֵר וּמַנִּיחַ כְּדַרְכּוֹ. מֻתָּר לַעֲשׂוֹת בּוֹ שְׁבִיל, קוֹצֵר לַשַּׁחַת, עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ - יַתְחִיל. מִשֶּׁהֵבִיא שְׁלִישׁ - לֹא יַתְחִיל. וְאִם הִתְחִיל - יִגְמֹר. עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ - פָּטוּר בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפְאָה, מִשֶּׁהֵבִיא שְׁלִישׁ - חַיָּב בְּלֶקֶט בִּשְׁכְחָה וּבְפֵאָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף מִשֶּׁהֵבִיא שְׁלִישׁ - פָּטוּר בְּלֶקֶט וְשִׁכְחָה, וְחַיָּב בַּמַּעֲשְׂרוֹת. מִצְוַת הָעֹמֶר, לְהָבִיא מִן הַקָּמָה, אֵין לוֹ - יָבִיא מִן הָעֳמָרִים. אֵין לוֹ - יָבִיא מִן הָאוֹצָר. וּמִן הַקּוֹצֵר, אֵין לוֹ - יָבִיא מִן הַלַּח. אֵין לוֹ - יָבִיא מִן הַיָּבֵשׁ. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם - מִצְוָה לְהָבִיא מִן הֶחָדָשׁ. אֵין לָהֶן - יָבִיאוּ מִן הָעֲלִיָּה.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק אֶחָד עָשָׂר

א. אַחַת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְאַחַת לֶחֶם הַפָּנִים, לִישָׁתָן וַעֲרִיכָתָן בְּחוּץ וַאֲפִיָּתָן בִּפְנִים, וְאֵין דּוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל מַעֲשֵׂיהֶן בִּפְנִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל מַעֲשֵׂיהֶן בְּחוּץ, שֶׁהָיָה רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם אַל תְּמַנֵּע לוֹמַר ׳אַחַת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְאַחַת לֶחֶם הַפָּנִים׳, כְּדֶרֶךְ שֶׁכְּשֵׁרוֹת בָּעֲזָרָה כָּךְ כְּשֵׁרוֹת בְּבֵית פַּאגִי. כְּדֶרֶךְ שֶׁנִּפְסָלוֹת בָּעֲזָרָה כָּךְ נִפְסָלוֹת בְּבֵית פַּאגִי, וְלִשְׁכָּה הָיְתָה לָהּ בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְהָיָה עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בְּתוֹכָהּ. תַּנּוּר הָיָה לָהּ כְּמִין מִזֵּרֶת מְרֻבָּע, שֶׁל שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הָיָה מַחֲזִיק אֶחָד וְשֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים הָיָה מַחֲזִיק שְׁתַּיִם. שְׁלֹשָׁה דְּפוּסִים הָיוּ שָׁם: הָאֶחָד לַתַּנּוּר וְאֶחָד לַבָּצֵק, וְאֶחָד שֶׁהוּא רוֹדֶה וְנוֹתְנוֹ לְאַלְפָּס כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַלְקְלוּ אֶת הַלֶּחֶם. מְנָחוֹת יֵשׁ בָּהֶן מַעֲשֶׂה כְּלִי בִּפְנִים, טְחָנָן וְהֶרְקִידָן בַּחוּץ, לִישְׁתָן וַעֲרִיכָתָן וַאֲפִיָּתָן בִּפְנִים, וּבְזָר - כְּשֵׁרוֹת, עַד שֶׁיְּבִיאוּ לִבֵּית הַקְּמִיצָה.

ב. כָּל הַמְּנָחוֹת, אֵין דּוֹחוֹת, לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַטֻּמְאָה, חוּץ מֵחֲבָתֵי כֹהֵן מָשִׁיחַ, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמַן קָבוּעַ. זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמַן קָבוּעַ מִן הַתּוֹרָה, וְאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְכָל שֶׁאֵין לוֹ זְמַן קָבוּעַ מִן הַתּוֹרָה וְיָכוֹל לַעֲשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת - אֵין דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.

ג. אַרְבַּע סְנִיפִין שֶׁל זָהָב דּוֹמֶה לְדָקָרְנִין הָיוּ שָׁם, שֶׁבָּהֶן הָיוּ סוֹמְכִין אֶת הַחַלָּה, מִפְּנֵי שֶׁדּוֹמֶה לִסְפִינָה כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא רוֹקֶדֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיוּ שָׁם סְנִיפִין, אֶלָּא גַּבֵּהּ הָיָה לַשֻּׁלְחָן טֶפַח, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כה, כה): ״וְעָשִׂיתָ לוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח סָבִיב״; אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא אֵין מִסְגֶּרֶת אֶלָּא מִן הָרַגְלַיִם.

ד. עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה קָנִים שֶׁל זָהָב חֲלוּלִין, מְפֻצָּלִין, מְקֻבָּלִין טָמְאָה - הָיוּ שָׁם.

ה. כָּל הַכֵּלִים שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ אָרְכָּן לְאָרְכּוֹ שֶׁל בַּיִת, חוּץ מִן הָאָרוֹן, שֶׁהָיָה אָרְכּוֹ נָתוּן כְּנֶגֶד רָחְבּוֹ שֶׁל בַּיִת, כָּךְ הָיוּ בַדָּיו נְתוּנִין כְּנֶגֶד רָחְבּוֹ, וְכָךְ הָיָה נִטָּל.

ו. עֲשָׂרָה שֻׁלְחָנוֹת עָשָׂה שְׁלֹמֹה, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב ד, ח): ״וַיַּעַשׂ שֻׁלְחָנוֹת זָהָב עֶשֶׂר״, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיוּ מְסֻדָּרִין אֶלָּא עַל שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א ז, מט): ״וְאֶת הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים עֶשְׂרָה

הַשָּׁלֵם

מְנוֹרוֹת זָהָב עָשָׂה שְׁלֹמֹה״, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב ד, ח): ״וַיַּעַשׂ מְנוֹרוֹת זָהָב עֶשָׂרָה״, אַף עַל פִּי כֵן לֹא הָיוּ מַדְלִיקִין אֶלָּא בְּשֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב יג, יא): ״אֶת הַמְּנוֹרָה וְאֶת נֵרוֹתֶיהָ לְבָעֵר בָּעֶרֶב בְּעֶרֶב״; מַה מְּנוֹרָה שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה לֹא הָיְתָה צְרִיכָה שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, מִפְּנֵי שֶׁקְּדֻשָּׁה רִאשׁוֹנָה קְדֻשָּׁה לְשָׁעָתָהּ וְקְדֻשָּׁה לֶעָתִיד לָבֹא. רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַל כָּל הַשֻּׁלְחָנוֹת הָיוּ מַסְדִּירִין, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א ז, מח): ״אֶת הַשֻּׁלְחָנוֹת וַעֲלֵיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים זָהָב״. וּבְכָל מְנוֹרוֹת הָיוּ מַדְלִיקִין, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב ד, כ): ״וְאֶת הַמְּנוֹרוֹת וְנֵרֹתֵיהֶם לְבַעֲרָם כַּמִּשְׁפָּט לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר״. מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ אָמְרוּ: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״אֶת הַשֻּׁלְחָנוֹת וַעֲלֵיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים זָהָב״ - זֶה שֻׁלְחָן גָּדוֹל שֶׁל זָהָב שֶׁהָיָה לִפְנִים מִבַּהֵיכָל, וְשֻׁלְחָן שֶׁהָיָה בָּאוּלָם עַל פִּתְחוֹ שֶׁל בַּיִת, שֶׁעָלָיו הָיוּ נוֹתְנִין לֶחֶם הַפָּנִים יְשָׁנָה.

ז. כֵּיצַד מַכְנִיסִין לֶחֶם הַפָּנִים? עֶרֶב שַׁבָּת הָיָה פּוֹרֵקָה מִדְּפוּס וְנוֹתְנָהּ עַל גַּבֵּי הַשֻּׁלְחָן שֶׁהָיָה בָּאוּלָם עַל פִּתְחוֹ שֶׁל בַּיִת. בְּשַׁחֲרִית, כֵּיוָן שֶׁנִּזְרַק דַּם הַתָּמִיד נָטְלוּ שְׁנֵי כֹהֲנִים שְׁתֵּי בָזִיכִין, וְנוֹתְנִין לְתוֹכָן שְׁנֵי קוֹמְצִין שֶׁל לְבוֹנָה. כָּל בָּזִיכִין שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ לֹא הָיוּ לָהֶן שׁוּלַיִם חוּץ מֵאֵלּוּ שֶׁהָיוּ לָהֶן שׁוּלַיִם, אֵלּוּ מוֹשְׁכִין טֶפַח וְאֵלּוּ מַנִּיחִין טֶפַח, טִפְחוֹ שֶׁל זֶה בְּתוֹךְ טִפְחוֹ שֶׁל זֶה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָלִין שֻׁלְחַן בְּלֹא לֶחֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כה, ל): ״לְפָנַי תָּמִיד״. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶפְלּוּ פֵּרְקוּ יִשְׁנָה בַּבֹּקֶר וְהִכְנִיסוּ חֲדָשָׁה בֵּין הָעַרְבַּיִם, אֶפְלּוּ בְּשֹׁאֶר יְמוֹת הַשָּׁנָה מוֹצִיאִין אוֹתוֹ חוּץ לָעֲזָרָה אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״לְפָנַי תָּמִיד״ - כְּדֵי שֶׁלֹּא יָלִין שֻׁלְחַן בְּלֹא לֶחֶם, אֶלָּא שְׁנֵי כֹהֲנִים שֶׁבְּיָדָם שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים יִשָּׁנָה, הָיוּ נוֹתְנִין אוֹתָהּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ עִם אִבְרֵי תָּמִיד, כֵּיוָן שֶׁהִקְטִירוּ שְׁנֵי בָזִיכִין - נוֹתְנִין חֲצִיָּהּ חַלָּה לְכָל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר, וְהֵן חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: זֶה שֶׁהָיָה מְחַלֵּק לֶחֶם הַפָּנִים

תּוֹסֶפְתָּא

הָיָה עוֹמֵד עַל הָרִבָּד שֶׁבָּאוּלָם, מַפְרִיס וּמַנִּיחַ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד בָּא וְנוֹטֵל חֶלְקוֹ, וּלְבַעֲלֵי מוּמִין שֶׁבַּכְּהוּנָּה מוֹצִיאִין לָהֶן חֶלְקָן לַחוּץ, שֶׁאֵין יְכוֹלִין לִכָּנֵס בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ.

ח. כֵּיצַד מְסַדְּרִין לֶחֶם פָּנִים? נוֹתֵן שֵׁשׁ חַלּוֹת לְסֵדֶר זֶה, וְשֵׁשׁ חַלּוֹת לְסֵדֶר זֶה, וְאִם נָתַן שְׁמוֹנָה חַלּוֹת לְסֵדֶר זֶה וְאַרְבַּע חַלּוֹת לְסֵדֶר זֶה, אוֹ שֶׁעָשָׂה שְׁלֹשָׁה סְדָרִים שֶׁל אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה - לֹא עָשָׂה כְּלוּם. עָשָׂה שְׁנֵי סְדָרִין שֶׁל אַרְבַּע עֶשְׂרֵה. רַבִּי אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּאִלּוּ אֵינָן וְהַתַּחְתּוֹנוֹת כְּשֵׁרוֹת.

ט. כֵּיצַד מְסַדְּרִין אֶת הַבְּזִיכִין? נוֹתֵן בָּזָךְ אֶחָד עַל גַּבֵּי סֵדֶר זֶה, וּבָזָךְ אֶחָד עַל גַּבֵּי סֵדֶר זֶה, אִם נָתַן בְּזִיכִין שֶׁל לְבוֹנָה, אוֹ לְבוֹנָה שֶׁל בְּזִיכִין, אוֹ שֶׁהָיָה דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין הַבְּזִיכִין לַלֶּחֶם, אוֹ בֵּין הַלֶּחֶם לַשֻּׁלְחָן - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר: בְּתוֹךְ שְׁנֵי טְפָחִים שֶׁבֵּין הַסֵּדֶר לַחֲבֵרוֹ הָיָה נוֹתֵן, מַה אֲנִי מְקַיֵּם (וַיִּקְרָא כד, ז) "וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה"? - שֶׁתְּהֵא כֻלָּהּ סְמוּכָה לַמַּעֲרָכָה.

י. כֵּיצַד מְסַדְּרִין אֶת הַקָּנִים? אֶחָד שַׁבָּת הָיָה נִכְנָס מַגְבִּיהַּ רֹאשָׁהּ שֶׁל חַלָּה, וְנוֹתֵן קָנֶה תַּחְתֶּיהָ, וּמַגְבִּיהַּ רֹאשָׁהּ שֶׁל שְׁנִיָּה, וְנוֹתֵן קָנֶה תַּחְתֶּיהָ, וְאָזוֹר בְּאֶמְצַע, וּשְׁלֹשָׁה תַּחַת כָּל חַלָּה וְחַלָּה, וּשְׁנַיִם תַּחַת הָעֶלְיוֹנָה שֶׁאֵין עָלֶיהָ מַשּׂוּי, הַתַּחְתּוֹנָה נְתוּנָה עַל טָהֳרוֹ שֶׁל שֻׁלְחָן. הִקְטִירוּ וְאַחַר כָּךְ נִפְרַס הַלֶּחֶם - כָּשֵׁר. נִטְמָא לַחְמָהּ, בֵּין מִשֶּׁפֹּרְקָהּ וּבֵין עַד שֶׁלֹּא פֹּרְקָהּ - הַלֶּחֶם פָּסוּל, וְלֹא הִקְטִירוּ בָּזִיכִין. סִדֵּר אֶת הַלֶּחֶם בְּשַׁבָּת וְאֶת הַבְּזִיכִין לְאַחַר הַשַּׁבָּת, וְהִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִין בַּשַּׁבָּת - פְּסוּלָה. וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. סִדֵּר אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבְּזִיכִין בַּשַּׁבָּת, וְהִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִין אַחַר שַׁבָּת - פְּסוּלָה, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא. סִדֵּר אֶת הַלֶּחֶם וְאֶת הַבְּזִיכִין אַחַר שַׁבָּת, וְהִקְטִיר אֶת הַבְּזִיכִין בַּשַּׁבָּת - פְּסוּלָה. אִם יֵשׁ שָׁם לַחְמָהּ מִן הַמֻּבְחָר - יָבִיאוּ, וְאִם לָאו, יַמְתִּין לַשַּׁבָּת הַבָּאָה. הַלֶּחֶם מֻתָּר בָּאֲכִילָה, וְחַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל נוֹתָר וְטָמֵא.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שְׁנַיִם עָשָׂר

א. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הָעוֹף וְנוֹלַד בּוֹ מוּם - יֵשׁ לוֹ פִּדְיוֹן. הִקְדִּישׁוֹ בַּעַל מוּם - אֵין לוֹ פִּדְיוֹן, אֵין לְךָ שֶׁטָּעוּן פִּדְיוֹן אֶלָּא בְּהֵמָה בִּלְבַד. בִּבְכוֹר נֶאֱמַר: "לֹא תִפְדֶּה", בְּמַעֲשֵׂר נֶאֱמַר: "לֹא יִגָּאֵל". "הֲרֵי עָלַי חַלּוֹת" וְהֵבִיא רְקִיקִין, "רְקִיקִין" וְהֵבִיא חַלּוֹת - מַה שֶּׁהֵבִיא הֵבִיא, וִידֵי חוֹבָתוֹ לֹא יָצָא. "אֵלּוּ שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת לְהָבִיא בִּכְלִי אֶחָד" וֶהֱבִיאָם בִּשְׁנֵי כֵלִים - לֹא קִדְּשָׁם בִּשְׁנֵי כֵלִים. "בִּשְׁנֵי כֵלִים" וֶהֱבִיאָם בִּכְלִי אֶחָד - לֹא קִדְּשָׁם בִּכְלִי אֶחָד. "בִּכְלִי אֶחָד" - הֱבִיאָם בִּשְׁנֵי כֵלִים. אָמְרוּ לוֹ: "בִּכְלִי אֶחָד נָדַרְתָּ" - הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר, וְאִם הֶחֱזִיר הֲרֵי הוּא כִּשְׁתֵּי מְנָחוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ. "בִּשְׁנֵי כֵלִים" וֶהֱבִיאָם בִּכְלִי אֶחָד, וְאָמְרוּ לוֹ: "בִּשְׁנֵי כֵלִים נָדַרְתָּ" - הֲרֵי זֶה לֹא יַחֲזִיר, וְאִם הֶחֱזִיר - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין.

ב. "הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה בְּלֹא לֶחֶם וְעוֹלָה בְּלֹא נְסָכִים" - כּוֹפִין אוֹתוֹ וּמֵבִיא תּוֹדָה וְלַחְמָהּ עִמָּהּ, וְעוֹלָה וּנְסָכֶיהָ עִמָּהּ. כֹּהֵן שֶׁאָמַר: "הֲרֵי עָלַי מִנְחָה שֶׁתִּקָּמֵץ וְתֵאָכֵל". יִשְׂרָאֵל אָמַר: "הֲרֵי עָלַי מִנְחָה שֶׁתִּתָּעֵלֶה כֻּלָּהּ לְאִישִׁים" - כּוֹפִין אוֹתָם, וּמֵבִיא מִנְחָה כְּתִקּוּנָהּ; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִין.

ג. "הֲרֵי עָלַי מִן הַמִּנְחָה מִן שְׁעוּרִין" - כּוֹפִין אוֹתוֹ וּמֵבִיא מִן הַחִטִּין; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִים. "הֲרֵי עָלַי מִן הַחִטִּים" - כּוֹפִין אוֹתוֹ וּמֵבִיא מִן הַקֶּמַח; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִין. "הֲרֵי עָלַי חֲצִי עִשָּׂרוֹן" - כּוֹפִין אוֹתוֹ וְיָבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִין. "הֲרֵי עָלַי עִשָּׂרוֹן אֶחָד לְהָבִיא בִּשְׁנֵי כֵלִים" - כּוֹפִין אוֹתוֹ וְיָבִיא שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים בִּשְׁנֵי כֵלִים; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

הַמִּתְנַדְּבִין. ׳הֲרֵי עָלַי עֶשְׂרוֹן וּמֶחֱצָה׳ - כּוֹפִין אוֹתוֹ וּמַבִּיא שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים שְׁלֵמִים, שֶׁאֵין מִתְנַדְּבִין כְּדֶרֶךְ חֲצָאִין. ׳הֲרֵי עָלַי מֵאָה עֶשְׂרוֹנוֹת לְהָבִיא בִּכְלִי אֶחָד׳ - כּוֹפִין אוֹתוֹ וּמַבִּיא שִׁשִּׁים בִּכְלִי אֶחָד, וְאַרְבָּעִים בִּכְלִי אַחֵר, וְאִם הֵבִיא מֶחֱצָה בִּכְלִי אֶחָד וּמֶחֱצָה בִּכְלִי אַחֵר - לֹא יָצָא. ׳בִּשְׁנֵי כֵלִים׳ - מֵבִיא מֶחֱצָה בִּכְלִי אֶחָד וּמֶחֱצָה בִּכְלִי אַחֵר, וְאִם הֵבִיא שִׁשִּׁים בִּכְלִי אֶחָד וְאַרְבָּעִים בִּכְלִי אַחֵר - יָצָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אָמְרוּ לִי חֲבֵרַי, מִפְּנֵי מַה הָאוֹמֵר ׳עָלַי שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן׳ מֵבִיא בִּכְלִי אֶחָד. שִׁשִּׁים שִׁשִּׁים וְאֶחָד - מֵבִיא שִׁשִּׁים בִּכְלִי אֶחָד, וְאֶחָד בִּכְלִי אַחֵר? וְאָמַרְתִּי לָהֶן: אִמְרוּ אַתֶּם! אָמְרוּ: שֶׁכֵּן הַצִּבּוּר מֵבִיא בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת שִׁשִּׁים. אָמַרְתִּי לָהֶן: וַהֲלֹא שִׁשִּׁים וְאֶחָד מַקְרִיבִין? ! אָמְרוּ לִי: מֵעֵט יָחִיד מִן הַצִּבּוּר אֶחָד. אָמַרְתִּי לָהֶן: וַהֲלֹא אִלּוּ קֻרְבִּין בְּבֹקֶר, וְאִלּוּ קֻרְבִּין בֵּין הָעַרְבַּיִם. דָּבָר אַחֵר: וַהֲלֹא יֵשׁ שָׁם מִנְחַת פָּרִים אֵילִים וּכְבָשִׂים, וְאֵין מְעָרְבִין מִנְחַת פָּרִים וְאֵילִים וּכְבָשִׂים זֶה בָּזֶה. אָמְרוּ לִי: אִם לָאו, אֱמוֹר אַתָּה! אָמַרְתִּי לָהֶן: תַּלְמוּד לוֹמַר (בְּמִדְבַּר כח, יג): ״סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן״ - מִנְחָה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת בָּהּ לִבּוֹלְלָהּ. אָמְרוּ לִי: בְּשִׁשִּׁים - שׁוֹלֶטֶת, בְּשִׁשִּׁים וְאֶחָד - אֵינוֹ שׁוֹלֵט? אָמַרְתִּי לָהֶן: כָּל הַשְּׁעוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה קְצוּבִין הֵן, בְּאַרְבָּעִים סְאָה - הוּא טוֹבֵל, בְּאַרְבָּעִים סְאָה חָסֵר קֹרְטוֹב - אֵינוֹ יָכוֹל לִטְבֹּל בָּהֶן. כַּבֵּיצָה מְטַמֵּא טָמֵאת אוֹכְלִין חָסֵר אֲפִלּוּ שׁוּמְשׁוּם - אֵין מְטַמֵּא טָמֵאת אוֹכְלִין. שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה טָמֵא מִדְרָס, שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה חָסֵר נִימָא אַחַת - אֵין מְטַמֵּא טָמֵאת מִדְרָס. הֱוֵי כָּל הַשְּׁעוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה קְצוּבִין הֵן.

ד. הַמִּתְנַדֵּב יַיִן כִּדְבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא - נוֹתְנִין לְסְפָלִים שֶׁמֶן, כִּדְבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן, קֻרֵב עַל גַּבֵּי הָאִשִּׁים. הַמִּתְנַדֵּב יַיִן כִּדְבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אֵינוֹ מֵבִיא, לֹא אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם וְלֹא חֲמִשָּׁה, אֶלָּא מֵבִיא שְׁלֹשָׁה כְּדֵי שֶׁיִּקָּרְבוּ עִם הַכֶּבֶשׂ. אַרְבָּעָה - כְּדֵי שֶׁיִּקָּרְבוּ עִם הָאֵשִׁים. שִׁשָּׁה - כְּדֵי שֶׁיִּקָּרְבוּ עִם הַפָּר. שִׁבְעָה - כְּדֵי שֶׁיִּקָּרְבוּ עִם הָאַיִל וְעִם הַכֶּבֶשׂ, מִכָּאן וָאֵילָךְ, אַתָּה יָכוֹל לְחוֹלְקוֹ.

ה. ׳פָּרַשְׁתִּי מִנְחָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה פָּרַשְׁתִּי׳ - הֲרֵי זֶה מֵבִיא חָמֵשׁ מְנָחוֹת לַחֲמִשָּׁה מִינִים. ׳הֲרֵי עָלַי מִין מְנָחוֹת׳ - מֵבִיא שְׁתֵּי מְנָחוֹת מִמִּין אֶחָד. ׳שְׁנֵי מִינֵי מְנָחוֹת׳ - מֵבִיא שְׁתֵּי מְנָחוֹת מִשְּׁנֵי מִינִין. ׳הֲרֵי עָלַי מִין עֶשְׂרוֹנוֹת׳ - מֵבִיא שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת מִמִּין אֶחָד. ׳מִינֵי עֶשְׂרוֹנוֹת׳ - מֵבִיא שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת מִשְּׁנֵי מִינִין. ׳פָּרַשְׁתִּי מִנְחָה שֶׁל עֶשְׂרוֹנוֹת וְאֵינִי יוֹדֵעַ מֵאֵיזוֹ מִהֶן פָּרַשְׁתִּי׳ - הֲרֵי זֶה מֵבִיא חָמֵשׁ מְנָחוֹת מֵחֲמִשָּׁה מִינִים שֶׁל שִׁשִּׁים עֶשְׂרוֹנוֹת, שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרוֹנוֹת. ׳פָּרַשְׁתִּי מִנְחָה שֶׁל עֶשְׂרוֹנוֹת וְאֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁל כַּמָּה עֶשְׂרוֹנוֹת פָּרַשְׁתִּי׳ - הֲרֵי זֶה מֵבִיא מְנָחוֹת שֶׁל עֶשְׂרוֹנוֹת, מֵאֶחָד וְעַד שִׁשִּׁים, שֶׁהֵן אֶלֶף וּשְׁמוֹנָה וּשְׁלֹשִׁים עֶשְׂרוֹנוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן. פָּרַשְׁתִּי מִנְחָה שֶׁל עֶשְׂרוֹנוֹת, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מִין פָּרַשְׁתִּי, וְכַמָּה עֶשְׂרוֹנוֹת פָּרַשְׁתִּי - הֲרֵי זֶה מֵבִיא חָמֵשׁ מְנָחוֹת מֵחֲמִשָּׁה מִינִין, שֶׁל שִׁשִּׁים שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן, מֵאֶחָד וְעַד שֶׁהֵן תִּשְׁעָה אֲלָפִים וּמֵאָה וַחֲמִשִּׁים עֶשְׂרוֹנוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חָמֵשׁ מְנָחוֹת מֵחֲמִשָּׁה מִינִין, שִׁלְשִׁים עִשָּׂרוֹן שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרוֹנִים. הֲרֵי עָלַי לִבְנָה - לֹא יִפְחוֹת מִן הַקֹּמֶץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשְׁקַל עֲשָׂרָה דִינָרִין. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: כֹּהֵן מְקֻדָּשָׁה בִּכְלִי שָׁרֵת, וּמַקְטִירָהּ. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: ׳הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי בַּרְזֶל׳ - לֹא יִפְחוֹת מִכְּלִיָּא עוֹרֵב שֶׁבְּהֵיכָל.

שמואל א פרק א

א וַיְהִי֙ אִ֣ישׁ אֶחָ֔ד מִן־הָרָמָתַ֖יִם צוֹפִ֑ים מֵהַ֣ר
אֶפְרָ֔יִם וּשְׁמ֖וֹ אֶלְקָנָ֣ה בֶן־יְרֹחָ֣ם בֶּן־אֱלִיה֗וּא בֶּן־
תֹּ֙חוּ֙ בֶּן־צ֣וּף אֶפְרָתִ֔י: **ב** וְלוֹ֙ שְׁתֵּ֣י נָשִׁ֔ים שֵׁ֥ם
אַחַ֖ת חַנָּ֑ה וְשֵׁם֙ הַשֵּׁנִ֣ית פְּנִנָּ֔ה וַיְהִ֥י לִפְנִנָּ֖ה
יְלָדִ֑ים וּלְחַנָּ֖ה אֵ֥ין יְלָדִֽים: **ג** וְעָלָ֣ה הָאִ֣ישׁ הַה֗וּא
מֵעִירוֹ֙ מִיָּמִ֣ים ׀ יָמִ֔ימָה לְהִשְׁתַּחֲוֺ֥ת וְלִזְבֹּ֖חַ
לַיהוָ֣ה צְבָאוֹת֮ בְּשִׁלֹ֒ה וְשָׁ֣ם שְׁנֵֽי־בְנֵ֤י עֵלִי֙ חָפְנִ֣י
וּפִנְחָ֔ס כֹּהֲנִ֖ים לַיהוָֽה: **ד** וַיְהִ֣י הַיּ֔וֹם וַיִּזְבַּ֕ח
אֶלְקָנָ֖ה וְנָתַ֣ן לִפְנִנָּ֣ה אִשְׁתּ֑וֹ וּלְכָל־בָּנֶ֥יהָ
וּבְנוֹתֶ֖יהָ מָנ֥וֹת: **ה** וּלְחַנָּ֛ה יִתֵּ֥ן מָנָ֖ה אַחַ֣ת אַפַּ֑יִם
כִּ֣י אֶת־חַנָּ֣ה אָהֵ֔ב וַיהוָ֖ה סָגַ֥ר
רַחְמָֽהּ: **ו** וְכָעֲסָתָ֣ה צָרָתָ֗הּ גַּם־כַּ֠עַס בַּעֲבוּר
הַרְּעִמָ֤הּ כִּֽי־סָגַ֙ר֙ יְהוָ֔ה בְּעַ֖ד רַחְמָֽהּ: **ז** וְכֵ֣ן
יַעֲשֶׂ֣ה שָׁנָ֣ה בְשָׁנָ֔ה מִדֵּ֥י עֲלֹתָ֖הּ בְּבֵ֣ית יְהוָ֑ה כֵּ֚ן
תַּכְעִסֶ֔נָּה וַתִּבְכֶּ֖ה וְלֹ֥א תֹאכַֽל: **ח** וַיֹּ֨אמֶר לָ֜הּ
אֶלְקָנָ֣ה אִישָׁ֗הּ חַנָּ֙ה לָ֣מָּה תִבְכִּ֔י וְלָ֥מָּה לֹ֖א
תֹּאכְלִ֑י וְלָ֥מָּה יֵרַ֖ע לִבָּ֑ךְ הֲלוֹא֙ אָנֹכִ֣י ט֔וֹב לָ֕ךְ
מֵעֲשָׂרָ֖ה בָּנִֽים: **ט** וַתָּ֤קָם חַנָּה֙ אַחֲרֵ֣י אָכְלָ֔ה
בְּשִׁלֹ֖ה וְאַחֲרֵ֣י שָׁתֹ֑ה וְעֵלִ֤י הַכֹּהֵן֙ יֹשֵׁ֣ב עַל־
הַכִּסֵּ֔א עַל־מְזוּזַ֖ת הֵיכַ֥ל יְהוָֽה: **י** וְהִ֥יא מָֽרַת
נָ֖פֶשׁ וַתִּתְפַּלֵּ֣ל עַל־יְהוָ֑ה וּבָכֹ֖ה
תִּבְכֶּֽה: **יא** וַתִּדֹּ֣ר נֶ֔דֶר וַתֹּאמַ֕ר יְהוָ֥ה צְבָאוֹת֖
אִם־רָא֣וֹ תִרְאֶ֣ה ׀ בָּעֳנִ֣י אֲמָתֶ֗ךָ וּזְכַרְתַּ֙נִי֙ וְלֹא־
תִשְׁכַּ֣ח אֶת־אֲמָתֶ֔ךָ וְנָתַתָּ֥ה לַאֲמָתְךָ֖ זֶ֣רַע
אֲנָשִׁ֑ים וּנְתַתִּ֣יו לַיהוָ֔ה כָּל־יְמֵ֥י חַיָּ֖יו וּמוֹרָ֥ה לֹא־
יַעֲלֶ֖ה עַל־רֹאשׁ֑וֹ: **יב** וְהָיָ֗ה כִּי֩ הִרְבְּתָ֨ה
לְהִתְפַּלֵּ֜ל לִפְנֵ֣י יְהוָ֗ה וְעֵלִ֛י שֹׁמֵ֥ר אֶת־
פִּֽיהָ: **יג** וְחַנָּ֗ה הִ֚יא מְדַבֶּ֣רֶת עַל־לִבָּ֔הּ רַ֚ק
שְׂפָתֶ֣יהָ נָע֔וֹת וְקוֹלָ֖הּ לֹ֣א יִשָּׁמֵ֑עַ וַיַּחְשְׁבֶ֥הָ עֵלִ֖י
לְשִׁכֹּרָֽה: **יד** וַיֹּ֥אמֶר אֵלֶ֖יהָ עֵלִ֑י עַד־מָתַ֥י
תִּשְׁתַּכָּרִ֖ין הָסִ֣רִי אֶת־יֵינֵ֔ךְ מֵֽעָלָֽיִךְ: **טו** וַתַּ֣עַן
חַנָּ֔ה וַתֹּ֣אמֶר לֹ֔א אֲדֹנִ֖י אִשָּׁ֣ה קְשַׁת־רוּ֑חַ אָנֹ֕כִי
וְיַ֥יִן וְשֵׁכָ֖ר לֹ֣א שָׁתִ֑יתִי וָאֶשְׁפֹּ֖ךְ אֶת־נַפְשִׁ֥י לִפְנֵֽי
יְהוָֽה: **טז** אַל־תִּתֵּ֥ן אֶת־אֲמָתְךָ֖ לִפְנֵ֣י בַת־
בְּלִיָּ֑עַל כִּֽי־מֵרֹ֥ב שִׂיחִ֖י וְכַעְסִ֥י דִּבַּ֖רְתִּי עַד־
הֵֽנָּה: **יז** וַיַּ֥עַן עֵלִ֖י וַיֹּ֣אמֶר לְכִ֣י לְשָׁל֔וֹם וֵאלֹהֵ֣י
יִשְׂרָאֵ֔ל יִתֵּ֥ן אֶת־שֵׁלְתֵּ֖ךְ אֲשֶׁ֣ר שָׁאַ֑לְתְּ
מֵעִמּֽוֹ: **יח** וַתֹּ֣אמֶר תִּמְצָ֤א שִׁפְחָתְךָ֙ חֵ֣ן בְּעֵינֶ֔יךָ
וַתֵּ֥לֶךְ הָאִשָּׁ֖ה לְדַרְכָּ֑הּ וַתֹּ֣אכַל וּפָנֶ֔יהָ לֹא־הָי֥וּ
לָ֖הּ עֽוֹד: **יט** וַיַּשְׁכִּ֣מוּ בַבֹּ֔קֶר וַיִּשְׁתַּחֲו֥וּ לִפְנֵ֖י
יְהוָ֑ה וַיָּשֻׁ֙בוּ֙ וַיָּבֹ֣אוּ אֶל־בֵּיתָ֔ם הָרָמָ֖תָה וַיֵּ֣דַע
אֶלְקָנָ֔ה אֶת־חַנָּ֖ה אִשְׁתּ֑וֹ וַיִּזְכְּרֶ֖הָ יְהוָֽה: **כ** וַיְהִ֣י
לִתְקֻפ֣וֹת הַיָּמִ֔ים וַתַּ֥הַר חַנָּ֖ה וַתֵּ֣לֶד בֵּ֑ן וַתִּקְרָ֖א
אֶת־שְׁמ֥וֹ שְׁמוּאֵ֛ל כִּ֥י מֵיְהוָ֖ה
שְׁאִלְתִּֽיו: **כא** וַיַּ֣עַל הָאִ֔ישׁ אֶלְקָנָ֖ה וְכָל־בֵּיתֽוֹ
לִזְבֹּ֥חַ לַיהוָ֖ה אֶת־זֶ֥בַח הַיָּמִ֖ים וְאֶת־
נִדְרֽוֹ: **כב** וְחַנָּ֖ה לֹ֣א עָלָ֑תָה כִּֽי־אָמְרָ֣ה לְאִישָׁ֗הּ
עַד֩ יִגָּמֵ֨ל הַנַּ֜עַר וַהֲבִאֹתִ֗יו וְנִרְאָה֙ אֶת־פְּנֵ֣י יְהוָ֔ה
וְיָשַׁ֥ב שָׁ֖ם עַד־עוֹלָֽם: **כג** וַיֹּ֣אמֶר לָ֣הּ אֶלְקָנָ֣ה
אִישָׁ֗הּ עֲשִׂ֤י הַטּוֹב֙ בְּעֵינַ֔יִךְ שְׁבִ֖י עַד־גָּמְלֵ֣ךְ אֹתוֹ֑
אַךְ֩ יָקֵ֨ם יְהוָ֜ה אֶת־דְּבָרֽוֹ וַתֵּ֥שֶׁב הָאִשָּׁ֖ה וַתֵּ֥ינֶק
אֶת־בְּנָ֖הּ עַד־גָּמְלָ֥הּ אֹתֽוֹ: **כד** וַתַּעֲלֵ֣הוּ עִמָּ֗הּ
כַּאֲשֶׁ֤ר גְּמַלַּתּוּ֙ בְּפָרִ֣ים שְׁלֹשָׁ֔ה וְאֵיפָ֥ה אַחַ֖ת
קֶ֑מַח וְנֵ֥בֶל יַ֙יִן֙ וַתְּבִאֵ֣הוּ בֵית־יְהוָ֔ה שִׁלֹ֖ו וְהַנַּ֥עַר
נָֽעַר: **כה** וַיִּשְׁחֲט֖וּ אֶת־הַפָּ֑ר וַיָּבִ֕אוּ אֶת־הַנַּ֖עַר
אֶל־עֵלִֽי: **כו** וַתֹּ֣אמֶר בִּ֤י אֲדֹנִי֙ חֵ֣י נַפְשְׁךָ֔ אֲדֹנִ֖י

אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצָּבֶת עִמְּכָה בָּזֶה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־
יְהוָה: **כז** אֶל־הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי וַיִּתֵּן יְהוָה
לִי אֶת־שְׁאֵלָתִי אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי מֵעִמּוֹ: **כח** וְגַם
אֲנִכִי הִשְׁאִלְתִּהוּ לַיהוָה כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה
הוּא שָׁאוּל לַיהוָה וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁם לַיהוָה: {ס}

שמואל א פרק ב

א וַתִּתְפַּלֵּל חַנָּה וַתֹּאמַר עָלַץ לִבִּי בַּיהוָה רָמָה
קַרְנִי בַּיהוָה רָחַב פִּי עַל־אוֹיְבַי כִּי שָׂמַחְתִּי
בִּישׁוּעָתֶךָ: **ב** אֵין־קָדוֹשׁ כַּיהוָה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ
וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ: **ג** אַל־תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ גְּבֹהָה
גְּבֹהָה יֵצֵא עָתָק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דֵּעוֹת יְהוָה וְלֹא
(וְלוֹ) נִתְכְּנוּ עֲלִלוֹת: **ד** קֶשֶׁת גִּבֹּרִים חַתִּים
וְנִכְשָׁלִים אָזְרוּ חָיִל: **ה** שְׂבֵעִים בַּלֶּחֶם נִשְׂכָּרוּ
וּרְעֵבִים חָדֵלוּ עַד־עֲקָרָה יָלְדָה שִׁבְעָה וְרַבַּת
בָּנִים אֻמְלָלָה: **ו** יְהוָה מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד
שְׁאוֹל וַיָּעַל: **ז** יְהוָה מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר מַשְׁפִּיל
אַף־מְרוֹמֵם: **ח** מֵקִים מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים
אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיב עִם־נְדִיבִים וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם
כִּי לַיהוָה מְצֻקֵי אֶרֶץ וַיָּשֶׁת עֲלֵיהֶם
תֵּבֵל: **ט** רַגְלֵי חֲסִידָו יִשְׁמֹר וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ
יִדָּמּוּ כִּי־לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר־אִישׁ: **י** יְהוָה יֵחַתּוּ
מְרִיבָו עָלָו בַּשָּׁמַיִם יַרְעֵם יְהוָה יָדִין אַפְסֵי־
אָרֶץ וְיִתֶּן־עֹז לְמַלְכּוֹ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ: {פ}
יא וַיֵּלֶךְ אֶלְקָנָה הָרָמָתָה עַל־בֵּיתוֹ וְהַנַּעַר הָיָה
מְשָׁרֵת אֶת־יְהוָה אֶת־פְּנֵי עֵלִי הַכֹּהֵן: **יב** וּבְנֵי
עֵלִי בְּנֵי בְלִיָּעַל לֹא יָדְעוּ אֶת־יְהוָה: **יג** וּמִשְׁפַּט
הַכֹּהֲנִים אֶת־הָעָם כָּל־אִישׁ זֹבֵחַ וּבָא נַעַר
הַכֹּהֵן כְּבַשֵּׁל הַבָּשָׂר וְהַמִּזְלֵג שְׁלֹשׁ הַשִּׁנַּיִם

בְּיָדוֹ: **יד** וְהִכָּה בַכִּיּוֹר אוֹ בַדּוּד אוֹ בַקַּלַּחַת אוֹ
בַּפָּרוּר כָּל אֲשֶׁר יַעֲלֶה הַמִּזְלֵג יִקַּח הַכֹּהֵן בּוֹ
כָּכָה יַעֲשׂוּ לְכָל־יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים שָׁם
בְּשִׁלֹה: **טו** גַּם בְּטֶרֶם יַקְטִרוּן אֶת־הַחֵלֶב
וּבָא | נַעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר לָאִישׁ הַזֹּבֵחַ תְּנָה
בָשָׂר לִצְלוֹת לַכֹּהֵן וְלֹא־יִקַּח מִמְּךָ בָּשָׂר מְבֻשָּׁל
כִּי אִם־חָי: **טז** וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאִישׁ קַטֵּר
יַקְטִירוּן כַּיּוֹם הַחֵלֶב וְקַח־לְךָ כַּאֲשֶׁר תְּאַוֶּה
נַפְשֶׁךָ וְאָמַר | לוֹ (לֹא) כִּי עַתָּה תִּתֵּן וְאִם־לֹא
לָקַחְתִּי בְחָזְקָה: **יז** וַתְּהִי חַטַּאת הַנְּעָרִים
גְּדוֹלָה מְאֹד אֶת־פְּנֵי יְהוָה כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים
אֶת מִנְחַת יְהוָה: **יח** וּשְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת־פְּנֵי
יְהוָה נַעַר חָגוּר אֵפוֹד בָּד: **יט** וּמְעִיל קָטֹן
תַּעֲשֶׂה־לּוֹ אִמּוֹ וְהַעֲלְתָה לוֹ מִיָּמִים | יָמִימָה
בַּעֲלוֹתָהּ אֶת־אִישָׁהּ לִזְבֹּחַ אֶת־זֶבַח
הַיָּמִים: **כ** וּבֵרַךְ עֵלִי אֶת־אֶלְקָנָה וְאֶת־אִשְׁתּוֹ
וְאָמַר יָשֵׂם יְהוָה לְךָ זֶרַע מִן־הָאִשָּׁה הַזֹּאת
תַּחַת הַשְּׁאֵלָה אֲשֶׁר שָׁאַל לַיהוָה וְהָלְכוּ
לִמְקוֹמוֹ: **כא** כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־חַנָּה וַתַּהַר
וַתֵּלֶד שְׁלֹשָׁה־בָנִים וּשְׁתֵּי בָנוֹת וַיִּגְדַּל הַנַּעַר
שְׁמוּאֵל עִם־יְהוָה: {ס} **כב** וְעֵלִי זָקֵן מְאֹד
וְשָׁמַע אֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בָּנָיו לְכָל־יִשְׂרָאֵל
וְאֵת אֲשֶׁר־יִשְׁכְּבוּן אֶת־הַנָּשִׁים הַצֹּבְאוֹת פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד: **כג** וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תַעֲשׂוּן
כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ אֶת־דִּבְרֵיכֶם
רָעִים מֵאֵת כָּל־הָעָם אֵלֶּה: **כד** אַל בָּנַי כִּי
לוֹא־טוֹבָה הַשְּׁמֻעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ מַעֲבִרִים
עַם־יְהוָה: **כה** אִם־יֶחֱטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוֹ
אֱלֹהִים וְאִם לַיהוָה יֶחֱטָא־אִישׁ מִי יִתְפַּלֶּל־לוֹ

וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקוֹל אֲבִיהֶם כִּי־חָפֵץ יְהוָה
לַהֲמִיתָם: **כו** וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל הֹלֵךְ וְגָדֵל וָטוֹב
גַּם עִם־יְהוָה וְגַם עִם־אֲנָשִׁים: {פ}
כז וַיָּבֹא אִישׁ־אֱלֹהִים אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה
אָמַר יְהוָה הֲנִגְלֹה נִגְלֵיתִי אֶל־בֵּית אָבִיךָ
בֶּהְיוֹתָם בְּמִצְרַיִם לְבֵית פַּרְעֹה: **כח** וּבָחַר אֹתוֹ
מִכָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לִי לְכֹהֵן לַעֲלוֹת עַל־
מִזְבְּחִי לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לָשֵׂאת אֵפוֹד לְפָנָי
וָאֶתְּנָה לְבֵית אָבִיךָ אֶת־כָּל־אִשֵּׁי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: **כט** לָמָּה תִבְעֲטוּ בְּזִבְחִי וּבְמִנְחָתִי
אֲשֶׁר צִוִּיתִי מָעוֹן וַתְּכַבֵּד אֶת־בָּנֶיךָ מִמֶּנִּי
לְהַבְרִיאֲכֶם מֵרֵאשִׁית כָּל־מִנְחַת יִשְׂרָאֵל
לְעַמִּי: **ל** לָכֵן נְאֻם־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר
אָמַרְתִּי בֵּיתְךָ וּבֵית אָבִיךָ יִתְהַלְּכוּ לְפָנַי עַד־
עוֹלָם וְעַתָּה נְאֻם־יְהוָה חָלִילָה לִּי כִּי־מְכַבְּדַי
אֲכַבֵּד וּבֹזַי יֵקֵלּוּ: **לא** הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְגָדַעְתִּי
אֶת־זְרֹעֲךָ וְאֶת־זְרֹעַ בֵּית אָבִיךָ מֵהְיוֹת זָקֵן
בְּבֵיתֶךָ: **לב** וְהִבַּטְתָּ צַר מָעוֹן בְּכֹל אֲשֶׁר־יֵיטִיב
אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יִהְיֶה זָקֵן בְּבֵיתְךָ כָּל־
הַיָּמִים: **לג** וְאִישׁ לֹא־אַכְרִית לְךָ מֵעִם מִזְבְּחִי
לְכַלּוֹת אֶת־עֵינֶיךָ וְלַאֲדִיב אֶת־נַפְשֶׁךָ וְכָל־
מַרְבִּית בֵּיתְךָ יָמוּתוּ אֲנָשִׁים: **לד** וְזֶה־לְּךָ
הָאוֹת אֲשֶׁר יָבֹא אֶל־שְׁנֵי בָנֶיךָ אֶל־חָפְנִי
וּפִינְחָס בְּיוֹם אֶחָד יָמוּתוּ
שְׁנֵיהֶם: **לה** וַהֲקִימֹתִי לִי כֹּהֵן נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר
בִּלְבָבִי וּבְנַפְשִׁי יַעֲשֶׂה וּבָנִיתִי לוֹ בַּיִת נֶאֱמָן
וְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי־מְשִׁיחִי כָּל־הַיָּמִים: **לו** וְהָיָה
כָּל־הַנּוֹתָר בְּבֵיתְךָ יָבוֹא לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ
לַאֲגוֹרַת כֶּסֶף וְכִכַּר־לָחֶם וְאָמַר סְפָחֵנִי נָא
אֶל־אַחַת הַכְּהֻנּוֹת לֶאֱכֹל פַּת־לָחֶם: {פ}

שמואל א פרק ג

א וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת־יְהוָה לִפְנֵי עֵלִי
וּדְבַר־יְהוָה הָיָה יָקָר בַּיָּמִים הָהֵם אֵין חָזוֹן
נִפְרָץ: {ס} **ב** וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא וְעֵלִי שֹׁכֵב
בִּמְקוֹמוֹ וְעֵינָו הֵחֵלּוּ כֵהוֹת לֹא יוּכַל
לִרְאוֹת: **ג** וְנֵר אֱלֹהִים טֶרֶם יִכְבֶּה וּשְׁמוּאֵל
שֹׁכֵב בְּהֵיכַל יְהוָה אֲשֶׁר־שָׁם אֲרוֹן אֱלֹהִים:
{פ}
ד וַיִּקְרָא יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר
הִנֵּנִי: **ה** וַיָּרָץ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנְנִי כִּי־קָרָאתָ
לִּי וַיֹּאמֶר לֹא־קָרָאתִי שׁוּב שְׁכָב וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁכָּב:
{ס} **ו** וַיֹּסֶף יְהוָה קְרֹא עוֹד שְׁמוּאֵל וַיָּקָם
שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנְנִי כִּי קָרָאתָ לִי
וַיֹּאמֶר לֹא־קָרָאתִי בְנִי שׁוּב שְׁכָב: **ז** וּשְׁמוּאֵל
טֶרֶם יָדַע אֶת־יְהוָה וְטֶרֶם יִגָּלֶה אֵלָיו דְּבַר־
יְהוָה: **ח** וַיֹּסֶף יְהוָה קְרֹא־שְׁמוּאֵל בַּשְּׁלִישִׁת
וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנְנִי כִּי קָרָאתָ לִי
וַיָּבֶן עֵלִי כִּי יְהוָה קֹרֵא לַנָּעַר: **ט** וַיֹּאמֶר עֵלִי
לִשְׁמוּאֵל לֵךְ | שְׁכָב וְהָיָה אִם־יִקְרָא אֵלֶיךָ
וְאָמַרְתָּ דַּבֵּר יְהוָה כִּי שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ וַיֵּלֶךְ
שְׁמוּאֵל וַיִּשְׁכַּב בִּמְקוֹמוֹ: **י** וַיָּבֹא יְהוָה וַיִּתְיַצַּב
וַיִּקְרָא כְּפַעַם־בְּפַעַם שְׁמוּאֵל | שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל דַּבֵּר כִּי שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ: {פ}
יא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל הִנֵּה אָנֹכִי עֹשֶׂה
דָבָר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּל־שֹׁמְעוֹ תְּצַלֶּינָה שְׁתֵּי
אָזְנָיו: **יב** בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶל־עֵלִי אֵת כָּל־

אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־בֵּיתוֹ הָחֵל וְכַלֵּה: **יג** וְהִגַּדְתִּי
לוֹ כִּי־שֹׁפֵט אֲנִי אֶת־בֵּיתוֹ עַד־עוֹלָם בַּעֲוֹן
אֲשֶׁר־יָדַע כִּי־מְקַלְלִים לָהֶם בָּנָיו וְלֹא כִהָה
בָּם: **יד** וְלָכֵן נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עֵלִי אִם־יִתְכַּפֵּר
עֲוֹן בֵּית־עֵלִי בְּזֶבַח וּבְמִנְחָה עַד־
עוֹלָם: **טו** וַיִּשְׁכַּב שְׁמוּאֵל עַד־הַבֹּקֶר וַיִּפְתַּח
אֶת־דַּלְתוֹת בֵּית־יְהוָה וּשְׁמוּאֵל יָרֵא מֵהַגִּיד
אֶת־הַמַּרְאָה אֶל־עֵלִי: **טז** וַיִּקְרָא עֵלִי אֶת־
שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל בְּנִי וַיֹּאמֶר
הִנֵּנִי: **יז** וַיֹּאמֶר מָה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ
אַל־נָא תְכַחֵד מִמֶּנִּי כֹּה יַעֲשֶׂה־לְךָ אֱלֹהִים וְכֹה
יוֹסִיף אִם־תְּכַחֵד מִמֶּנִּי דָּבָר מִכָּל־הַדָּבָר
אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ: **יח** וַיַּגֶּד־לוֹ שְׁמוּאֵל אֶת־כָּל־
הַדְּבָרִים וְלֹא כִחֵד מִמֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה הוּא
הַטּוֹב בְּעֵינָו יַעֲשֶׂה: {פ}
יט וַיִּגְדַּל שְׁמוּאֵל וַיהוָה הָיָה עִמּוֹ וְלֹא־הִפִּיל
מִכָּל־דְּבָרָיו אָרְצָה: **כ** וַיֵּדַע כָּל־יִשְׂרָאֵל מִדָּן
וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כִּי נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל לִנְבִיא
לַיהוָה: {ס} **כא** וַיֹּסֶף יְהוָה לְהֵרָאֹה בְּשִׁלֹה כִּי־
נִגְלָה יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל בְּשִׁלוֹ בִּדְבַר יְהוָה:
{פ}

שמואל א פרק ד

א וַיְהִי דְבַר־שְׁמוּאֵל לְכָל־יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵא
יִשְׂרָאֵל לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים לַמִּלְחָמָה וַיַּחֲנוּ עַל־
הָאֶבֶן הָעֵזֶר וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ בַּאֲפֵק: **ב** וַיַּעַרְכוּ
פְלִשְׁתִּים לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל וַתִּטֹּשׁ הַמִּלְחָמָה
וַיִּנָּגֶף יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּכּוּ בַמַּעֲרָכָה
בַּשָּׂדֶה כְּאַרְבַּעַת אֲלָפִים אִישׁ: **ג** וַיָּבֹא הָעָם
אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לָמָּה נְגָפָנוּ
יְהוָה הַיּוֹם לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים נִקְחָה אֵלֵינוּ מִשִּׁלֹה
אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה וְיָבֹא בְקִרְבֵּנוּ וְיוֹשִׁעֵנוּ
מִכַּף אֹיְבֵינוּ: **ד** וַיִּשְׁלַח הָעָם שִׁלֹה וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם
אֶת אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים
וְשָׁם שְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי עִם־אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים
חָפְנִי וּפִינְחָס: **ה** וַיְהִי כְּבוֹא אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיָּרִעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל תְּרוּעָה גְדוֹלָה
וַתֵּהֹם הָאָרֶץ: **ו** וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־קוֹל
הַתְּרוּעָה וַיֹּאמְרוּ מָה קוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה
הַזֹּאת בְּמַחֲנֵה הָעִבְרִים וַיֵּדְעוּ כִּי אֲרוֹן יְהוָה
בָּא אֶל־הַמַּחֲנֶה: **ז** וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי אָמְרוּ
בָּא אֱלֹהִים אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמְרוּ אוֹי לָנוּ כִּי לֹא
הָיְתָה כָזֹאת אֶתְמוֹל שִׁלְשֹׁם: **ח** אוֹי לָנוּ מִי
יַצִּילֵנוּ מִיַּד הָאֱלֹהִים הָאַדִּירִים הָאֵלֶּה אֵלֶּה
הֵם הָאֱלֹהִים הַמַּכִּים אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל־מַכָּה
בַּמִּדְבָּר: **ט** הִתְחַזְּקוּ וִהְיוּ לַאֲנָשִׁים פְּלִשְׁתִּים
פֶּן תַּעַבְדוּ לָעִבְרִים כַּאֲשֶׁר עָבְדוּ לָכֶם וִהְיִיתֶם
לַאֲנָשִׁים וְנִלְחַמְתֶּם: **י** וַיִּלָּחֲמוּ פְלִשְׁתִּים וַיִּנָּגֶף
יִשְׂרָאֵל וַיָּנֻסוּ אִישׁ לְאָהָלָיו וַתְּהִי הַמַּכָּה גְדוֹלָה
מְאֹד וַיִּפֹּל מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלֶף
רַגְלִי: **יא** וַאֲרוֹן אֱלֹהִים נִלְקָח וּשְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי
מֵתוּ חָפְנִי וּפִינְחָס: **יב** וַיָּרָץ אִישׁ־בִּנְיָמִן
מֵהַמַּעֲרָכָה וַיָּבֹא שִׁלֹה בַּיּוֹם הַהוּא וּמַדָּיו
קְרֻעִים וַאֲדָמָה עַל־רֹאשׁוֹ: **יג** וַיָּבוֹא וְהִנֵּה עֵלִי
יֹשֵׁב עַל־הַכִּסֵּא יָד (יַד) דֶּרֶךְ מְצַפֶּה כִּי־הָיָה
לִבּוֹ חָרֵד עַל אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְהָאִישׁ בָּא לְהַגִּיד
בָּעִיר וַתִּזְעַק כָּל־הָעִיר: **יד** וַיִּשְׁמַע עֵלִי אֶת־
קוֹל הַצְּעָקָה וַיֹּאמֶר מֶה קוֹל הֲהָמוֹן הַזֶּה

וְהָאִישׁ מִהַר וַיָּבֹא וַיַּגֶּד לְעֵלִי: **טו** וְעֵלִי בֶּן־
תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה וְעֵינָיו קָמָה וְלֹא יָכוֹל
לִרְאוֹת: **טז** וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל־עֵלִי אָנֹכִי הַבָּא
מִן־הַמַּעֲרָכָה וַאֲנִי מִן־הַמַּעֲרָכָה נַסְתִּי הַיּוֹם
וַיֹּאמֶר מֶה־הָיָה הַדָּבָר בְּנִי: **יז** וַיַּעַן הַמְבַשֵּׂר
וַיֹּאמֶר נָס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה
גְּדוֹלָה הָיְתָה בָעָם וְגַם־שְׁנֵי בָנֶיךָ מֵתוּ חָפְנִי
וּפִינְחָס וַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים נִלְקָחָה: {פ}
יח וַיְהִי כְּהַזְכִּירוֹ | אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיִּפֹּל
מֵעַל־הַכִּסֵּא אֲחֹרַנִּית בְּעַד | יַד הַשַּׁעַר
וַתִּשָּׁבֶר מַפְרַקְתּוֹ וַיָּמָת כִּי־זָקֵן הָאִישׁ וְכָבֵד
וְהוּא שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים
שָׁנָה: **יט** וְכַלָּתוֹ אֵשֶׁת־פִּינְחָס הָרָה לָלַת
וַתִּשְׁמַע אֶת־הַשְּׁמוּעָה אֶל־הִלָּקַח אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים וּמֵת חָמִיהָ וְאִישָׁהּ וַתִּכְרַע וַתֵּלֶד כִּי־
נֶהֶפְכוּ עָלֶיהָ צִרֶיהָ: **כ** וּכְעֵת מוּתָהּ וַתְּדַבֵּרְנָהּ
הַנִּצָּבוֹת עָלֶיהָ אַל־תִּירְאִי כִּי בֵן יָלָדְתְּ וְלֹא
עָנְתָה וְלֹא־שָׁתָה לִבָּהּ: **כא** וַתִּקְרָא לַנַּעַר
אִיכָבוֹד לֵאמֹר גָּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל אֶל־הִלָּקַח
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶל־חָמִיהָ וְאִישָׁהּ: **כב** וַתֹּאמֶר
גָּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל כִּי נִלְקַח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים:
{פ}

שמואל א פרק ה

א וּפְלִשְׁתִּים לָקְחוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיְבִאֻהוּ
מֵאֶבֶן הָעֵזֶר אַשְׁדּוֹדָה: **ב** וַיִּקְחוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיָּבִאוּ אֹתוֹ בֵּית דָּגוֹן וַיַּצִּיגוּ אֹתוֹ
אֵצֶל דָּגוֹן: **ג** וַיַּשְׁכִּמוּ אַשְׁדּוֹדִים מִמָּחֳרָת וְהִנֵּה
דָגוֹן נֹפֵל לְפָנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וַיִּקְחוּ
אֶת־דָּגוֹן וַיָּשִׁבוּ אֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ: **ד** וַיַּשְׁכִּמוּ
בַבֹּקֶר מִמָּחֳרָת וְהִנֵּה דָגוֹן נֹפֵל לְפָנָיו אַרְצָה
לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וְרֹאשׁ דָּגוֹן וּשְׁתֵּי | כַּפּוֹת יָדָיו
כְּרֻתוֹת אֶל־הַמִּפְתָּן רַק דָּגוֹן נִשְׁאַר
עָלָיו: **ה** עַל־כֵּן לֹא־יִדְרְכוּ כֹהֲנֵי דָגוֹן וְכָל־
הַבָּאִים בֵּית־דָּגוֹן עַל־מִפְתַּן דָּגוֹן בְּאַשְׁדּוֹד עַד
הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}
ו וַתִּכְבַּד יַד־יְהוָה אֶל־הָאַשְׁדּוֹדִים וַיְשֹׁמֵם וַיַּךְ
אֹתָם בעפלים (בַּטְּחֹרִים) אֶת־אַשְׁדּוֹד וְאֶת־
גְּבוּלֶיהָ: **ז** וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי־אַשְׁדּוֹד כִּי־כֵן וְאָמְרוּ
לֹא־יֵשֵׁב אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּנוּ כִּי־קָשְׁתָה
יָדוֹ עָלֵינוּ וְעַל דָּגוֹן אֱלֹהֵינוּ: **ח** וַיִּשְׁלְחוּ וַיֶּאֱסְפוּ
אֶת־כָּל־סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים אֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ מַה־
נַּעֲשֶׂה לַאֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ גַּת יִסֹּב
אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּסֹבּוּ אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל: {ס} **ט** וַיְהִי אַחֲרֵי | הֵסַבּוּ אֹתוֹ וַתְּהִי
יַד־יְהוָה | בָּעִיר מְהוּמָה גְּדוֹלָה מְאֹד וַיַּךְ אֶת־
אַנְשֵׁי הָעִיר מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וַיְשָׁתְרוּ לָהֶם
עפלים (טְחֹרִים): **י** וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים עֶקְרוֹן וַיְהִי כְּבוֹא אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
עֶקְרוֹן וַיִּזְעֲקוּ הָעֶקְרֹנִים לֵאמֹר הֵסַבּוּ אֵלַי אֶת־
אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לַהֲמִיתֵנִי וְאֶת־
עַמִּי: **יא** וַיִּשְׁלְחוּ וַיֶּאֱסְפוּ אֶת־כָּל־סַרְנֵי
פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ שַׁלְּחוּ אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל וְיָשָׁב לִמְקוֹמוֹ וְלֹא־יָמִית אֹתִי וְאֶת־
עַמִּי כִּי־הָיְתָה מְהוּמַת־מָוֶת בְּכָל־הָעִיר כָּבְדָה
מְאֹד יַד הָאֱלֹהִים שָׁם: **יב** וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא־
מֵתוּ הֻכּוּ בעפלים (בַּטְּחֹרִים) וַתַּעַל שַׁוְעַת
הָעִיר הַשָּׁמָיִם: {ס}

שמואל א פרק ו

א וַיְהִי אֲרוֹן־יְהוָה בִּשְׂדֵה פְּלִשְׁתִּים שִׁבְעָה
חֳדָשִׁים: **ב** וַיִּקְרְאוּ פְלִשְׁתִּים לַכֹּהֲנִים
וְלַקֹּסְמִים לֵאמֹר מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲרוֹן יְהוָה
הוֹדִיעֻנוּ בַּמֶּה נְשַׁלְּחֶנּוּ לִמְקוֹמוֹ: {ס} **ג** וַיֹּאמְרוּ
אִם־מְשַׁלְּחִים אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אַל־
תְּשַׁלְּחוּ אֹתוֹ רֵיקָם כִּי־הָשֵׁב תָּשִׁיבוּ לוֹ אָשָׁם
אָז תֵּרָפְאוּ וְנוֹדַע לָכֶם לָמָּה לֹא־תָסוּר יָדוֹ
מִכֶּם: **ד** וַיֹּאמְרוּ מָה הָאָשָׁם אֲשֶׁר נָשִׁיב לוֹ
וַיֹּאמְרוּ מִסְפַּר סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים חֲמִשָּׁה עפלי
(טְחֹרֵי) זָהָב וַחֲמִשָּׁה עַכְבְּרֵי זָהָב כִּי־מַגֵּפָה
אַחַת לְכֻלָּם וּלְסַרְנֵיכֶם: **ה** וַעֲשִׂיתֶם צַלְמֵי
עפליכם (טְחֹרֵיכֶם) וְצַלְמֵי עַכְבְּרֵיכֶם
הַמַּשְׁחִיתִם אֶת־הָאָרֶץ וּנְתַתֶּם לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
כָּבוֹד אוּלַי יָקֵל אֶת־יָדוֹ מֵעֲלֵיכֶם וּמֵעַל
אֱלֹהֵיכֶם וּמֵעַל אַרְצְכֶם: **ו** וְלָמָּה תְכַבְּדוּ אֶת־
לְבַבְכֶם כַּאֲשֶׁר כִּבְּדוּ מִצְרַיִם וּפַרְעֹה אֶת־לִבָּם
הֲלוֹא כַּאֲשֶׁר הִתְעַלֵּל בָּהֶם וַיְשַׁלְּחוּם
וַיֵּלֵכוּ: **ז** וְעַתָּה קְחוּ וַעֲשׂוּ עֲגָלָה חֲדָשָׁה אַחַת
וּשְׁתֵּי פָרוֹת עָלוֹת אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עֲלֵיהֶם עֹל
וַאֲסַרְתֶּם אֶת־הַפָּרוֹת בָּעֲגָלָה וַהֲשֵׁיבֹתֶם
בְּנֵיהֶם מֵאַחֲרֵיהֶם הַבָּיְתָה: **ח** וּלְקַחְתֶּם אֶת־
אֲרוֹן יְהוָה וּנְתַתֶּם אֹתוֹ אֶל־הָעֲגָלָה וְאֶת | כְּלֵי
הַזָּהָב אֲשֶׁר הֲשֵׁבֹתֶם לוֹ אָשָׁם תָּשִׂימוּ בָּאַרְגַּז
מִצִּדּוֹ וְשִׁלַּחְתֶּם אֹתוֹ וְהָלָךְ: **ט** וּרְאִיתֶם אִם־
דֶּרֶךְ גְּבוּלוֹ יַעֲלֶה בֵּית שֶׁמֶשׁ הוּא עָשָׂה לָנוּ
אֶת־הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְאִם־לֹא וְיָדַעְנוּ כִּי
לֹא יָדוֹ נָגְעָה בָּנוּ מִקְרֶה הוּא הָיָה לָנוּ: **י** וַיַּעֲשׂוּ
הָאֲנָשִׁים כֵּן וַיִּקְחוּ שְׁתֵּי פָרוֹת עָלוֹת וַיַּאַסְרוּם
בָּעֲגָלָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם כָּלְאוּ בַבָּיִת: **יא** וַיָּשִׂמוּ אֶת־
אֲרוֹן יְהוָה אֶל־הָעֲגָלָה וְאֶת הָאַרְגַּז וְאֶת
עַכְבְּרֵי הַזָּהָב וְאֶת צַלְמֵי טְחֹרֵיהֶם: **יב** וַיִּשַּׁרְנָה
הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ עַל־דֶּרֶךְ בֵּית שֶׁמֶשׁ בִּמְסִלָּה
אַחַת הָלְכוּ הָלוֹךְ וְגָעוֹ וְלֹא־סָרוּ יָמִין וּשְׂמֹאול
וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם עַד־גְּבוּל
בֵּית שָׁמֶשׁ: **יג** וּבֵית שֶׁמֶשׁ קֹצְרִים קְצִיר־חִטִּים
בָּעֵמֶק וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרוֹן
וַיִּשְׂמְחוּ לִרְאוֹת: **יד** וְהָעֲגָלָה בָּאָה אֶל־שְׂדֵה
יְהוֹשֻׁעַ בֵּית־הַשִּׁמְשִׁי וַתַּעֲמֹד שָׁם וְשָׁם אֶבֶן
גְּדוֹלָה וַיְבַקְּעוּ אֶת־עֲצֵי הָעֲגָלָה וְאֶת־הַפָּרוֹת
הֶעֱלוּ עֹלָה לַיהוָה: {ס} **טו** וְהַלְוִיִּם הוֹרִידוּ |
אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת־הָאַרְגַּז אֲשֶׁר־אִתּוֹ אֲשֶׁר־
בּוֹ כְּלֵי־זָהָב וַיָּשִׂמוּ אֶל־הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה וְאַנְשֵׁי
בֵית־שֶׁמֶשׁ הֶעֱלוּ עֹלוֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים בַּיּוֹם
הַהוּא לַיהוָה: **טז** וַחֲמִשָּׁה סַרְנֵי־פְלִשְׁתִּים רָאוּ
וַיָּשֻׁבוּ עֶקְרוֹן בַּיּוֹם הַהוּא: {ס} **יז** וְאֵלֶּה טְחֹרֵי
הַזָּהָב אֲשֶׁר הֵשִׁיבוּ פְלִשְׁתִּים {ר}
אָשָׁם לַיהוָה {ס} לְאַשְׁדּוֹד אֶחָד {ס} לְעַזָּה
{ר}
אֶחָד {ס} לְאַשְׁקְלוֹן אֶחָד {ס} לְגַת {ר}
אֶחָד {ס} לְעֶקְרוֹן אֶחָד: {ס} **יח** וְעַכְבְּרֵי {ר}
הַזָּהָב מִסְפַּר כָּל־עָרֵי פְלִשְׁתִּים לַחֲמֵשֶׁת
הַסְּרָנִים מֵעִיר מִבְצָר וְעַד כֹּפֶר הַפְּרָזִי וְעַד |
אָבֵל הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הִנִּיחוּ עָלֶיהָ אֶת אֲרוֹן יְהוָה
עַד הַיּוֹם הַזֶּה בִּשְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ בֵּית
הַשִּׁמְשִׁי: **יט** וַיַּךְ בְּאַנְשֵׁי בֵית־שֶׁמֶשׁ כִּי רָאוּ
בַּאֲרוֹן יְהוָה וַיַּךְ בָּעָם שִׁבְעִים אִישׁ חֲמִשִּׁים

אֶלֶף אֵישׁ וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם כִּי־הִכָּה יְהוָה בָּעָם מַכָּה גְדוֹלָה: **כ** וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי בֵית־שֶׁמֶשׁ מִי יוּכַל לַעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה הָאֱלֹהֵים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְאֶל־מִי יַעֲלֶה מֵעָלֵינוּ: **כא** וַיִּשְׁלְחוּ מַלְאָכִים אֶל־יוֹשְׁבֵי קִרְיַת־יְעָרִים לֵאמֹר הֵשִׁבוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־אֲרוֹן יְהוָה רְדוּ הַעֲלוּ אֹתוֹ אֲלֵיכֶם:

שמואל א פרק ז

א וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי | קִרְיַת יְעָרִים וַיַּעֲלוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־בֵּית אֲבִינָדָב בַּגִּבְעָה וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ קִדְּשׁוּ לִשְׁמֹר אֶת־אֲרוֹן יְהוָה: {פ}

ב וַיְהִי מִיּוֹם שֶׁבֶת הָאָרוֹן בְּקִרְיַת יְעָרִים וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַיִּהְיוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה וַיִּנָּהוּ כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי יְהוָה: {ס} **ג** וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם־בְּכָל־לְבַבְכֶם אַתֶּם שָׁבִים אֶל־יְהוָה הָסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר מִתּוֹכְכֶם וְהָעַשְׁתָּרוֹת וְהָכִינוּ לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה וְעִבְדֵהוּ לְבַדּוֹ וְיַצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: **ד** וַיָּסִירוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרֹת וַיַּעַבְדוּ אֶת־יְהוָה לְבַדּוֹ: {פ} **ה** וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל קִבְצוּ אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּתָה וְאֶתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם אֶל־יְהוָה: **ו** וַיִּקָּבְצוּ הַמִּצְפָּתָה וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם וַיִּשְׁפְּכוּ | לִפְנֵי יְהוָה וַיָּצוֹמוּ בַיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמְרוּ שָׁם חָטָאנוּ לַיהוָה וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּצְפָּה: **ז** וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־הִתְקַבְּצוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּתָה וַיַּעֲלוּ סַרְנֵי־פְלִשְׁתִּים אֶל־יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים: **ח** וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־תַּחֲרַשׁ מִמֶּנּוּ מִזְעָק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְיוֹשִׁעֵנוּ מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: **ט** וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל טְלֵה חָלָב אֶחָד ויעלה (וַיַּעֲלֵהוּ) עוֹלָה כָּלִיל לַיהוָה וַיִּזְעַק שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה בְּעַד יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲנֵהוּ יְהוָה: **י** וַיְהִי שְׁמוּאֵל מַעֲלֶה הָעוֹלָה וּפְלִשְׁתִּים נִגְּשׁוּ לַמִּלְחָמָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּרְעֵם יְהוָה | בְּקוֹל־גָּדוֹל בַּיּוֹם הַהוּא עַל־פְּלִשְׁתִּים וַיְהֻמֵּם וַיִּנָּגְפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל: **יא** וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִן־הַמִּצְפָּה וַיִּרְדְּפוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּכּוּם עַד־מִתַּחַת לְבֵית כָּר: **יב** וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶבֶן אַחַת וַיָּשֶׂם בֵּין־הַמִּצְפָּה וּבֵין הַשֵּׁן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ אֶבֶן הָעֶזֶר וַיֹּאמֶר עַד־הֵנָּה עֲזָרָנוּ יְהוָה: **יג** וַיִּכָּנְעוּ הַפְּלִשְׁתִּים וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד לָבוֹא בִּגְבוּל יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי יַד־יְהוָה בַּפְּלִשְׁתִּים כֹּל יְמֵי שְׁמוּאֵל: **יד** וַתָּשֻׁבְנָה הֶעָרִים אֲשֶׁר לָקְחוּ־פְלִשְׁתִּים מֵאֵת יִשְׂרָאֵל | לְיִשְׂרָאֵל מֵעֶקְרוֹן וְעַד־גַּת וְאֶת־גְּבוּלָן הִצִּיל יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל וּבֵין הָאֱמֹרִי: **טו** וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת־יִשְׂרָאֵל כֹּל יְמֵי חַיָּיו: **טז** וְהָלַךְ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְסָבַב בֵּית־אֵל וְהַגִּלְגָּל וְהַמִּצְפָּה וְשָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה: **יז** וּתְשֻׁבָתוֹ הָרָמָתָה כִּי־שָׁם בֵּיתוֹ וְשָׁם שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה: {פ}

הודפס לזכות

ולעילוי נשמת

האשה הכשרה בעלת

החסד

מלכה ציונה

מועלם ז"ל

בת

שרה ויצחק

ת.נ.צ.ב.ה

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת בהר - בחקתי

לא לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:34 נץ החמה ..... 5:46 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:29 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:10 שקיעה ..... 7:23 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:35	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה לט **ירושלמי:** כלאים לו **תוספתא:** מנחות ו **נ"ך:** שמואל א א	**טז** 7	יום **ראשון**
לב לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:33 נץ החמה ..... 5:45 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:29 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:10 שקיעה ..... 7:24 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:36	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה מ **ירושלמי:** כלאים לז **תוספתא:** מנחות ז **נ"ך:** שמואל א ב	**יז** 8	יום **שני**
לג לעומר, לג לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:32 נץ החמה ..... 5:44 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:28 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:09 שקיעה ..... 7:24 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:36	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה מא **ירושלמי:** כלאים לח **תוספתא:** מנחות ח **נ"ך:** שמואל א ג	**יח** 9	יום **שלישי**
לד לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:41 נץ החמה ..... 5:43 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:28 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:09 שקיעה ..... 7:25 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:37	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה מב **ירושלמי:** כלאים לט **תוספתא:** מנחות ט **נ"ך:** שמואל א ד	**יט** 10	יום **רביעי**
לה לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:31 נץ החמה ..... 5:43 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:09 שקיעה ..... 7:26 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:38	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה מג **ירושלמי:** כלאים מ **תוספתא:** מנחות י **נ"ך:** שמואל א ה	**כ** 11	יום **חמישי**
ערב שבת קודש, לו לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:30 נץ החמה ..... 5:42 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:27 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:08 שקיעה ..... 7:26 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:38	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה מד **ירושלמי:** כלאים מא **תוספתא:** מנחות יא **נ"ך:** שמואל א ו	**כא** 12	יום **שישי** **הדלקת נרות** (40 דק'): 6:46
שב"ק פרשת בהר - בחקתי, לז לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:29 נץ החמה ..... 5:41 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:26 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:08 שקיעה ..... 7:27 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:39	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה מה **ירושלמי:** כלאים מב **תוספתא:** מנחות יב **נ"ך:** שמואל א ז	**כב** 13	יום **שב"ק** **מוצש"ק לשיטת ר"ת:** 8:39

אֱמוּנַת חֲכָמִים זוֹ הַהַצָּלָה שֶׁל הָאָדָם!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)